



NACIONĀLAIS  
ATTĪSTĪBAS  
PLĀNS 2020



EIROPAS SAVIENĪBA  
Eiropas Sociālais  
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

# PROFESIJĀM ATBILSTOŠO PRASMJU SARAKSTA IZSTRĀDES METODIKA UN GAITA

NODARBINĀTĪBAS VALSTS AĢENTŪRA

Iepirkums NVA 2016/25\_ESF

2018.gada 14. martā

RĪGĀ

Šo dokumentu ir izstrādājis SIA "Corporate Consulting" saskaņā ar 2017. gada 25. janvārī noslēgto līgumu "Īstermiņa darba tirgus prognozēšanas metodoloģijas pilnveide, tai skaitā papildināšana ar īstermiņa prognožu sagatavošanu prasmju griezumā un vadlīniju izstrāde metodoloģijas lietotājiem" Līguma Nr. Nr. NVA 2016/25\_ESF/1.1-11.6/2 ESF projektā "Darba tirgus prognozēšanas sistēmas pilnveide", Nr. 7.1.2/16I/001 .

Pieļaujama dokumentā iekļautās informācijas citēšana un izmantošana atvasinātu darbu veidošanai, iekļaujot atsauci uz šo dokumentu.

**Dokumenta autori:**

Edgars Kasalis – Dr. oec., vadošais pētnieks

Kārlis Purmalis – Dr.oec., vadošais pētnieks

Sandra Jēkabsons – Dr.oec., eksperte darba tirgus jautājumos

Elīna Ozoliņa – Mg.oec., Mg.hum., eksperte ar pieredzi padziļināto interviju veikšanā

Ivars Solovjovs - projekta vadītājs

**Kontaktpersona:**

Ivars Solovjovs

SIA "Corporate Consulting"

Pērnavas iela 434-9

Rīga, LV-1009

Tālr: 67074762

Fakss: (+371) 67 84 77 61

E-pasts: [ivars.solovjovs@cconsulting.lv](mailto:ivars.solovjovs@cconsulting.lv), [info@cconsulting.lv](mailto:info@cconsulting.lv)

# SATURA RĀDĪTĀJS

<b>Satura rādītājs.....</b>	<b>3</b>
<b>1. Definīcijas un saīsinājumi .....</b>	<b>6</b>
<b>2. Ievads .....</b>	<b>9</b>
<b>3. Profesiju grupām atbilstošo prasmju kopu matricas izstrāde .....</b>	<b>13</b>
3.1. Profesiju grupām atbilstošo prasmju kopu matricas izveides aktivitātes ..	13
3.2. Profesiju grupām atbilstošo prasmju kopu matricas izveides pamatprincipi un algoritms .....	18
3.3. Prasmju līmeņu un svarīguma noteikšana.....	24
3.4. Sākotnējo prasmju sarakstu sagatavošana ekspertu intervijām un fokusgrupām.....	26
3.5. Nozaru ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju mērķi, organizācija un norise .....	31
3.6. Kopsavilkums par veikto lauka darbu un iegūtajiem rezultātiem.....	40
<b>4. Secinājumi un priekšlikumi .....</b>	<b>86</b>
4.1. Galvenie rezultāti un secinājumi .....	86
4.2. Priekšlikumi.....	88
<b>5. Pielikumi .....</b>	<b>89</b>
5.1. 1. pielikums. Profesiju atsevišķas grupas prasmju agregēšanas piemērs ..	89
5.2. 2. pielikums. Ekspertu interviju un fokusgrupu instrumentārija paraugs...	91
5.3. 3. pielikums. Lauka darba atskaite.....	98
5.4. 4. pielikums. Interviju un fokusgrupu galveno rezultātu kopsavilkums atsevišķu profesiju grupu griezumā .....	107
5.5. 5. pielikums. Projektā nosegtu profesiju grupu pārskats.....	108

## ATTĒLU RĀDĪTĀJS

1. attēls. Prasmju kopu izveides shēma.....	21
2. attēls. Prasmju kopu veidošanas algoritms.....	22

3. attēls. Prasmu (prasmju kopu) pielietojuma līmeņi. ....	25
4. attēls. Paraugš kartītes fotoattēlam. ....	38
5. attēls. Paraugi ar ekspertu aizpildītām kartītēm.....	39
6. Attēls. Paraugš diskusijas laikā koriģētai un aizpildītai MS Excel izklājlapai. ....	40
7. attēls. Projekta lauka darba apjoms. ....	41
8. attēls. Prasmju karte. ....	80

## TABULU RĀDĪTĀJS

1. tabula. Saistīto dokumentu pārskats. ....	12
2. tabula. Vispārējas prasmju agregēšanas piemēri, lai samazinātu turpmākajā analizē iekļauto prasmju skaitu. ....	27
3. tabula. Agregēto prasmju aktualitāte profesiju grupās ( <i>piemērs, balstoties uz pirmajā etapā veikto analīzi</i> ). ....	29
4. tabula. Profesiju grupu pārskats interviju etapā. ....	31
5. tabula. Veikto interviju un fokusgrupu skaits profesiju pamatgrupām. ....	32
6. tabula. Pirmās profesiju pamatgrupas „Likumdevēji, valsts vecākās amatpersonas, vadītāji” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts. ....	44
7. tabula. Otrās profesiju pamatgrupas „Vecākie speciālisti” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts. ....	48
8. tabula. Trešās profesiju pamatgrupas „Speciālisti” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.....	52
9. tabula. Ceturtās profesiju pamatgrupas „Kalpotāji” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.....	55
10. tabula. Piektās profesiju pamatgrupas „Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts. ....	58
11. tabula. Sestās profesiju pamatgrupas “Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.....	61
12. tabula. Septītās profesiju pamatgrupas “Kvalificēti strādnieki un amatnieki” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts. ....	64

13. tabula. Astotās profesiju pamatgrupas "Īekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri" nozīmīgāko prasmju kopu saraksts. ....	68
14. tabula. Devītās profesiju pamatgrupas "Vienkāršās profesijas" nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.....	71
15. tabula. Prasmju kopu klasifikācijas saskaņā ar Eiropas prasmju un darbavietu aptauju. ....	75
16. tabula. Darba devēju pieprasītākās prasmes Lielbritānijā un Īrijā. ....	78
17.tabula. Prasmju kopu grupas un tajā ietilpstošās prasmes (prasmju grupas) dalījumā pa veidiem – pamatprasmes, caurviju un tehniskās. ....	82

# 1. DEFINĪCIJAS UN SAĪSINĀJUMI

Saīsinājums, termins	Skaidrojums
CEDEFOP	Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs
EK	Eiropas Komisija
EKI	Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra - kopēja Eiropas atsauces sistēma, kas sasaista valstu kvalifikācijas sistēmas un darbojas kā instruments dažādās Eiropas valstīs un sistēmās iegūtu kvalifikāciju salīdzināšanai un skaidrošanai <sup>1</sup>
EM	Ekonomikas ministrija
ES	Eiropas Savienība
ESCO	Eiropas Prasmju, Kompetenču, Kvalifikāciju un Profesiju klasifikācija
ILO	Starptautiskā darba organizācija (SDO)
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
Izpildītājs	SIA "Corporate Consulting"
Kvalifikācija	Personas pieredze un zināšanas kādā jomā <sup>2</sup>
LKI	Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra
LM	Labklājības ministrija
NEP	Nozaru ekspertu padomes
NVA, Pasūtītājs	Nodarbinātības valsts aģentūra
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO)
Pamatprasmes	Māka veikt mūsdienīgai dzīvei, darbam un turpmākajām mācībām nepieciešamās darbības atbilstoši konkrētām prasībām (piemēram, prasme klausīties, runāt, lasīt, rakstīt, rēķināt, lietot digitālās tehnoloģijas) <sup>3</sup>
PG	Profesiju grupa (četrās zīmēs)

<sup>1</sup> Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā, Pētījuma ziņojums, AIC, Rīga, 2016. gads, 31.lpp.

<sup>2</sup> Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā, Pētījuma ziņojums, AIC, Rīga, 2016. gads, 27.lpp.

<sup>3</sup> Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā, Pētījuma ziņojums, AIC, Rīga, 2016. gads, 17.lpp.

Sāisinājums, termins	Skaidrojums
Prasmes	Īpašas dotības, kas iegūtas apmācībās vai praksē un kas ir noderīgas darbam <sup>4</sup> . Māka veikt kādu darbību atbilstoši nepieciešamajai kvalitātei un apjomam <sup>5</sup>
Prasmju agregācija	Līdzīgu prasmju apvienošana grupās un/vai kopās
Prasmju kopa	Profesiju grupai raksturīgāko prasmju kopums, kas nepieciešams profesionālo uzdevumu izpildei (piemēram, profesiju standartā vai profesiju klasifikatorā noteikto profesionālo uzdevumu izpildei)
Prasmju kopu matrica	Rīks, prasmju kopu īstermiņa pieprasījuma prognožu izstrādāšanai, MS Excel tabulas formātā, kurā sakārtotas prasmju kopas atbilstoši profesiju grupām pa līmeņiem un ar svariem, raksturojot katras prasmju kopas svarīgumu
Prasmes (prasmju kopas) līmenis	Noteiktu zināšanu un praktisko iemaņu pakāpe, kas nepieciešama konkrēto darba pienākumu veikšanai
Prasmes (prasmju kopas) svarīgums	Konkrētās prasmes (prasmju kopas) relatīva vērtība attiecībā pret citām konkrētās profesiju grupas prasmēm (prasmju kopām)
Profesija	Kvalificēts nodarbošanās/nodarbošanās veids (amats, arods, specialitāte), kurā darbiniekam nepieciešama noteikta izglītība, zināšanas, pieredze, prasmes un iemaņas <sup>6</sup>
Profesijām atbilstošo prasmju saraksts MS Excel faila formātā vai Profesijām atbilstošo prasmju saraksts	Profesijām atbilstošo prasmju saraksts MS Excel faila formātā, kas ietver funkcionalitāti skatīt profesiju grupas un tām atbilstošās prasmes, kā arī prasmes un tām atbilstošās profesiju grupas četros profesiju grupu līmeņos
Prognozes	NVA sagatavotās darba tirgus īstermiņa prognozes viena gada periodam, izmantojot Prognozēšanas metodoloģiju
Prognozēšanas metodoloģija	Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.1DP/1.3.1.7.0/09/IPIA/NVA/001 „Nodarbinātības valsts NVA darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība” ietvaros izstrādāta darba tirgus īstermiņa prognozēšanas sistēma, kas ietver gan dokumentu „Darba tirgus īstermiņa prognozēšanas metodika (19.2.) un Darba tirgus īstermiņa prognozēšanas metodikas pilnveide (19.3.)” gan Darba tirgus īstermiņa prognozēšanas ekonometrisko modeli
Profesiju grupu līmeņi	Atbilstoši ISCO 08 klasifikatoram: atsevišķas grupas (4 zīmes), mazās grupas (3 zīmes), apakšgrupas (2 zīmes), pamatgrupas (1 zīme)

<sup>4</sup> Cambridge Business English Dictionary, Cambridge University Press 2011, 783.lpp.

<sup>5</sup> Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā, Pētījuma ziņojums, AIC, Rīga, 2016. gads, 17.lpp.

<sup>6</sup> LR Labklājības ministrija, pieejams: <http://www.lm.gov.lv/text/80>

Saisinājums, termins	Skaidrojums
Profesiju klasifikators (PK)	Sistematizēts profesiju (arodu, amatu, specialitāšu) saraksts, kas veidots, lai nodrošinātu starptautiskai praksei atbilstošu darbaspēka uzskaiti un salīdzināšanu <sup>7</sup>
Profesijas standarts (PS)	Nosaka profesijai atbilstošos profesionālās darbības pienākumus un uzdevumus, to izpildei nepieciešamās vispārējās un profesionālās zināšanas, prasmes un kompetences <sup>8</sup> . Teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju veikt noteiktai sarežģītības un atbildības pakāpei atbilstošu darbu <sup>9</sup>
Profesionālā kvalifikācija	Noteiktai profesijai atbilstošas izglītības un profesionālās meistarības dokumentāri apstiprināts novērtējums <sup>10</sup>
Transversālās jeb caurviju prasmes	Prasmes, kuras tiek apgūtas secīgi un papildinātas dažādās mācību situācijās, priekšmetos unursos izglītības iestādē un/vai brīvā laikā <sup>11</sup>
Tehniskās prasmes	Prasmes, kas nepieciešamas, lai veiktu specializētus uzdevumus, kas saistīti ar konkrētu jomu. Zināšanas par specifiskiem produktiem vai pakalpojumiem. Spēja lietot specializētu tehnisko aprīkojumu
Tirās prasmes	Šī projekta kontekstā, prasmes, kuras izgūtas no Latvijas Republikas profesiju standarta un ESCO V1
Unifikācija	Vienveidošana, lai panāktu vienveidību, parasti racionāli samazinot funkcionāli vienveidīgu objektu, sastāvdaļu u. tml. skaitu
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VISC	Valsts izglītības satura centrs

<sup>7</sup> LR Labklājības ministrija, pieejams: [http://www.lm.gov.lv/upload/darba\\_devejiem/2/mk\\_noteikumi\\_nr.461.pdf](http://www.lm.gov.lv/upload/darba_devejiem/2/mk_noteikumi_nr.461.pdf)

<sup>8</sup> Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā, Pētījuma ziņojums, AIC, Rīga, 2016.gads, 21.lpp.

<sup>9</sup> LR Labklājības ministrija, pieejams: <http://www.lm.gov.lv/text/80>

<sup>10</sup> Nacionālā izglītības iespēju datubāze, pieejams: <http://www.niid.lv/node/372>

<sup>11</sup> Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā, Pētījuma ziņojums, AIC, Rīga, 2016. gads, 17.lpp.



## 2. IEVADS

Latvijas tautsaimniecības attīstības tendences un dinamiskās izmaiņas darba tirgū parāda virkni problēmu saistībā ar darbaspēka piedāvājuma un pieprasījuma sabalansēšanu ne tikai kopumā, bet it īpaši pa noteiktām profesiju grupām. Situācija kļūst īpaši aktuāla tāpēc, ka ir darbaspēka pieprasījuma un darbaspēka piedāvājuma atšķirības gan kvantitatīvos, gan kvalitatīvos lielumos. Tas izraisa nepieciešamību kompleksi risināt jautājumus saistībā ar darbaspēka pieprasījuma kvantitatīvo prognozēšanu pa atsevišķām profesiju grupām, līdztekus nosakot arī atbilstošas prasmju pieprasījuma izmaiņas.

Pašreiz veiktās darba tirgus īstermiņa prognozes uzrāda tikai darba tirgus pieprasījumu un tā izmaiņas pa profesiju grupām, bet trūkst informācijas par pieprasījuma izmaiņām pēc noteiktu profesiju un to grupu specifiskām prasmēm. Tādējādi šo prognožu rezultāti jāpapildina ar informāciju par pieprasītajām prasmēm darba tirgū, lai labāk apzinātu darba tirgum nepieciešamos speciālistus un to prasmes atbilstoši tautsaimniecības vajadzībām.

Saskaņā ar CEDEFOP datiem<sup>12</sup> darbaspēks kļūst aizvien izglītotāks, tomēr cilvēki joprojām izvēlas strādāt darbos, kuru izpildei viņu kvalifikācija un prasmes ir pārāk augstas vai zemas, līdz ar to prasmes netiek atbilstoši izmantotas. Lai to novērstu un nodrošinātu cilvēkresursu efektīvu izmantošanu un pārvaldību, nepieciešama informācija par darbaspēka tirgus attīstības tendencēm un atbilstošo darbaspēka pieprasījumu kā nozaru, tā profesiju un tām atbilstošo prasmju griezumā.

Profesijām atbilstošo prasmju saraksts ir iepirkuma "Īstermiņa darba tirgus prognozēšanas metodoloģijas pilnveide, tai skaitā papildināšana ar īstermiņa prognožu sagatavošanu prasmju griezumā un vadlīniju izstrāde metodoloģijas lietotājiem", ESF projektā „Darba tirgus prognozēšanas sistēmas pilnveide” kā projekta 4.nodevums, kas izstrādāts atbilstoši projekta starpnodevumam "Izvērtējums par profesijām atbilstošo prasmju saraksta izveidi" (saskaņots 12.06.2017. Latvijas Republikas Labklājības ministrijas Uzraudzības Padomē<sup>13</sup>, turpmāk tekstā – 3. starpnodevums).

---

<sup>12</sup> <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/docs/resol08.pdf>

<sup>13</sup> Rikojums Par Darba tirgus apsteidzošo pārkārtojumu sistēmas izveides uzraudzības padomi, izdots saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 27. janvāra noteikumu Nr.49 „Labklājības ministrijas nolikums” 17.punktu, lai nodrošinātu Darba tirgus apsteidzošo pārkārtojumu sistēmas izveides uzraudzību atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumos Nr.126 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 7.1.2. specifiskā atbalsta mērķa "Izveidot Darba tirgus apsteidzošo pārkārtojumu sistēmu, nodrošinot tās sasaisti ar Nodarbinātības barometru" 7.1.2.2. pasākuma "Darba tirgus apsteidzošo pārkārtojumu sistēmas ieviešana" īstenošanas noteikumi" noteiktajam.

Profesijām atbilstošo prasmju saraksts ietver nepieciešamo prasmju kopu sarakstus pa atsevišķām profesiju grupām (Profesiju klasifikators četrus līmeņus) un to agregāciju profesiju pamatgrupu līmenī, kā arī unifikāciju, lai pievienotu to īstermiņa Prognozēm un atspoguļotu īstermiņa Prognozes pa pieprasīto prasmju kopām.

Šī dokumenta mērķis ir izklāstīt Profesijām atbilstošo prasmju saraksta izveides metodiku, īstenotās aktivitātes, kā arī raksturot saraksta izveides gaitu un izklāstīt atziņas un rekomendācijas par profesiju grupām atbilstošajām prasmēm un to pielietojumu īstermiņa Prognozēs.

Profesijām atbilstošo prasmju saraksta izveides mērķis ir pilnveidot prognozēšanas metodoloģiju, lai iegūtu Prognozes par pieprasītajām prasmēm, paplašinot Prognožu pielietojamību.

Lai izveidotu profesijām atbilstošo prasmju sarakstu, astoņu mēnešu laikā tika īstenoti šādi darba uzdevumi:

1. Izstrādāta profesijām un to grupām atbilstošo prasmju saraksta izveidošanas metodika, izmantojot pašu izveidoto prasmju datu bāzi pa profesijām un to atsevišķām grupām un ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju rezultātiem.
2. Izveidota tīro prasmju<sup>14</sup> datu bāze pa profesijām un to atsevišķām grupām no tehniskajā specifikācijā iekļautajiem un papildu datu avotiem.
3. Veikta prasmju analīze kontekstā ar profesiju grupu veicamajiem uzdevumiem un to nosaukumu gramatisku vienādošanu, kā arī sākotnējo prasmju agregāciju.
4. Īstenotas 223 ekspertu intervijas, 40 ekspertu fokusa grupu diskusijas un 3 mini grupu diskusijas, par profesijām nepieciešamo prasmju kopu un to svarīguma noteikšanu, izmantojot sākotnēji agregēto prasmju sarakstus pa profesiju grupām.
5. Veikta iegūto rezultātu ievade pašu izveidotajā prasmju datu bāzē, veikta prasmju analīze un prasmju kopu unifikācija.

Sniegti secinājumi un priekšlikumi, kas radās no veiktā pētījuma.

Pētījumā tika izmantotas kombinētas kvalitatīvo un kvantitatīvo datu ieguves un analīzes metodes:

---

<sup>14</sup> Prasmes, kas iegūtas no to pirmavotiem – profesiju standartiem, ESCO V1 datiem, u.tml. avotiem turpmāk tekstā tiek dēvētas par "tīrajām" prasmēm.

- Kvalitatīvās metodes, tostarp:
  - dokumentu un sekundāro datu kvalitatīvā analīze<sup>15</sup>;
  - datu sistematizēšana (atlasot, grupējot, klasificējot, vispārinot un kārtojot datu bāzē);
  - ekspertu intervijas;
  - fokusgrupu diskusijas.
- Kvantitatīvās metodes, tostarp:
  - Aprakstošā statistika (VID datiem par reģistrēto nodarbināto skaitu profesijās un atsevišķās profesiju grupās);
  - Dinamikas rindu<sup>16</sup> analīze (VID datiem par reģistrēto nodarbināto skaitu profesijās un atsevišķās profesiju grupās).

Kombinēto kvalitatīvo un kvantitatīvo metožu pieejā pētnieki detalizēja un paplašināja vienas metodes rezultātus ar citu metodi, veicot secīgas analīzes procedūras.

Nosakot katrai profesiju grupai raksturīgāko prasmju kopu un sākotnējās datu bāzes izveidē izmantoti šādi informācijas avoti:

- VID dati par reģistrētajiem nodarbinātajiem pa atsevišķām profesiju grupām un profesijām (sešās zīmēs);
- Latvijā izstrādātie profesiju standarti (Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes);
- LR Profesiju klasifikators (profesijām atbilstoši pamatuzdevumi, profesiju grupas un to apraksti);
- Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācija (ESCO V1) un atbilstošā datu bāze (galvenās profesiju prasmes);
- Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra;
- NEP izstrādātās profesiju kartes (profesiju grupēšanai apspriešanai fokusgrupās);
- Nozaru ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju rezultāti (prasmes, prasmju līmeņi un svarīgums).

Pētījuma tvērums un tā ierobežojumi:

- Sākotnējā prasmju sarakstā tika iekļautas 376 profesiju grupas atbilstoši 3. starpnodevumā iekļautajai metodikai, tomēr lauka darba gaitā, saskaņojot ar Pasūtītāju, tika aizvietotas atsevišķas tvērumā iekļautās profesiju grupas;
- Prasmju saraksts izveidots atsevišķu profesiju grupu līmenī, tomēr praksē Profesiju klasifikatora grupās (četrās zīmēs) ir iekļautas arī profesijas, kurās nav reģistrēto

---

<sup>15</sup> Izmantojot indukcijas metodes - vispārīgu atzinumu izsecināšana, izmantojot zināšanas par konkrētām lietām vai parādībām; dedukcija - jaunu zināšanu izsecināšana par kādu atsevišķu lietu vai parādību, izmantojot vispārīgus atzinumus; abdukcija - samērā ticamu slēdzienu izveide, kas piemērots hipotēzes ģenerēšanai.

<sup>16</sup> Izmāņas (pieaugums, samazinājums) rādītāju absolūtās un procentuālās vienībās pētot reģistrēto nodarbināto skaita dinamiku pa mēnešiem.

nodarbināto vai to skaits ir neliels attiecībā pret kopējo profesiju grupā reģistrēto nodarbināto skaitu, tāpēc tika izstrādāts īpašs algoritms profesiju prasmju atlasei iekļaušanai grupā, izmantojot reģistrēto nodarbināto skaitu attiecīgajā profesijā (sešās zīmēs).

- Ņemot vērā esošo Prognožu metodoloģiju un tehnisko risinājumu, pastāv ierobežojumi prasmju (prasmju kopu) skaitam, ko iespējams iekļaut īstermiņa prognozēs.
- 2017. gada jūnijā un jūlijā ESCO V1 bija izstrādes stadijā un ar nerediģētu EK tulkojumu valsts valodā, kā arī ar daļējiem tehniskiem pilnveidojumiem. Šī pētījuma laika plāna ierobežojumu dēļ nebija iespējams izmantot gala versiju, kas tika izdota 2017. gada 4. oktobrī.

## SAISTĪTIE DOKUMENTI

### 1. tabula. Saistīto dokumentu pārskats.

Nr.p.k.	Dokumenta nosaukums
1.	1. starpnodevums: Izvērtējums par prognozēšanas metodoloģijas pilnveidošanu, apstiprināts Latvijas Republikas Labklājības ministrijas Uzraudzības Padomē 2017. gada 26. jūnijā.
2.	2. nodevums: Precizēta un pilnveidota prognozēšanas metodoloģija, apstiprināts Latvijas Republikas Labklājības ministrijas Uzraudzības Padomē 2017. gada 18. decembrī
3.	3. starpnodevums: Izvērtējums par profesijām atbilstošo prasmju saraksta izveidi, apstiprināts Latvijas Republikas Labklājības ministrijas Uzraudzības Padomē 2017. gada 26. jūnijā.
4.	Tehniskā specifikācija, apstiprināta iepirkuma komisijas sēdē 2016. gada 16. augustā ar protokolu Nr.1 un precizēta 2016. gada 5. un 13. oktobrī.
5.	Tehniskais piedāvājums, iesniegts 2016. gada 11. novembrī.

Pārskatāmības labad kā atsevišķi dokumenti noformēti šādi pielikumi:

Nr.p.k.	Dokumenta nosaukums
6.	4. pielikums: Interviju un fokusgrupu galveno rezultātu kopsavilkums atsevišķu profesiju grupu griezumā
7.	5. pielikums. Projektā nosegtu profesiju grupu pārskats

## **3. PROFESIJU GRUPĀM ATBILSTOŠO PRASMJU KOPU MATRICAS IZSTRĀDE**

### **3.1. Profesiju grupām atbilstošo prasmju kopu matricas izveides aktivitātes**

Pētījuma darba uzdevumi tika izpildīti, īstenojot vairākas secīgas aktivitātes, kas detalizētāk atspoguļotas nākamajās sadaļās.

#### **3.1.1. Prasmju kopu matricas izveides metodikas izstrāde**

##### **INFORMĀCIJAS AVOTU ANALĪZE**

Saskaņā ar pētījuma Tehnisko specifikāciju tika analizēti šādi informācijas avoti: līdz 2017. gada 1. jūlijam apstiprinātie Profesiju standarti; Nozaru ekspertu padomes izstrādātās profesiju kartes; Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācija ESCO, t.sk. ESCO V1 darba versija<sup>17</sup> (2017. gada jūnijs, jūlijs); Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra; Eiropas profesionālās izglītības attīstības centra (CEDEFOP) prasmju pieprasījuma un piedāvājuma prognozes, kā arī tika analizēti 2016. un 2017. gada pirmā pusgada VID dati par reģistrētajiem nodarbinātajiem profesiju grupās un profesijās (sešas zīmes). Informācijas avotu analīzes rezultāti, t.sk. ārvalstu pieredzes analīze, ir iekļauti 3. starpnodevumā un šajā dokumentā netiek detalizēti izklāstīti.

##### **PRASMJU KOPU IZVEIDES PAMATPRINCIPU NOTEIKŠANA**

Izmantojot informācijas avotu un ārvalstu pieredzes analīzi, kā arī ņemot vērā īstermiņa prognozēšanas modeļa tehniskās iespējas tam pievienot ierobežotu skaitu prasmju<sup>18</sup>, tika izveidota pieeja prasmju kopu izveidei (skat. 3. starpnodevumu, 2.4. nodaļu). Veidojot prasmju kopas, tīrās prasmes tika apkopotas un agregētas, izdalot katrai profesiju grupai raksturīgākās prasmes un grupējot tās. Prasmju kopu iegūšanai tika izstrādāti vairāki secīgi posmi – tiro prasmju analīze un unificēšana, prasmju kopu izveide un precizēšana sadarbībā ar nozaru ekspertiem, iegūto rezultātu analīze un vispārināšana, kā arī sagatavošana iekļaušanai īstermiņa Prognozēs.

---

<sup>17</sup> Norādītajā periodā ESCO V1 bija izstrādes stadijā un ar nerediģētu EK tulkojumu valsts valodā, kā arī ar daļējiem tehniskiem pilnveidojumiem. Šī pētījuma laika plāna ierobežojumu dēļ nebija iespējams izmantot gala versiju, kas tika izdota 2017. gada 4. oktobrī, pieejams šeit: [https://ec.europa.eu/esco/portal/escopedia/ESCO\\_v1](https://ec.europa.eu/esco/portal/escopedia/ESCO_v1).

<sup>18</sup> Piemēram, aktuālajos 305 profesiju standartos, kas aptver 164 atsevišķās profesiju grupas četrās zīmēs, ir iekļautas vairāk nekā 8000 prasmes, kā arī lielākā daļa no tām (6070) ir aktuālas tikai vienai profesijai, tāpēc tiešā veidā nav piemērotas attiecīgajām darba tirgus prognozēm.

## **LAUKA DARBA PRINCIPU UN SATURA NOTEIKŠANA**

Lauka darbs tika plānots tā, lai būtu iespējams prasmju kopu izveidi un/vai precizēšanu sadarbībā ar ekspertiem īstenot pēc iespējas lielākam profesiju grupu (četrās zīmēs) skaitam. Lauka darbs tika veikts divos posmos – sākotnēji īstenojot ekspertu intervijas tām profesiju grupām, kurās iekļautajām profesijām nav neviens definēts Profesiju standarts, otrajā posmā tika īstenotas ekspertu fokusgrupas (t.sk. arī mini grupu formātā) un padziļinātās intervijas profesiju grupām, kurās iekļautajām profesijām ir definēts vismaz viens Profesiju standarts.

Kā pamatmetodes tika izvēlētas kvalitatīvās primāro datu ieguves un analīzes metodes, un lauka darba īstenošanā tika iesaistīti moderatori ar augstāko izglītību sociālajās zinātnēs un ar pieredzi padziļināto interviju veikšanā, kuri pēdējo 3 gadu laikā veikuši vismaz 30 padziļinātās intervijas, un/vai ar pieredzi fokusgrupu diskusiju vadīšanā, kas pēdējo 3 gadu laikā veikuši vismaz 10 fokusgrupu diskusijas, t.sk. par sociālās politikas vai darba tirgus jautājumiem. Tika izvēlēta adekvātas jeb mērķtiecīgas izlases pieeja. Adekvāta izlase nozīmē, ka dalībai pētījumā tiek pārdomāti un apzināti atlasīti piemērotākie cilvēki, kas var sniegt pētījumam nepieciešamo informāciju. Detalizēta informācija par Lauka darbu sniegta 3.5. nodaļā.

Katrai intervijai un fokusgrupai tika sagatavots unikāls instrumentārijs, izmantojot datubāzē apkopoto informāciju.

### **3.1.2. Prasmju datu bāzes izveide**

#### **PRASMJU DATU BĀZES STRUKTŪRAS IZVEIDE**

Prasmju datu bāzes struktūra tika izveidota tā, lai tajā varētu ievadīt pirmdatus (tīrās prasmes), VID datus par reģistrēto nodarbinātību un lauka darba rezultātus, kā arī veikt lauka darbā iegūto prasmju kopu apstrādi. Datubāzē ir iekļauta šāda informācija:

##### **Par profesiju grupām:**

- Profesiju grupas tīrās prasmes;
- Profesiju grupā iekļautās profesijas;
- Vai profesiju grupai ir veikta intervija / fokusgrupa;
- Lauka darba rezultāti (transkripti, piezīmes, datu faili, intervijās uzņemtās fotogrāfijas, u.tml.);
- Profesiju grupas prasmju noteikšanai iesaistītie eksperti.

##### **Par prasmēm:**

- Iespēja pievienot prasmes veidu – pamatprasmes, caurviju, jeb transversālās prasmes vai tehniskās prasme;
- Prasmes svarīgums attiecībā pret citām prasmēm profesiju grupā – (1-99%);
- Prasmes līmenis – pamata, vidējs, augsts;
- Prasmes avots – Profesiju klasifikators, ESCO V1, ekspertu intervijas, ekspertu diskusijas, projekta speciālistu analīzes rezultāts;
- Prasmes aizvietošanas / agregācijas vēsture – katra prasme var tikt aizvietota / agregēta vienu vai vairākas reizes, un visas aizvietošanas reizes tiek reģistrētas datubāzē;

#### **Administratīvā informācija:**

- Informācija par ekspertu;
- Informācija par lauka darba veicēju un datu ievadītāju.

Visa informācija ir savstarpēji saistīta, kas ļauj noteikt jebkurai profesiju grupai raksturīgās profesijas, aktuālās prasmes un iesaistītos ekspertus. Ir iespējams atlasīt jebkurus datus līdz pat atsevišķu prasmju līmenim par konkrēto profesiju grupu (nodarbināto skaits, profesiju skaits un profesiju grupas prasmes).

#### **PRASMJU DATU BĀZĒ IEKĻAUJAMĀS INFORMĀCIJAS SAGATAVOŠANA DATU FORMĀTĀ**

Lai datu bāzē iekļautu nepieciešamo informāciju, tika apkopotas 8672 prasmes mašīnlasāmā formātā no 305 aktuālajiem<sup>19</sup> profesiju standartiem par katrai profesijai profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamajām prasmēm, kā arī galveno prasmju saraksti no ESCO V1 darba versijas (pieejama jūnijā un jūlijā) un VID dati par reģistrētajiem nodarbinātajiem profesijās, Profesiju klasifikatorā iekļautā informācija par profesiju grupu uzdevumiem.

#### **SAGATAVOTĀS INFORMĀCIJAS IEVADE PRASMJU DATU BĀZĒ**

Mašīnlasāmā formātā sagatavotā informācija tika importēta datu bāzē un pārbaudīta.

### **3.1.3. Prasmju datu bāzē iekļauto prasmju analīze un agregācija**

#### **PRASMJU ANALĪZE KONTEKSTĀ AR VEICAMAJIEM UZDEVUMIEM UN PRASMJU**

#### **AGREGĀCIJA**

Lai sagatavotos lauka darbam, tika veikta sākotnējā prasmju saraksta analīze visās profesiju grupās, vispārīnot prasmes, kuras pēc savas būtības (veicamo darba uzdevumu kontekstā) ir

---

<sup>19</sup> Skat. profesiju standartus saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 461:

[http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/20170614\\_Kopsavilkums.pdf](http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/20170614_Kopsavilkums.pdf) Jāņem vērā, ka īstermiņa prognozēšana tiek veikta atsevišķo profesiju grupu (četrās zīmēs) līmenī, bet standarti tiek izstrādāti profesijām (sešās zīmēs), līdz ar to 305 aktuālie profesiju standartu attiecas uz 164 atsevišķajām profesiju grupām.

līdzīgas, bet pirmavotos noformulētas semantiski un gramatiski atšķirīgos veidos. Pēc tam tika veikta profesiju grupu (četrās zīmēs) prasmju analīze, ņemot vērā katrā grupā ietilpstošo profesiju (sešās zīmēs) prasmes tām profesijām, kurās pēc VID datiem ir reģistrēti vairums nodarbināto (skat. 3.2. sadaļu, kurā ir detalizēta informācija par attiecīgo algoritmu). Sākotnēji agregētās prasmes tika izmantotas interviju un diskusiju instrumentārija sagatavošanai.

#### **PRASMJU SĀKOTNĒJA SARAKSTA IZVEIDE IEKĻAUŠANAI LAUKA DARBĀ**

Sākotnēji agregētās prasmes tika saglabātas datu bāzē un, balstoties uz tām, sagatavota datne interviju un fokusgrupu unikālo instrumentāriju sagatavošanai.

### **3.1.4. Nozaru ekspertu intervijas un diskusijas**

#### **LAUKA DARBA INSTRUMENTĀRIJA SAGATAVOŠANA**

Izveidotais lauka darba instrumentārijs ietvēra ekspertu atlasē kritērijus, ekspertu kontaktinformācijas apkopošanu, interviju vai fokusgrupu instrumentārija sagatavošanu – vadlīnijas, katras profesiju grupas veicamo uzdevumu aprakstu, katrā profesiju grupā ietilpstošo profesiju saraksti un sākotnējo agregēto prasmju saraksti, t.sk. kartītes ar šo prasmju nosaukumiem, kā arī norādījumi rezultātu fiksēšanai – piezīmes, kartīšu izklājuma fotografēšana, iegūto failu nosaukumu kodēšana pirms ievietošanas failu apmaiņas vietnē.

#### **INTERVIJU UN DISKUSIJU MODERATORU APMĀCĪBA UN MODERATORU PIEREDZES**

##### **APMAIŅA**

Pirms lauka darba uzsākšanas tika veiktas interviju un fokusgrupu moderatoru apmācības divos posmos – par pētījuma mērķiem un uzdevumiem, lauka darba instrumentāriju, vadlīnijām un praktiskiem jautājumiem interviju un diskusiju vadīšanā. Pēc pirmajām īstenotajām intervijām un fokusgrupām tika īstenota tikšanās un domu apmaiņa par efektīvākajām intervijas un diskusiju vadīšanas tehnikām, praktiskajiem jautājumiem. Moderatoriem tika nodrošināta iespēja pievienoties intervijai vai vērot citu moderatoru vadītās diskusijas, kā arī pēc nepieciešamības konsultēties ar pētījuma vadošajiem pētniekiem.

#### **LAUKA DARBA PLĀNA SAGATAVOŠANA UN ĪSTENOŠANA**

Sākotnējais atlasīto ekspertu saraksts tika saskaņots ar Pasūtītāju, kā arī tika saskaņoti rīcības scenāriji, ja eksperts nevar piedalīties intervijā un nepieciešams veikt eksperta aizvietošanu. Interviju pirmajam etapam tika atlasīti **146 eksperti**, diskusiju otrajam etapam – **251 eksperts**. Turpmākajā posmā notika saziņa ar ekspertiem un interviju plānošana un ievadīšana plānā, kas



bija pieejams koplietošanas faila veidā visiem lauka darba organizēšanā un īstenošanā iesaistītajiem darbiniekiem. Ekspertiem informācija par projektu un profesiju grupām tika nosūtīta uz e-pastu savlaicīgi pirms intervijas.

Kopā tika īstenotas 203 padziļinātās ekspertu intervijas pirmajā lauka darba etapā; 40 fokusgrupu diskusijas, 3 mini grupu diskusijas un 20 ekspertu intervijas otrajā lauka darba etapā.

### **LAUKA DARBA KVALITĀTES KONTROLE**

Pētījuma lauka darba laikā izlases veidā tika veikta iegūto rezultātu kontrole, izlases veidā piedaloties intervijās un vērojot fokusgrupas, noklausoties ierakstus un izpētot fiksētos rezultātus. Moderatoriem tika sniegta atgriezeniskā saite par lauka darbu, kā arī moderatoriem tika nodrošināta iespēja pētījuma vadošajiem ekspertiem uzdot precizējošus jautājumus par prasmēm, to agregēšanu u.tml. gatavojoties intervijām un fokusgrupām.

### **REZULTĀTU DOKUMENTĒŠANA UN SAGATAVOŠANA IEVADEI DATU BĀZĒ**

Efektīvākai informācijas apmaiņai tika izmantots Izpildītāja failserveris, kurā moderatori ievadīja aktuālo informāciju par interviju plāniem, to korekcijām un interviju rezultātiem – piezīmēm, prasmju kartiņu izklājumu fotogrāfijām, audioierakstiem, kopsavilkumiem. Audioieraksti tika pārrakstīti teksta veidā. Fotogrāfijās fiksētais pārveidots strukturētā veidā. Eksperta dalība intervijā vai fokusgrupā tika apliecināta ar eksperta parakstītu apliecinājumu.

### **REZULTĀTU IEVADE PRASMJU DATU BĀZĒ**

Lauka darba rezultāti strukturētā veidā tika ievadīti datu bāzē un sakārtoti turpmākai apstrādei un analīzei. Datu ievade notika manuālā veidā – konsultants, izmantojot interviju un fokusgrupu laikā iegūtos datu failus, ievadīja konkrētās profesiju grupas prasmes datubāzē, ievadot prasmes veidu, prasmes svarīgumu un prasmes līmeni katrai prasmei. Visbiežāk tas bija foto kartiņu materiāls, no kura bija nepieciešams nolasīt vajadzīgo informāciju. Aizvietojo vai papildinot iepriekš jau esošās prasmes datubāzē, tika izveidota atbilstība intervijās iegūtajai informācijai.

### **3.1.5. Iegūto rezultātu analīze**

#### **REZULTĀTU ANALĪZE UN APSTRĀDE**

Gan no sekundārajiem, gan primārajiem avotiem iegūtie dati tika sistematizēti (atlasot, grupējot, klasificējot, vispārinot un kārtojot datu bāzē, izmantojot speciāli izstrādātu datu bāzes funkcionalitāti, piemēram, apvienot prasmes, piešķirt tām jaunu nosaukumu, aizvietot līdzīgās prasmes, pievienot prasmju līmeņus un svarīgumu u.tml.).

Datu bāzē apvienotie dati un iepriekšējās sadaļās minēto darbu individuālie rezultāti tika prezentēti<sup>20</sup> VISC, kuri ir projekta īstenotāji darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķim "Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai". Tiekoties ar minētā projekta īstenotājiem, tika uzsvērts, ka nepieciešams izstrādāt vienotu ietvaru profesiju prasmju kopu klasifikācijai un unifikācijai, kas būtu tālāk izmantojams vairāku resoru vajadzībām – IZM, LM, EM. Tāpat tika pārspriesta saikne starp profesiju darba uzdevumiem un to izpildei nepieciešamajām zināšanām, kompetencēm un prasmēm, kas neveido lineāru sakarību viena ar otru. Šī projekta ietvaros ievāktā kvalitatīvā informācija par profesiju grupām aktuālajām prasmēm ir izmantojama citu saistīto projektu uzdevumu īstenošanā, kā daļa no sekundāro datu analīzes.

### **PRASMJU KOPU MATRICAS IZVEIDE MS EXCEL FORMĀTĀ**

Pētījuma gaitā iegūtā, apkopotā un analizētā informācija ir saglabāta datu bāzē, no kuras tika eksportēta aktuāla prasmju kopu matrica MS Excel formātā, nodrošinot iespējas skatīties profesiju grupas un tām atbilstošās prasmes, kā arī skatīties prasmes un tām atbilstošās profesiju grupas.

### **SECINĀJUMU UN PRIEKŠLIKUMU IZSTRĀDE**

Lauka darba gaitā tika veiktas moderatoru piezīmes gan pēc intervijām, gan diskusijām, turpmākajā gaitā šīs piezīmes tika izmantotas gan secinājumu, gan priekšlikumu izstrādei. Līdzīgā veidā vadošie pētnieki un speciālisti, veicot analītisko darbu, fiksēja piezīmes un regulāri pārsprieda darbu virzību darba grupas sanāksmēs un diskutēja par risinājumiem darba gaitā konstatētajām problēmām.

## **3.2. Profesiju grupām atbilstošo prasmju kopu matricas izveides pamatprincipi un algoritms**

Datu pieejamība, kā arī atšķirīgie pieņēmumi par prasmju vietu darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma mijiedarbībā nosaka to, ka prasmju pieprasījuma prognozēšanai nepastāv viena, vispārārstāta metodoloģija. Prognožu veidošanā ārvalstīs tiek izmantotas iedzīvotāju un nodarbināto reģistru, nacionālo kontu, sociālās apdrošināšanas un citu institūciju datu bāzes, kas papildinātas gan ar darba devēju, gan darba ņēmēju apsekojumu un aptauju datiem, sektoru

---

<sup>20</sup> Projekta gaitā notika divas tikšanās-konsultācijas ar VISC un SIA "Ernst & Young Baltic" pārstāvjiem no ESF projekta 8.5.2. "Nozaru kvalifikācijas sistēmas pilnveide profesionālās izglītības attīstībai un kvalitātes nodrošināšanai" 2017. gada 17. oktobrī un 2018. gada 30. janvārī.

vai profesiju pētījumiem (detalizēti ārvalstu pieredzes analīze tika veikta 3. starpnodevuma 2.2. apakšpunktā).

Daudzās valstīs, t.sk. Latvijā, īstermiņa prognozēšana notiek ar ekonometrisko modeļu palīdzību, kas ļauj objektīvāk novērtēt darba tirgus sagaidāmās izmaiņas dažādu faktoru (migrācijas, tautsaimniecību nozaru struktūras u.c.) ietekmē. Šobrīd Latvijā īstermiņa prognozes uzrāda tikai darba tirgus pieprasījumu pa profesiju grupām, bet trūkst informācijas par pieprasījumu pēc profesijām atbilstošām prasmēm, kas nepieciešamas noteiktu darba uzdevumu izpildei. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes Latvijā ir norādītas profesiju standartos, taču tie nav izstrādāti visām profesijām, kā arī to veidošanā nav izmantota vienota pieeja prasmju definēšanā un aprakstīšanā. Lielākā daļa profesiju standartos iekļauto prasmju pēc sava formulējuma ir unikālas, tāpēc prasmes, kas norādītas pie atsevišķām profesijām, ir grūti salīdzināmas, kā arī tās apkopojot, veidojas liels skaits ar dažādām prasmēm, kas sava detalizācijas līmeņa dēļ nav izmantojamas esošajā Prognožu modelī.

Profesiju standartus izstrādā, saskaņo un apstiprina saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 27. septembra noteikumiem Nr. 633 „Profesiju standartu izstrādes kārtība”<sup>21</sup>, bet noteikumos nav minēts, kādas prasmes un cik detalizētā veidā būtu jāiekļauj profesiju standartā (tā saturu saskaņo Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome). Līdz ar to atsevišķām profesijām profesiju standartā iekļautās prasmes ir aprakstītas ļoti detalizēti, bet citām profesijām tās ir formulētas daudz vispārīgāk. Tāpat bieži viena un tā pati prasme tiek nosaukta atšķirīgi, jo Latvijā nav izveidota vienota prasmju klasifikācijas sistēma, un dažādu nozaru pārstāvji, veidojot profesiju standartu, izmanto dažādus terminus (piemēram, analizēt saņemto informāciju, analizēt saņemto informāciju un darba rezultātus, analizēt savas darba rezultātus, analizēt un pilnveidot savu darbību). Tas apgrūtina veikt prasmju analīzi, jo profesiju standartos kopumā ir iekļautas vairāk nekā 8000 profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes 305 profesijām no 164 atsevišķajām profesiju grupām (četrās zīmēs), kas nav sistematizētas. Tādējādi, pēc pētnieku vērtējuma, Latvijā būtu jāizveido vienota prasmju klasifikācijas sistēma (primārais prasmju klasifikators), ko varētu izmantot NVA, LM, IZM, EM u.c. nodarbinātības politikas veidošanā iesaistītās institūcijas, izstrādājot profesiju standartus, prasmju prognozes u.c.

Saskaņā ar pētījuma darba uzdevumu (Tehniskās specifikācijas 4.2.1. punktu) ir jānosaka prasmes ne mazāk kā 88% no aktuālajām profesiju atsevišķajām grupām (aptuveni 375 profesiju

---

<sup>21</sup> MK noteikumi Nr. 633, pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=285032>

atsevišķām grupām). Izvērtējot VID sniegtos datus par nodarbinātajiem profesiju skatījumā, tika panākta vienošanās ar Pasūtītāju, ka lietderīgi ir noteikt prasmes visām tām profesiju atsevišķajām grupām, kurās nodarbināto skaits pārsniedz 50 (pēc VID datiem laika periodā no 2015. gada 1. aprīļa līdz 2016. gada 31. martam ap 380 profesiju grupas), jo tās profesiju grupas, kurās ir nodarbināti mazāk nekā 50 darbinieki<sup>22</sup>, neatstāj nozīmīgu ietekmi uz prasmju pieprasījuma izmaiņām darba tirgū. Prasmes netika vērtētas arī Nacionālo bruņoto spēku profesiju atsevišķām grupām (nulles pamatgrupai) un 11. grupai „Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji” (4 profesiju grupas), jo tām raksturīgās amatiem specifiskās prasmes galvenokārt veidojas uz iepriekšējo darba un dzīves pieredzi, kā arī tās nav iespējams apgūt NVA piedāvātajās apmācību programmās. Tādējādi, veicot pieejamās informācijas analīzi un datu atlasī, tika noteiktas **379** profesiju atsevišķās grupas<sup>23</sup>, kurām jānosaka prasmes (detalizēta informācija par profesiju grupu iekļaušanu vai izklaušanu no analīzes sniegta 5. Pielikumā, šī dokumenta 5.5. nodaļā).

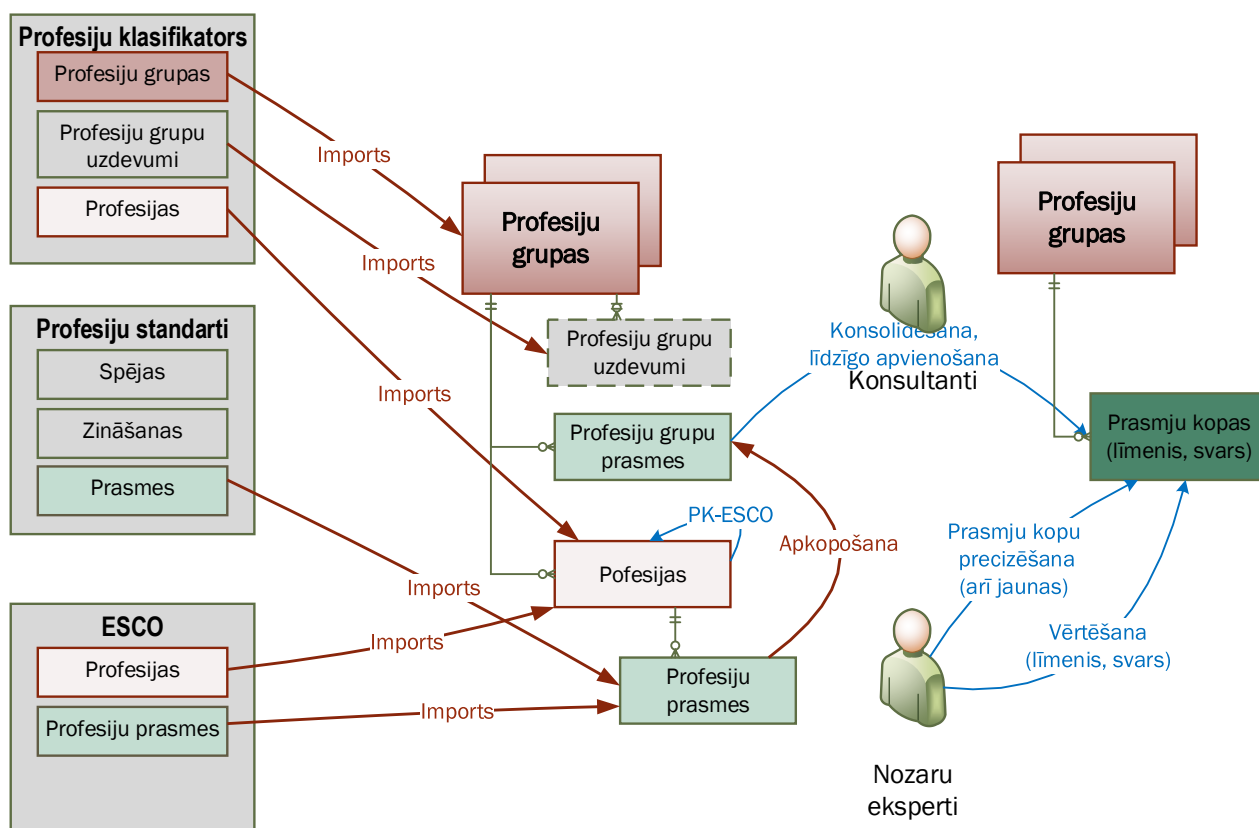
Lai apkopotu nepieciešamās prasmes pa profesiju grupām, tika izveidota datu bāze, kurā iekļautas prasmes no Latvijā aktuālajiem profesiju standartiem, kā arī ESCO definētajiem galveno prasmju sarakstiem. Pamatojoties uz profesiju standartos un ESCO datu bāzē dotajām prasmēm, kā arī Profesiju klasifikatorā profesiju minētajiem darba uzdevumiem, pētnieki izveidoja agregētas prasmju kopas (skat. 1. attēlu) ar katrai profesiju atsevišķai grupai (četrus zīmju līmeņi) raksturīgajām prasmēm (detalizēts apraksts par prasmju kopu izveidi tika sniegts 3. starpnodevumā).

---

<sup>22</sup> Uzsākot lauka darba pirmo etapu, vienojoties ar pasūtītāju tika izlemts, ka, lai sasniegtu nepieciešamo ekspertu interviju skaitu, tiks iekļautas arī profesiju grupas ar nodarbināto skaitu 40-49, jo atsevišķās profesiju grupās ar nelielu nodarbināto skaitu nebija iespējams sasniegt pētījuma prasībām atbilstošus ekspertus.

<sup>23</sup> No 422 atsevišķajām profesiju grupām, kurās saskaņā ar VID datiem ir vismaz viens nodarbinātais, prasmes tika noteiktas 379 profesiju grupām jeb 90% (saskaņā ar Tehnisko specifikāciju prasmes jānosaka ne mazāk kā 88% no aktuālajām profesiju atsevišķajām grupām).

## 1. attēls. Prasmju kopu izveides shēma.



Agregētās prasmju kopas tika veidotas, ievērojot šādus nosacījumus:

1. Prasmju kopas veidošana notiek, izmantojot tā saucamās tīrās prasmes, kas katrai attiecīgajai profesiju grupai ir minētas tehniskajā specifikācijā norādītajos informācijas avotos – profesiju standartos, ESCO datu bāzē u.c. Projekta izpildes gaitā tika izveidota sākotnējo datu bāze, kurā katrai profesijai vai to grupai tika norādītas visas tīrās prasmes no dažādiem informācijas avotiem. Izmantojot šo informāciju, pētnieku grupa, izmantojot analīzes un sintēzes metodi, katrai profesiju grupai izveidoja apkopoto prasmju sākotnējo modeli, iekļaujot tajā 20 - 25 prasmju kopas, vienlaikus saglabājot tajās ietilpstošo tīro prasmju sarakstus.

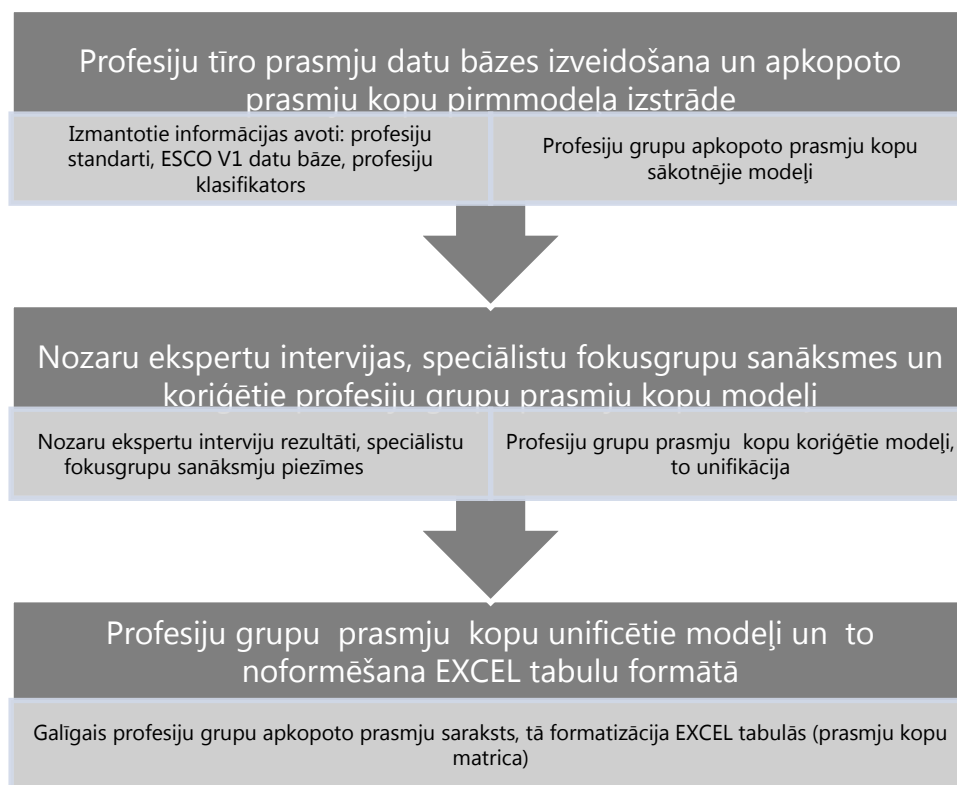
Atbilstoši projekta nosacījumiem, veicot lauka darbu un intervējot izvēlētos nozaru ekspertus un speciālistus, intervētāji izmantoja sākotnējā prasmju kopu pirmmodeļa informāciju, lai rosinātu intervijas mērķu sasniegšanu, noskaidrojot intervējamo personu viedokli par konkrētai profesiju grupai nepieciešamajām prasmju kopām. Interviju rezultātā tika iegūti ekspertu viedokļi par profesijām nepieciešamo prasmju kopām un to nozīmīgumu (svaru), kas tika ievadīti datu bāzē, modificējot sākotnējā prasmju modeļa informāciju, to papildinot ar jaunām prasmēm vai to kopām, kā arī izslēdzot atsevišķas prasmju kopas kā neatbilstošas pašreizējai situācijai darba tirgū. Pēc veiktajām intervijām iegūtā informācija tika analizēta, apkopota un

nepieciešamības gadījumā, virzīta tālākai apspriešanai fokusgrupu sanāksmēs (ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju organizācijas un norises aprakstu skat. dokumenta 3.5. nodaļā).

Visa iepriekšminētā veidā iegūtā informācija par profesijām nepieciešamo prasmju kopām ir ievietota datu bāzē, kuru projekta noslēguma stadijā izmantos galīgā prasmju kopu saraksta (prasmju kopu matricas) veidošanai, veicot ne tikai analītisku darbu, lai panāktu prasmju kopu viennozīmīgus semantiskus formulējumus, bet arī MS Excel tabulu veidošanā lietotāju vajadzībām, kā tas noteikts projekta darba uzdevumos.

Uzskatāmi prasmju kopu veidošanas algoritms un secība parādīta 2. attēlā.

## 2. attēls. Prasmju kopu veidošanas algoritms.



Sākotnējo prasmju kopu pirmmodeļu izstrādē prasmes tika apkopotas un agregētas, apvienojot līdzīgās (piemēram, risku vadība, risku analīze un kontrole => risku pārvaldība) un agregējot specifiskas prasmes vispārīgākās (piemēram, prast lietot MS Word, MS Excel, MS Outlook => biroja programmatūras pārzināšana), lai izveidotu katrai profesiju grupai raksturīgo prasmju kopu, ko būtu iespējams pievienot profesiju pieprasījuma Prognozēm un atspoguļot Prognozes pa pieprasītajām prasmēm (atbilstoši tehniskās specifikācijas 4.2.8. punktam). Interviju un fokusgrupu diskusiju rezultātā sākotnējie prasmju kopu modeļi tika koriģēti un precizēti,

novērtējot atsevišķu prasmju kopu pārvaldes (pielietojamības) līmeni (augsts, vidējs, zems) un nozīmību konkrētā profesiju grupā.

Veicot profesijām atbilstošu prasmju kopu izstrādi un analizējot sākotnējo informāciju par prasmēm, nācās saskarties ar šādām problēmām:

1. Dažādos informācijas avotos profesijām nepieciešamās prasmes formulētas semantiski dažādi, turklāt atsevišķos gadījumos to formulējums neparāda nepieciešamo prasmju būtību, tie ir izplūduši vai arī pārāk vispārīgi. Analizējot tīrās prasmes pa profesiju grupām, tika konstatēta atsevišķu prasmju atkārtotā, kā arī atsevišķu specifisku prasmju lielais īpatsvars kopējā prasmju sarakstā, tajā pašā laikā neatsedzot citas svarīgas prasmes. Šāda situācija apstiprinājās arī veikto ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju laikā. Tas galvenokārt raksturīgs profesiju grupām, kuras pārstāvētas plašā tautsaimniecības nozaru spektrā (piemēram, vadītāji, vecākie speciālisti).

Interviju un fokusgrupu laikā vairākkārt izvērtās diskusijas par profesijai nepieciešamo prasmju kopu pārvaldīšanas dziļumu un to detalizētā satura izvērtēšanas kritērijiem. Ievērojot jautājuma sarežģītības pakāpi un plašumu, tika nolemts, ka atbildi sniedz profesijas veikšanai minētie profesionālās kvalifikācijas līmeņi - noteiktai profesijai atbilstošas izglītības un profesionālās meistarības dokumentāri apstiprināts novērtējums<sup>24</sup> un tajos izvirzītās prasības.

Zināma precizēšana nepieciešama arī prasmju kopu saraksta formēšanas stratēģijai, kas prasa risinājumu saistībā ar noteiktām pamatprasmēm, piemēram, valodu prasmēm, kā arī komunikāciju prasmēm un saistošo normatīvo aktu izpratnes un ievērošanas prasmēm, kas nereti tiek uzskatītas par pašsaprotamām.

Prasmju kopu izstrādes procesā tika analizētas arī profesiju kartes, taču to izmantošana ir ierobežota, jo profesiju kartes pašreiz ir pieejamas tikai par atsevišķām profesiju grupām un tajās nav norādītas profesijai nepieciešamās prasmes, bet tikai noteiktai tautsaimniecības nozarei atbilstošās profesijas pa profesionālās kvalifikācijas līmeņiem, kā arī ar nozari saistītās citu nozaru profesijas. Tāpēc profesiju kartes netika iekļautas sākotnējā prasmju kopu pirmmodeļu izstrādē, bet izmantotas, lai atlasītu radniecīgo profesiju grupas fokusgrupu diskusijām.

---

<sup>24</sup> Nacionālā izglītības iespēju datubāze, pieejams: <http://www.niid.lv/node/372>

### 3.3. Prasmju līmeņu un svarīguma noteikšana

Jebkuras profesijas vai amatu pienākumu izpildei ir nepieciešamas noteiktas zināšanas, iemaņas un pieredze, kas veido noteiktu prasmju un kompetenču kopas. Tomēr, tā kā visas nepieciešamās prasmes var sadalīt vairākās kategorijās (pamata, caurviju, tehniskās), to vai citu darba pienākumu kvalitatīvai izpildei dažādu prasmju izmantošanas nozīmīgums var būt atšķirīgs. Tas nozīmē, ka atsevišķu prasmju vai to kopu pārvaldīšana un efektīva izmantošana konkrētas profesijas darba pienākumu izpildē ir būtiskāka nekā citu, kuras arī ietilpst konkrētās profesijai nepieciešamo prasmju kopā. Līdz ar to katras profesiju grupas raksturīgās prasmes vai to kopas ir iespējams ranžēt pēc to svarīguma, ko galvenokārt nosaka nozaru eksperti, un apstiprinājumu gūst nozaru ekspertu fokusgrupu diskusijās. Ar prasmju (prasmju kopas) svarīgumu saprot konkrētās prasmes (prasmju kopas) procentuālo vērtību attiecībā pret citām konkrētās profesiju grupas prasmēm (prasmju kopām).

Atsevišķas prasmes (prasmju kopas) svarīgumu eksperti vērtē procentos (no 1-99%) attiecībā pret pārējām konkrētās profesiju grupas prasmēm (prasmju kopām). Šāda prasmju svarīguma novērtēšana notiek pēc šāda principa: profesijai nepieciešamo prasmju kopums veido 100%, bet katras atsevišķas prasmes vai prasmju kopas svarīgums tiek vērtēts kā daļa, kas izteikta procentos no veselā kopuma. Tas nozīmē, ka katras profesijas grupas konkrēto prasmju kopu svarīguma procentuālā summa būs 100%.

Nosakot profesiju grupas apkopoto prasmju svarīgumu, tika ievērotas šādas pamatnostādnes:

1. Prasmju kopas svarīgums tiek noteikts tikai tām prasmju kopām, kuras minētas profesiju grupas prasmju kopu saraksta gala versijā, pieņemot, ka nav pieļaujams kādas prasmju kopas iztrūkums no kopējā saraksta. Prasmju kopu svarīgums tiek noteikts ekspertu intervijās vai fokusgrupu diskusijās.

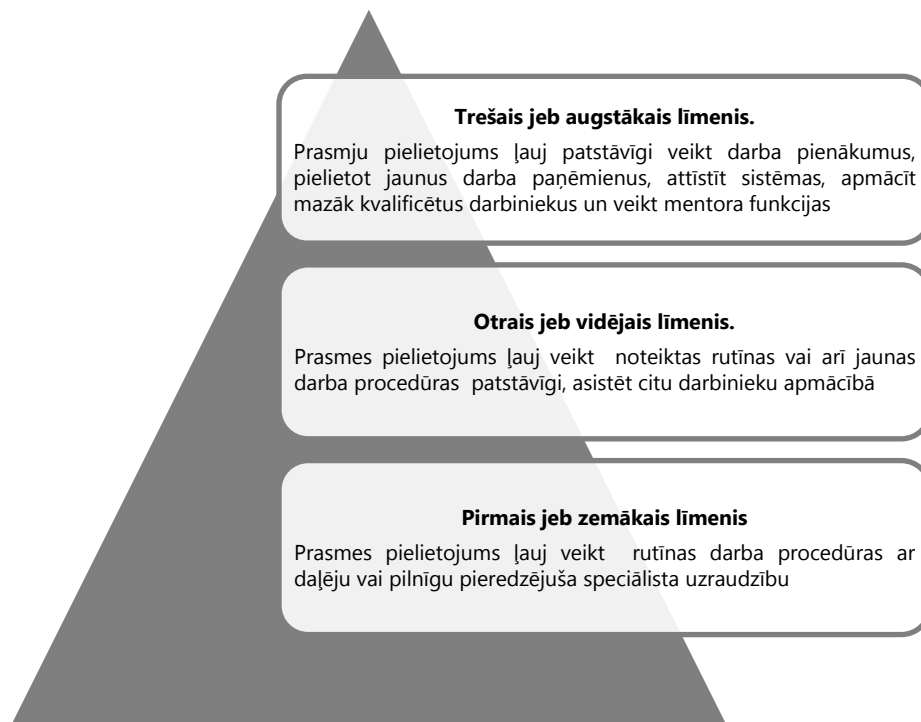
Katras prasmju kopas svarīgumu var vērtēt tikai konkrētas profesijas vai profesiju grupas kontekstā.

Savukārt prasmju (prasmju kopas) pielietojuma līmenis raksturo noteiktu zināšanu un praktisko iemaņu pielietojuma pakāpi, kas nepieciešama konkrēto darba pienākumu veikšanai. Prasmju pielietojuma līmeni bieži saista ar valsts iedzīvotāju izglītības un profesionālās sagatavotības pakāpi. Šajā pētījumā prasmes tiek dalītas **3 līmeņos**: zemākais jeb pamata (1.līmenis), vidējais (2.līmenis) un augstākais (3.līmenis). Līmenis atkarīgs no zināšanu un praktisko iemaņu pielietojuma, kas nepieciešams konkrēto darba pienākumu veikšanai. Trīs pakāpju prasmju līmeņi ir atvasināti no vairāk pakāpju piramīdām, kurās konkrēto darba pienākumu veikšanai



jāizmanto noteikts zināšanu un praktisko iemaņu kopums. Līdz ar to, atkarībā no konkrētās profesijas un ieņemamā amata, pastāv iespējamība, ka konkrētās prasmes (prasmju kopas) svarīguma līmenis atšķirīgu amatu pienākumu izpildes procesā var būtiski atšķirties. Veicot dažādu publicēto materiālu apkopojumu<sup>25</sup> un projektā paredzēto lauka darbu analīzi, tika izdalīti šādi prasmju līmeņi, kuru būtību var atspoguļot modificētā prasmju pielietojuma piramidā (skat. 3. attēlu).

### 3. attēls. Prasmju (prasmju kopu) pielietojuma līmeņi.



Jāatzīmē, ka projektā izmantotā pieeja prasmju kopu svarīguma un pielietojuma līmeņu noteikšanai pa profesiju grupām ir vairāki ierobežojumi, kuru risinājumi iespējami ārpus šī pētījuma. Tas galvenokārt saistīts ar darba tirgus attīstību un tā dinamiskām izmaiņām – mainīsies darba uzdevumi atsevišķām profesijām un radīsies jaunas profesijas. Līdz ar to notiks arī izmaiņas nepieciešamo prasmju un prasmju kopu un to svarīguma sarakstā atsevišķām profesijām vai profesiju grupām.

Šajā projektā būtībā iegūta darba tirgū pastāvošās situācijas darba tirgus profesiju klasifikatora momentfotogrāfija ar noteiktām profesiju grupām un tām nepieciešamajām prasmju kopām pēc to svarīguma nozaru ekspertu izpratnē 2017. gadā. Iekļaujot jaunas prasmes vai prasmju kopas noteiktās profesiju grupās, rodas nepieciešamība pārskatīt agregētās prasmju kopas, līdz

---

<sup>25</sup> Piemēram, International Standard Classification of Occupations.; ISCO-08, Volume 1, International Labour Office, Geneva, ILO, 2012, 11.lpp.

ar to arī aktualizēt to svarīgumu. Šie jautājumi risināmi profesiju grupu svarīgāko prasmju kopu datu bāzes uzturēšanas, ekspluatācijas un aktualizācijas kontekstā.

### **3.4. Sākotnējo prasmju sarakstu sagatavošana ekspertu intervijām un fokusgrupām**

Lai sagatavotos lauka darbam, tika veikta tiro prasmju analīze vairākos etapos. Jāatzīmē, ka no vairākiem avotiem profesiju grupām aktuālo prasmju skaits pārsniedza 10 000, kā dēļ bija nepieciešams samazināt prasmju skaitu līdz pārskatāmam prasmju skaitam, kas būtu izmantojams lauka darbā, strādājot kopā ar ekspertiem un pēc tam veidojot īstermiņa prognozes.

Pirmajā etapā notika vispārēja prasmju analīze un agregēšana, par kuras norisi detalizētāk aprakstīts 3.4.1. sadaļā. Pēc šī etapa pabeigšanas bija nepieciešams veikt analīzi jau profesiju grupu aspektā, jo vairākos desmitos profesiju grupās veidojās ļoti apjomīgi prasmju saraksti, kas dažkārt ietvēra pat vairāk nekā 200 prasmes, un tie nebija praktiski izmantojami lauka darbā. Otrajā etapā veiktā prasmju analīze detalizētāk aprakstīta 3.4.2. sadaļā.

#### **3.4.1. Vispārēja prasmju agregēšana**

Pēc datu savādīšanas datu bāzē tika veikta pirmējā datu apstrāde, lai sagatavotos lauka darbam. Tā kā tika iegūts apjomīgs prasmju saraksts, tika veikta detalizēta prasmju nosaukumu analīze, meklējot līdzības un kopsakarības dažādu profesiju prasmju nosaukumos (tika pētīts gan prasmes avots un prasmes konteksts, gan ESCO V1 prasmēm to oriģinālais nosaukums angļu valodā), dažkārt tika konstatēts, ka norādītā aktivitāte nav uzskatāma par prasmi šī projekta kontekstā, piemēram, apmeklēt sanāksmes vai apmeklēt parlamenta sēdes un tml., un tās tika izņemtas no analizējamo prasmju kopas. Lielāka vērība tika pievērsta gan unikālām pēc nosaukuma prasmēm, gan līdzīgām prasmēm, kas aktuālas daudzās profesiju grupās, mēģinot vispārināt un unificēt to nosaukumus tādā veidā, lai attiecīgā prasme būtu aktuāla pēc iespējas lielākam profesiju grupu skaitam.

Pirmajā etapā šāda prasmju analīze tika veikta visām profesiju grupām un aktuālo prasmju skaits tika samazināts līdz 7995 prasmēm. 2. tabulā parādīts prasmju agregēšanas piemērs.

**2. tabula. Vispārējas prasmju agregēšanas piemēri, lai samazinātu turpmākajā analizē iekļauto prasmju skaitu.**

<b>Tīrās prasmes no pirmavota</b>	<b>Agregētās prasmes</b>
Aizpildīt darba laika uzskaites lapas	Aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju
Aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju	
Aizpildīt darbības atskaites veidlapas	
Aizpildīt ekspluatācijas dokumentāciju	
Aizpildīt kuģa žurnālus	
Aizpildīt nepieciešamos dokumentus	
Aizpildīt preču pasūtīšanas un pieņemšanas dokumentus	
Aizpildīt reisa žurnālu	
Aizpildīt un noformēt dokumentus atbilstoši normatīvo aktu prasībām savas kompetences ietvaros	
Aizpildīt veidlapas	
Aizpildīt zvanu novērtējuma veidlapas	
Apmācīt darbiniekus	Apmācīt darbiniekus
Apmācīt darbiniekus par darba efektivitāti	
Apmācīt darbiniekus par drošības procedūrām	
Apmācīt darbiniekus par kvalitātes nodrošināšanu attiecībā uz apkalpošanu pa tālruni	
Apmācīt darbiniekus par kvalitātes procedūrām	
Apmācīt darbiniekus par navigācijas prasībām	
Apmācīt darbiniekus par to, kā vadīt priekšnesumu	
Ievērot komercinformācijas aizsardzību un konfidencialitāti	Ievērot konfidencialitāti
Ievērot konfidencialitāti	
Ievērot konfidencialitāti aprūpes darbā	
Ievērot konfidencialitāti informācijā par klientiem un uzņēmumu	
Ievērot konfidencialitāti informācijā par viesiem un uzņēmumu	
Ievērot konfidencialitāti pastorālās konsultēšanas un aprūpes darbā	
Ievērot konfidencialitāti profesionālajā darbībā	
Ievērot konfidencialitāti savā profesionālajā darbā	
Izmantot iegūtās zināšanas darbā	Izmantot iegūtās zināšanas praksē
Izmantot iegūtās zināšanas praksē	
Izmantot savas zināšanas praksē	
Izvērtēt un pielietot iegūtās zināšanas savā darbā	
Zīmēt grima skices	Zīmēt skices
Zīmēt rekvizītu skices	
Zīmēt skices	
Zīmēt skices tekstilizstrādājumu izgatavošanai	
(izlase no tīrajām prasmēm)	Konsultēt klientus
Konsultēt būvniecības jautājumos	
Konsultēt jaunatnes organizāciju (biedrību) dibināšanas jautājumos	
Konsultēt klientu par tehniskajām iespējām	
Konsultēt klientus par apģērba aksesuāriem	

**Tirās prasmes no pirmavota****Agregētās prasmes**

Konsultēt klientus par ārstniecības augu drogu pareizu sagatavošanu un lietošanu

Konsultēt klientus par brillu kopšanu

Konsultēt klientus par dzirdes aparātiem

Konsultēt klientus par juvelierizstrādājumiem un rokaspulksteņiem

Konsultēt klientus par kosmētikas lietošanu

Konsultēt klientus par mājdzīvnieku pareizu aprūpi

Konsultēt klientus par mehāniskajiem transportlīdzekļiem

Konsultēt klientus par tējas un kafijas piedāvājumu

Konsultēt klientus par zāļu lietošanu

(izlase no tirajām prasmēm)

Aprēķināt apavu un ādas izstrādājumu ražošanas produktivitāti

Veikt profesijai specifiskus aprēķinus

Aprēķināt apdrošināšanas tarifa likmi

Aprēķināt apūdeņošanas sistēmu spiedienu

Aprēķināt atjaunošanas izmaksas

Aprēķināt atlīdzības maksājumus

Aprēķināt barības devas

Aprēķināt cenu piedāvājumus par drošības ierīču pakalpojumiem

Aprēķināt cigarešu vidējo svaru

Aprēķināt dārgakmeņu vērtību

Aprēķināt derību mērķa izredzes

Aprēķināt gravējumu izmērus

Aprēķināt griešanas režīmus

Aprēķināt izstrādājumu pašizmaksu un novērtēt ekonomiskos rādītājus, pārzināt tirgzinības un vadības jautājumus

Aprēķināt kravas apjomu kuģī

Aprēķināt kultūraugu stādu daudzumu konkrētai platībai

Aprēķināt materiāla un darba patēriņu, noteikt izstrādājuma kopējās izmaksas

Aprēķināt nepieciešamo kultūraugu šķirņu sēklu/dēstu daudzumu

Aprēķināt nepieciešamo rezerves detaļu daudzumu un noformēt pasūtījumu

Aprēķināt nepieciešamos materiālus

Aprēķināt pārdoto degvielas apjomu pēc degvielas sūkņu datiem

Aprēķināt projektēšanas izmaksas

Aprēķināt remonta izmaksas

Aprēķināt telekomunikācijas iekārtu uzstādīšanas izmaksas

Nākamajā solī jau tika veikta prasmju agregācija, apvienojot līdzīgās prasmes, un veidotas prasmju kopas. Pirms lauka darba uzsākšanas tika sagatavoti agregēto prasmju saraksti, veicot šāda līmeņa agregēšanu. Veidojās situācija, kurā samazinājās profesiju grupu aktuālo prasmju formulējumi, izveidojot unificētus un vispārinātus formulējumus. 3. tabulā sniegts kopsavilkums par tām pārformulētajām profesiju grupām aktuālajām prasmēm, kas attiecās uz lielāku skaitu profesiju grupu.

**3. tabula. Agregēto prasmju aktualitāte profesiju grupās (piemērs, balstoties uz pirmajā etapā veikto analīzi).**

<b>Agregētā prasme</b>	<b>Profesiju grupu (PG) skaits</b>
Darbināt iekārtas	133
Rast problēmu risinājumus	130
Vākt, analizēt un sniegt informāciju	121
Komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu saziņas līdzekļiem, valsts un nevalstiskajām institūcijām	118
Ievērot darba aizsardzības, darba drošības un vides aizsardzības noteikumus	108
Sagatavot iekārtas un tehniku darbam	95
Veikt darba un resursu uzskaiti	89
Pašizglītoties, apgūt jaunas zināšanas un prasmes	80
Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas	73
Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās	72
Plānot un organizēt veicamo darbu	70

Turpmākajā analīzes etapā notika prasmju agregēšana atsevišķu profesiju grupu līmenī, kuras apraksts sniegts nākamajā sadaļā.

### **3.4.2. Prasmju agregēšana atsevišķu profesiju grupu ietvaros**

Šajā etapā galvenā uzmanība tika pievērsta atsevišķu profesiju grupu prasmju agregēšanai. Sākotnējā pieeja bija grupēt prasmes atbilstoši profesionālās darbības uzdevumiem, kas iekļauti Profesiju klasifikatorā. Lai pamatīgāk sagatavotos intervijām, tās tika uzsāktas ar tām profesiju grupām, kurās ir iekļauts mazāks profesiju (6 zīmēs) skaits un kurām datu bāzē bija salīdzinoši mazāks sākotnēji agregēto prasmju skaits, savukārt pārējām profesiju grupām tika pieprasīti papildu dati par reģistrētajiem nodarbinātajiem no VID profesiju grupu (6 zīmēs) līmenī. Prasmju agregēšanas piemērs atsevišķai profesiju grupai iekļauts 1. pielikumā (šī dokumenta 5.1. nodaļā).

Gatavojoties intervijām, tika secināts, ka grūtības sagādā prasmju agregēšana tām profesiju grupām<sup>26</sup>, kurās ir iekļautas daudzas atšķirīgas profesijas (6 zīmēs, līdz pat 55 profesijām ar reģistrētiem nodarbinātajiem vienā atsevišķā profesiju grupā) ar dažkārt ar nelielu reģistrēto nodarbināto skaitu. Apkopojot un izvērtējot informāciju par šādām profesiju grupām, tika nolemts, ka ir nepieciešams samazināt profesiju skaitu, izslēdzot tās, kur ir maz nodarbināto un kuru prasmes būtiski neietekmē profesiju grupas (4 zīmēs) prasmes. Lai samazinātu profesiju skaitu, sākotnēji tika izmantots Pareto 80/20 princips, atmetot 20% profesiju ar mazāko reģistrēto nodarbināto skaitu. Pēc tam tika pārskatīts izslēgto profesiju saraksts, atpakaļ ievietojot profesijas 6 zīmēs, kurās ir vismaz 40 reģistrētie nodarbinātie. Šī pieeja labus rezultātus deva profesiju grupās ar lielu skaitu mazāk populāru nodarbinātības ziņā profesiju. Piemēram, PG 2131 (Biologi, botāniķi, zoologi un tiem radniecīgu profesiju vecākie speciālisti) skaits samazinājās no 77 uz 13 profesijām, PG 3343 (Administratīvie sekretāri un izpildsekretāri) no 55 uz 21 profesiju, un līdz ar to saruka prasmju skaits, kas attiecās uz konkrēto profesiju grupu, tomēr citās grupās tas būtiski neietekmēja prasmju skaitu, tāpēc tika sagatavota instrukcija (agregēšanas piemērs) moderatoriem, kā grupēt prasmes pa tēmām, lai veiktu tālāko prasmju agregēšanu, kas nepieciešams, lai sagatavotos intervijai.

Tika izvērtēta arī iespēja veikt 2 vai vairākas intervijas atsevišķām profesiju grupām, kurās ir ļoti atšķirīgas profesijas ar dažādām prasmēm, un vairākos gadījumos<sup>27</sup> šī pieeja arī tika īstenota.

Tāpat tika strādāts pie prasmju agregēšanas tām profesiju grupām, kam ir profesiju standarts, īpašu uzmanību pievēršot citur neklasificētiem speciālistiem, kā arī tām profesiju grupām, kur standartā ir iekļautas vairāk nekā 100 prasmes<sup>28</sup>. Paralēli tika pārskatīts arī kopējais prasmju saraksts, izslēdzot no tā mazsvarīgākās prasmes, kā, piemēram, noteikt taksometra braukšanas maksu, aizpildīt flīžu šuves un tml., kas ir iekļautas tikai vienā profesijā (6 zīmes).

---

<sup>26</sup> Runa ir par 37 profesiju grupām (1221, 2131, 2133, 2221, 2250, 2310, 2351, 2421, 2431, 2433, 3131, 3133, 3257, 3312, 3315, 3334, 3343, 3351, 4312, 4323, 5164, 7133, 7211, 7213, 7214, 7412, 7511, 7514, 8113, 8121, 8142, 8212, 8332, 8344, 9216, 9333, 9621).

<sup>27</sup> Šajā gadījumā runa ir par četrām profesiju grupām 6222 (Iekšējo ūdeņu un piekrastes zvejnieki) 6223 (Jūras, tāljūras zvejnieki), 5111 (Ceļojumu pavadoni un stjuarti), 9312 (Inženierbūvju strādnieki).

<sup>28</sup> Piemēram, 2142 (Būvinženieri); 2149 (Citur neklasificēti inženieri); 2240 (Ārstu palīgi); 2262 (Farmaceiti); 2422 (Politikas pārvaldības vecākie speciālisti); 2652 (Mūziķi, dziedātāji, komponisti un muzikologi); 3115 (Inženiermehānikas speciālisti); 3142 (Lauksaimniecības un nekustamā īpašuma speciālisti); 3355 (Iekšlietu inspektori un izmeklētāji), 3432 (Dizaina speciālisti un dekoratori), u.c.

## 3.5. Nozaru ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju mērķi, organizācija un norise

### 3.5.1. Lauka darba organizācijas nostādnes

3.5.1.1. Profesiju grupu atlase iekļaušanai ekspertu intervijās un fokusgrupu diskusijās

Lai noteiktu profesijām atbilstošās prasmju kopas, šajā pētījumā tika lietotas kvalitatīvās metodes - ekspertu intervijas un fokusgrupu diskusijas agregētām profesiju grupām (primārās datu ieguves instrumentārija aprakstu skat. 2. pielikumā, šī dokumenta 5.2. nodaļā).

Iekļaušanai ekspertu intervijās tika atlasītas šādas profesiju grupas:

- Profesiju grupas, ar nodarbināto skaitu (pēc analizētajiem VID datiem par nodarbināto skaitu profesiju grupās četrās zīmēs) virs 40;
- Profesiju grupas, kurās ietilpstošajām profesijām (sešu zīmju līmenī) nav izstrādāts vismaz viens Profesijas standarts;
- No lauka darba tika izņemta Profesiju klasifikatora 11 grupa - Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji (4 profesiju grupas), kā arī profesiju grupas, kuru nosaukumā iekļauta frāze "Citur neklasificēti" (atbilstoši 3. starpnodevumam).

Lauka darbā tika konstatēts, ka faktiski nav iespējams identificēt ne ekspertus, ne uzņēmumus, kas nodarbina attiecīgās profesiju grupas darbiniekus, lai gan pēc VID datiem šajās profesiju grupās ir reģistrēti nodarbinātie, vai arī diskusijas laikā eksperti vienojās, ka uz šo grupu attiecas tikai kāda konkrēta profesija (sešās zīmēs):

- PG 3324 (Tirdzniecības starpnieki),
- PG 7215 (Tālsaziņotāji),
- PG 8171 (Papīra masas sagatavošanas un papīra ražošanas iekārtu operatori),
- PG 4223 (Telefona komutatoru operatori),
- PG 4223 (Mašīnrakstītāji un dokumentu sagatavošanas darbinieki),
- PG 3143 (Mežsaimniecības speciālisti),
- PG 3255 (Fizioterapijas speciālisti),

Pirmajam ekspertu interviju etapam tika atlasītas 204 profesiju grupas (skat. 4. tabulu).

#### 4. tabula. Profesiju grupu pārskats interviju etapā.

Profesiju pamatgrupas	Profesiju grupu (četrās zīmēs) skaits intervijām	Īstenoto interviju skaits
1. Vadītāji	3	3

Profesiju pamatgrupas	Profesiju grupu (četrās zīmēs) skaits intervijām	Īstenoto interviju skaits
2. Vecākie speciālisti	36	37
3. Speciālisti	35	34
4. Kalpotāji	21	21
5. Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	18	17
6. Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	5	5
7. Kvalificēti strādnieki un amatnieki	36	37
8. Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	27	27
9. Vienkāršās profesijas	23	22
<b>KOPĀ</b>	<b>204</b>	<b>203</b>

Iekļaušanai fokusgrupās tika atlasītas šādas profesiju grupas:

- Profesiju grupas ar nodarbināto skaitu (pēc analizētajiem VID datiem par nodarbināto skaitu profesiju grupās četrās zīmēs) virs 50;
- Profesiju grupas, kurās ietilpstošajām profesijām (sešu zīmju līmenī) ir izstrādāts vismaz vienas profesijas standarts.

Otrajam etāpam – fokusgrupām tika atlasītas 162 profesiju grupas, no kurām 7 grupas tika novirzītas uz mini grupu diskusijas formātu un 22 profesiju grupas uz ekspertu interviju formātu, ņemot vērā reģistrēto nodarbināto skaitu profesiju grupā. Detalizētu informāciju par fokusgrupu diskusiju plānojumu pa profesiju grupām skatīt 3. pielikumā (šī dokumenta 5.3. nodaļā).

#### 5. tabula. Veikto interviju un fokusgrupu skaits profesiju pamatgrupām.

Profesiju pamatgrupas	Profesiju grupu (četrās zīmēs) skaits fokusgrupām	Fokusgrupu skaits	Mini grupu skaits	Interviju skaits
KOPĀ sākotnēji plānots	170	40	-	-
<b>KOPĀ Īstenots</b>	<b>162</b>	<b>40</b>	<b>3</b>	<b>20</b>

#### 3.5.1.2. Ekspertu atlase intervijām un fokusgrupām

Ekspertu apzināšana un izvēle tika saskaņota ar Pasūtītāju, kā arī iespēju robežās tika ņemti vērā NEP ieteikumi par konkrētās nozares vadošajiem speciālistiem, kam ir pieredze attiecīgajā jomā un kas ir ieinteresēti piedalīties pētījumā. Eksperta kvalifikāciju apliecināja NEP rekomendācijas,



kā arī viņa darba pieredze konkrētajā jomā (vai ir vadījis, vai atlasījis un novērtējis attiecīgās profesiju grupas darbiniekus kādā no nozares uzņēmumiem, vai pats darbojies šajā profesijā un orientējas veicamo darba uzdevumos), darbojas kādā no profesionālajām asociācijām vai izglītības jomā, kā arī iepriekš ir piedalījies kā eksperts līdzīgos pētījumos (piemēram, profesiju standartu izstrādē). Kopumā atlases kritēriji tika veidoti tā, lai pētījumā piedalītos piemērotākie cilvēki, kas ir atvērti nepieciešamās informācijas sniegšanai. Atsevišķos gadījumos tiks izmantots tā saucamais "sniega pikas" princips, kad kāds no pētījuma dalībniekiem iesaka nākamos pētījuma dalībniekus.

Lielākā daļa aicināto ekspertu bija atsaucīgi un piekrita piedalīties pētījumā vai ieteica piemērotākus ekspertus. Salīdzinoši sarežģītāka situācija veidojās ar profesiju grupām, kam ir mazs reģistrēto nodarbināto skaits (pēc VID datiem), vai arī eksperti uzskatīja, ka attiecīgā profesiju grupa (četrās zīmēs) faktiski vairs nepastāv<sup>29</sup> un ir kļūdaini ievadīta vai novecojusi informācija par nodarbinātajiem, faktiskā situācija veicamajos uzdevumos krasi atšķiras no reālās situācijas (pieņēmums, ka attiecīgā profesiju grupa ir mākslīga konstrukcija) vai Profesiju klasifikatora attiecīgā sadaļa nav atbilstoša faktiskajai situācijai (piemēram, lauksaimniecības nozarē).

Liela daļa no intervētajiem ekspertiem norāda uz trūkumiem pašā Profesiju klasifikatorā – nepieciešamību aktualizēt profesiju grupu nosaukumus, uzdevumus un tajā ietilpstošās profesijas. Daudzi no ekspertiem atzīst, ka neizmanto profesiju klasifikatoru savā darbā vairāk nekā nepieciešams normatīvo aktu ievērošanai.

Ekspertu atlases principi:

#### **Darba devēju sektorā:**

- veicot VID datu par nodarbinātību profesiju grupās, nozarēs un reģionos analīzi, nosakot pētāmo profesiju grupu nodarbināto attiecīgo skaitu, tādējādi identificējot nozares un reģionus, kuros visvairāk nodarbināti attiecīgās profesijas pārstāvji;
- apzinot attiecīgo nozaru un reģionu lielākos darba devējus un tos, kam pēdējos mēnešos ir bijušas vakances attiecīgajā profesiju grupā;
- apzinot attiecīgo nozaru un reģionu darba devējus, kas nodrošina darbinieku apmācību, lai pilnveidotu darbinieku prasmes atbilstoši uzņēmuma vajadzībām;

---

<sup>29</sup> Piemēram, problemātiskās profesiju grupas, kas pēc PG 3324 (Tirdzniecības starpnieki), 4223 (Telefona komutatoru operatori), 5412 (Policisti), sākotnējā posmā sākotnēji uzrunātie eksperti kritizēja Profesiju klasifikatora grupu sadalījumu – 6111 (Labības un sakņaugu audzētāji), 9211 (Lauksaimniecības kultūru audzēšanas saimniecības strādnieki), 9212 (Mājlopu fermu strādnieki); 9213 (Jauktu lauksaimniecības kultūru un lopkopības fermu strādnieki), kas neatbilst reālajai situācijai lauksaimniecībā.

- apzinot uzņēmumus, kas sniedz personāla vadības, personāla novērtēšanas un kompetenču novērtēšanas u.c. konsultācijas.

### **12 nozaru ekspertu padomes (NEP):**

Latvijā šobrīd darbojas 12 NEP, kurās pēc brīvprātības principa iesaistās nozaru darba devēju organizācijas un/vai apvienības, nozares arodbiedrības organizācijas, Latvijas Amatniecības kamera, IZM, EM, Labklājības ministrija, Kultūras ministrija, Satiksmes ministrija, Zemkopības ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, NVA un citas institūcijas.

### **NVO sektorā (ja būs nepieciešamība papildus darba devēju un NEP pārstāvju iesaiste):**

- apzinot profesionālās asociācijas<sup>30</sup>;
- darba devēju organizācijas, t.sk. Latvijas darba devēju konfederācijas biedri un arodbiedrības, t.sk. Latvijas brīvo arodbiedrību savienības biedri.

Kopumā iesaistei prasmju saraksta izveidē tika atlasīti vairāk nekā 350 eksperti, un faktiski piedalījās 383 eksperti, no kuriem 64 piedalījās vai nu vairākās intervijās, vai intervijā un fokusgrupu diskusijā.

Rezumējot pieredzi darbā ar ekspertiem intervijās un fokusgrupās, secinājām, ka produktīvākais darbs ir bijis kopā ar ekspertiem, kas vienlaikus ir gan nozares praktiķi, gan bijuši iesaistīti ar nozares kopējo attīstību saistītā darbā, (asociācijās, akadēmiskā vidē, apmācību organizēšanā u.tml.), jo spēj sniegt gan detalizētu priekšstatu par profesiju, gan priekšstatu par profesiju grupu un tās attīstību kopumā.

#### **3.4.1.3. Lauka darba īstenotāji**

Saskaņā ar Tehnisko piedāvājumu lauka darba īstenošanai Izpildītājs izvirzīja septiņus ekspertus ar pieredzi interviju un/vai fokusgrupu īstenošanā, t.sk. par sociālās politikas vai darba tirgus jautājumiem atbilstoši Pasūtītāja prasībām. Moderatoru atbalstam tika nodrošināti papildu darbinieki, kas palīdzēja lauka darba plānošanā, saziņā ar ekspertiem un audioierakstu pārrakstīšanā teksta veidā. Lauka darbu īstenoja izpildītāja apakšuzņēmēji – SIA "Jaunrades

---

<sup>30</sup> Pētījumā piedalījās eksperti no šādām organizācijām: Latvijas tirdzniecības darbinieku arodbiedrības SIA "Rimi Latvia" arodbiedrība, Latvijas Fizioterapeitu Asociācija, Latvijas Sporta psiholoģijas asociācija, Latvijas fizikālās medicīnas asociācija, Latvijas Farmaceitu biedrība, Ārstu palīgu profesionālā biedrība, Latvijas Dizaineru asociācija, Teātra darbinieku savienība, Zemnieku saeima, Latvijas agronomu biedrība, Latvijas komunikācijas asociācija, Mārketinga profesionāļu kolēģija, Latvijas Meža nozaru arodu biedrība, Latvijas Kinoproducentu asociācija, Latvijas Zobārsta asociācija, Latvijas Zobu higiēnistu asociācija, Zobārsta asistentu un zobārstniecības māsu biedrība, Latvijas namu pārvaldītāju un apsaimniekotāju asociācija, Latvijas Radiogrāferu un radiologu asistentu asociācija, Latvijas akadēmisko bibliotēku asociācija, Latvijas Zvēraudzētāju asociācija, Mazo un vidējo uzņēmēju asociācija, ISO sertificēto grāmatvežu asociācija, Latvijas tirgotāju asociācija, Latvijas ekonomistu asociācija, Latvijas apdrošinātāju asociācija, Latvijas manikīra un pedikīra speciālistu asociācija, Apvienotā frizieru arodbiedrība, Latvijas juristu apvienība, Latvijas izglītības vadītāju asociācija, Latvijas Viesnīcu un Restorānu asociācija, Latvijas tulku un tulkotāju biedrība un daudzas citas.

laboratorija" (pielikumos apzīmējums JLAB), nodibinājums "Ventspils augsto tehnoloģiju parks" (pielikumos apzīmējums VATP), SIA "Attīstības projektu institūts" (pielikumos apzīmējums API), kas katrs bija specializējies noteiktās tautsaimniecības nozarēs un atbilstoši profesiju grupas specifikai un Izpildītāja Tehniskajam piedāvājumam (JLAB – tirdzniecība, radošās profesijas, veselības un sociālā aprūpe, zinātne, lauksaimniecība; VATP – informācijas tehnoloģijas, būvniecība, ieguves un apstrādes rūpniecība, transports un loģistika, u.c. inženiertehniskās profesijas dažādās nozarēs; API – finanses un apdrošināšana, administratīvie un apkalpojošie dienesti, valsts pārvalde un izglītība).

### **3.5.2. Lauka darba īstenošana un rezultātu fiksācija**

#### **3.5.2.1. Ekspertu rekrutācija intervijām un fokusgrupām**

Pirms interviju organizēšanas uzsākšanas Izpildītājs ar Pasūtītāju saskaņoja interviju norises laika periodu un vispārējo saturu, un sasniedzamos mērķus, kā arī sagatavoja informatīvu ielūguma vēstuli ekspertiem, kurā tika sniegta vispārīga informācija par intervijas mērķiem, saturu un galvenajiem jautājumiem. Izmantojot izstrādāto informatīvo vēstuli, moderatori veica ekspertu rekrutāciju (ielūgšanu sniegt interviju). Pozitīvas atbildes gadījumā ekspertiem tika nosūtīta speciāli sagatavota informācija par analizējamo profesiju grupu, tās veicamajiem uzdevumiem, precīziem darba uzdevumiem ekspertiem. Ja uzrunātais eksperts atteica interviju aizņemtības dēļ vai devies atvaļinājumā, nepietiekamas zināšanas par konkrēto profesiju grupu ietvaros u.tml., tad tika taujāta informācija par kādu citu ekspertu, kas varētu būt atbilstošs izvirzītajiem kritērijiem. Ja šāda informācija netika sniegta, tad, izmantojot publiski pieejamos avotus, tika meklēts cits eksperts. Paralēli NVA publicēja ziņu savā tīmekļvietnē par projekta mērķiem un aktualitāti, kā arī aicināja uzrunātos ekspertus būt atsaucīgiem dalībai intervijās.

#### **3.5.2.2. Interviju un diskusiju process**

Moderatora ietekme uz interviju un diskusiju procesu. Lai arī, īstenojot lauka darbu, tika izvēlēta moderatora loma, kurā viņam jābūt iespējami neitrālam, neietekmējot eksperta domu gaitu un spriedumus par profesiju grupai aktuālajām prasmēm, tomēr moderatora minētie piemēri un ieteikumi bieži tika ņemti vērā. Moderatoram nereti bija jāizšķiras, vai kartīšu sakārtojumā tiek iekļauts arī viņa viedoklis, vai kādi intervijas elementi netiek līdz galam paskaidroti. Būtiski atšķiras moderatora prasmes sadarboties ar ekspertu pirmajās un pēdējās intervijās - iemācās, kā labāk paskaidrot metodi un intervijas mērķus, kā arī mudināt ekspertu domāt, nesakot priekšā, kā pareizi rīkoties. Lauka darba norises laikā tika organizētas regulāras moderatoru tikšanās, lai pārrunātu lauka darba gaitu un dalītos ar savu gan pozitīvo, gan negatīvo pieredzi

un kopīgi meklētu risinājumus, tāpat tika izveidota moderatoru un vadošo ekspertu grupa saziņas aplikācijā, lai operatīvi informētu viens otru par aktualitātēm un jautājumiem. Kopumā intervijas risinājās pozitīvā un darbīgā gaisotnē, kā arī eksperti bija atvērti un ieinteresēti sadarboties, liela daļa no ekspertiem rūpīgi gatavojās intervijai.

Intervijas notika ekspertam ērtā vietā un laikā – pie viņa darbavietā, birojā vai lauka darba veicēju birojos.

Sarežģītāka situācija veidojās fokusgrupu diskusijās, kurās piedalījās vairāki eksperti, kas dažkārt pauda atšķirīgus viedokļus, un grupai bija nepieciešams ilgāks laiks, lai vienotos par prasmju kopām, to svarīgumu un līmeņiem. Daļa no uzaicinātajiem ekspertiem bija piedalījusies profesiju standartu izstrādē, kā arī piedalās izglītības programmu izstrādē, un šajos gadījumos ekspertiem bija grūtāk pārslēgties uz šo diskusiju uzdevumiem – vispārināt un unificēt prasmes, agregējot tās kopās, nevis turpināt strādāt ar tīrajām prasmēm. Kopumā eksperti bija ļoti atvērti diskutēt, dalīties savā pieredzē par aktuālākajām prasmēm, novērojumiem, aktualitātēm pārstāvētajā profesijā un tendencēm.

Vairākās diskusijās tika konstatēts, ka tās dalībnieki pauda pārliecību, ka kāda no profesiju grupā iekļautajām profesijām<sup>31</sup> vairs darba tirgū nav aktuāla vai profesijai nav atbilstošs tās nosaukums. Šādos gadījumos diskusijas dalībniekiem tika piedāvāts variants svītrot, viņuprāt, neatbilstošās profesijas un tālāk spriest tikai par atbilstošajām profesijām. Piemēram, eksperti informēja, ka profesija "Fizioterapijas speciālisti" (PG 3255 (Fizioterapijas speciālisti)) vairs nepastāv, jo tā ir ekvivalenta ar "Fizioterapeiti", tāpēc zem PG 3255 (Fizioterapijas speciālisti) iekļautie "Masieri" tika analizēti kā atsevišķa profesija. Eksperti arī uzstāja, ka PG 3423 (Fiziskās sagatavotības instruktori un sporta pasākumu organizatori) vairs neeksistē, un instruktori pēc dažādiem noteikumiem ir citās izglītības programmās, tāpēc tika analizētas tikai sporta pasākumu organizatoriem nepieciešamās prasmes.

Vairākās diskusijās tika kritizēts profesiju (sešās zīmēs) grupēšana atsevišķās profesiju grupās (četrās zīmēs) kā neatbilstošas, piemēram, ekspertiem nelogiski šķita PG 9334 (Preču izvietotāji) iekļaut PG 9334 02 (Tirdzniecības zāles darbinieki), jo profesijas būtiski atšķiras pēc veicamajiem uzdevumiem, un tām ir nepieciešamas būtiski atšķirīgas prasmes – PG 9334 02 (Tirdzniecības zāles darbinieki) ir orientēti uz klientu apkalpošanu, bet PG 9334 01 (Preču izvietotāji) uz

---

<sup>31</sup> Piemēram, 3255 (Fizioterapijas speciālisti) nav aktuāla grupa, varētu būt grupa Masieri, kas ir profesijas nosaukums sešās zīmēs, kas ietilpst minētajā atsevišķajā profesiju grupā, un ir ar lielāko reģistrēto nodarbināto skaitu pēc VID datiem vai 4225 (Uzziņu operatori) un 4223 (Telefona komutatoru operatori) sakrīt ar grupu 4223 (Telefona operatori).

mehānisku preču kārtošanu plauktos. Līdzīgi arī PG 3315 (Novērtētāji un izsolītāji) ietver ļoti atšķirīgas profesijas un līdz ar to arī nepieciešamās prasmes.

### **Rezumējot ekspertu pozitīvo attieksmi pret darba tirgus prognožu izveidi prasmju griezumā:**

- Intervijām izvirzīto uzdevumu ļoti pozitīvi uztvēra eksperti, kas tika iesaistīti to profesiju grupu analīzē, kam nebija izstrādātu profesiju standartu, kā arī virkne ekspertu vēlējās būt informēti par projekta kopējiem rezultātiem, saņemt atgriezenisko saiti par savu veikumu un iespēju robežās iesaistīties nākamajos projekta posmos. Liela daļa intervēto ekspertu puda apmierinātību ar paveikto un daļa arī paši fiksēja sava darba rezultātus un izteica cerību, ka veiktais darbs būs noderīgs kopējā prognozēšanas projektā.
- Atsevišķu uzņēmumu, kas nodarbina lielu skaitu darbinieku daudzās profesijās, pārstāvji pieteicās paši pēc tam, kad bija izlasījuši NVA tīmekļa vietnē publicēto informāciju par projektu un aicinājumu piedalīties kā ekspertiem.

### **Rezumējot ekspertu iebildumus un bažas, būtiskākās tēmas<sup>32</sup> ir saistītas:**

- Ar Profesiju klasifikatora neatbilstību faktiskajai situācijai – līdz ar to tam ir zema lietderība praktiskajā izmantošanā ārpus likumdošanā noteiktajiem gadījumiem. Neatbilstība tiek raksturota gan kā profesiju un profesiju grupu neatbilstība veicamajiem uzdevumiem, gan novecojuši nosaukumi un profesijas, kas vairs darba tirgū neeksistē, gan arī profesiju apvienošanai profesiju grupās (4 zīmēs), gan arī "mākslīgām" profesiju grupām, kas neatbilst darba tirgum, līdzīgu pēc nosaukuma profesiju atrašanās dažādās profesiju grupās.
- Ar prasmju vispārināšanu, prasmju kopām – augsti kvalificētās profesijās un profesijās ar izstrādātiem detalizētiem standartiem prasmēm, diskusijas sākumā bija vērojama pretestība pret vienkāršošanu, prasmju apvienošanu, līdzīgu prasmju meklēšanu un agregēšanu starp atsevišķām profesiju grupām, kā arī, definējot prasmes, vērojama vēlme pozicionēties kā atšķirīgām profesijām attiecībā pret citām līdzīgām profesijām; tika izteiktas bažas par projekta metodoloģiju, kurā notiek prasmju "vienkāršošana". Daļa ekspertu diskusijā uzsvēra, ka dažādos avotos nav ievērota vienota pieeja prasmju definēšanā un starp prasmēm ir virkne kompetenču, zināšanu.
- Augsti kvalificēto profesiju ekspertiem vērojamas šaubas par Prognozes prasmju griezumā praktisko pielietojumu NVA darba uzlabošanā tieši attiecībā uz 1.-3. profesiju pamatgrupām (vadītāji, vecākie speciālisti, speciālisti). Šo ekspertu vidū tika kritizēta arī NVA pārkvalificēšanas apmācību pienesums darbaspēka trūkuma problēmu risinājumiem.
- Augsti kvalificēto profesiju ekspertu diskusiju rezultāti iezīmē dažus problemātiskus NVA tēla aspektus, kas saistās ar grūtībām konstatēt reālo situāciju darba tirgū, lēnīgumu nepieciešamo pārmaiņu īstenošanā un neapmierinošo apmācību kvalitāti.

---

<sup>32</sup> Jāņem vērā, ka šī informācija ir iegūta, izmantojot kvalitatīvās metodes, un tām var būt būtiska atšķirība no kvantitatīvos pētījumos iegūtiem rezultātiem.

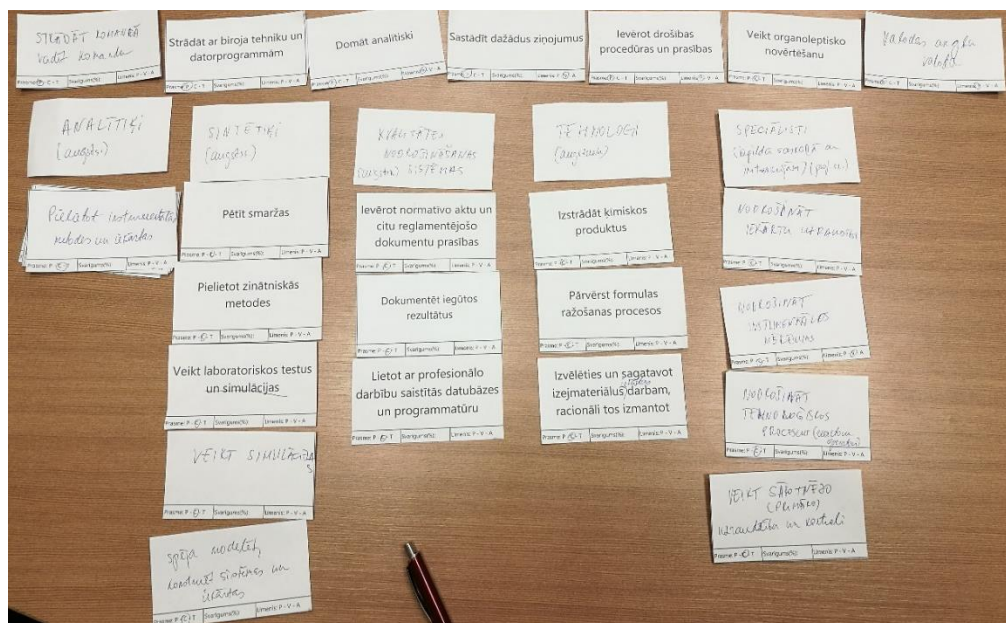
### 3.5.2.3. Ekspertu interviju un fokusgrupu rezultātu fiksācija

Lai nodrošinātu kvalitatīvu un saskaņotu moderatoru darbu, tika organizētas vairākas apmācības un pieredzes apmaiņas gan par lauka darba procesu, gan rezultātu fiksēšanu, t.sk. Izpildītāja izveidotajā datu bāzē. Lai efektīvāk pārvaldītu iegūtos datus, tika izmantots drošs failserveris un vienots failu nosaukumu kodēšanas princips, kā arī izstrādātas īpašas instrukcijas darbam ar prasmju datu bāzi gan datu izgūšanai, agregēšanai un primāro datu ievadīšanai.

#### Interviju rezultāti tika fiksēti vairākos veidos:

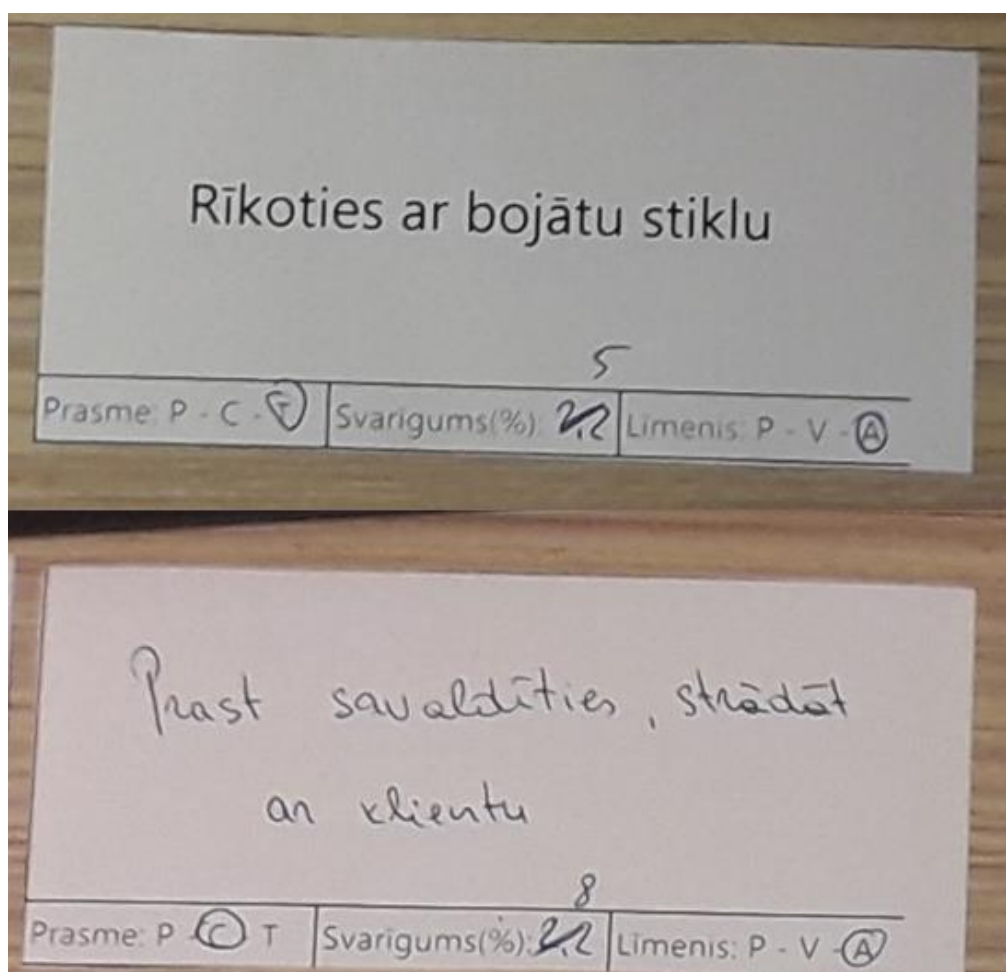
- Prasmju kartiņu kārtošanas rezultātu fotogrāfijas noteiktā secībā (intervijas laikā 4-6 fotogrāfijas, (1) kas attēlo eksperta spontāno viedokli par profesiju grupai nepieciešamajām prasmēm; (2) validē prasmes, kas iekļautas Prasmju kopas matricā, apvienojot līdzīgās prasmes, kas papildinātas ar eksperta spontāno viedokli – parasti vairāki fotoattēli; (3) kas attēlo piešķirtos prasmju svarus un vajadzības gadījumā līmeņus).
- Intervijas audioieraksts<sup>33</sup>, kas pēc intervijas tika transkribēts teksta veidā;
- Moderators piezīmes intervijas interpretācijai.

#### 4. attēls. Paraugs kartiņu izklājuma fotoattēlam.



<sup>33</sup> Audio ieraksti tika veikti ar eksperta mutisku atļauju, pēc projekta noslēguma visi interviju audioieraksti tiks iznīcināti.

## 5. attēls. Paraugi ar ekspertu aizpildītām kartītēm.



Kartītē izmantotie apzīmējumi: prasme (P-pamata, C-caurviju, T-tehniskā), svarīgums (%) prasmes svarīgums kontekstā ar citām profesiju grupai nepieciešamajām prasmēm, Līmenis (P-pamata, V-vidējs, A-augstākais).

### Diskusiju rezultāti tika fiksēti vairākos veidos:

- Diskusijas video vai audioieraksts<sup>34</sup>, kas pēc diskusijas tika transkribēts teksta veidā;
- MS Excel fails<sup>35</sup>, kurā tika veiktas izmaiņas atbilstoši diskusijas dalībnieku viedoklim;
- Moderatora piezīmes diskusijas interpretācijai;
- Diskusijas dalībnieku piezīmes uz izdalītajām darba lapām.

<sup>34</sup> Pēc projekta noslēguma visi interviju video un audioieraksti tiks iznīcināti.

<sup>35</sup> Diskusijas laikā MS Excel failā asistents veica nepieciešamās izmaiņas un MS Excel izklājlapa par katru analizējamo profesiju grupu bija redzama uz ekrāna visiem diskusijas dalībniekiem.

## 6. Attēls. Paraugš diskusijas laikā koriģētai un aizpildītai MS Excel izklājlapai.

Nr.	Prasme	Rāmā	Līdja	Ģirts	Jānis	Aleksandra	Summa
6	Veikt ar darba pienākumiem saistītās kontroles funkcijas	8	10	9	9	7	43
2	Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības	4	8	8	10	10	40
1	Analizēt un apstrādāt klientu pieprasījumus	10		10		8	28
5	Plānot un realizēt uzņēmuma saimniecisko darbību	9	6	2	7		24
3	Komunicēt par amata pienākumiem saistītiem jautājumiem	5	7	7		4	23
20	Vākt, analizēt un sniegt informāciju		9		8	5	22
8	Ievērot konfidencialitāti informācijā par viesiem un uzņēmumu	3	4	3		9	19
15	Pārvaldīt valsts valodu			6	6	6	18
9	Ievērot savstarpējās kultūras un uzvedības normas	2	3	4	5	1	15
13	Paaugstināt profesionālo meistarību un pakalpojumu kvalitāti	7	2	1	2		12
4	Lietot informācijas tehnoloģijas un biroja tehniku			5		3	8
7	Ierosināt inovatīvus risinājumus un izrādīt iniciatīvu to ieviešanā		5		3		8
16	Rīkoties atbilstoši viesmīlības un saskarsmes pamatprincipiem	6	1		1		8
17	Sekmēt uzņēmuma pozitīva tēla veidošanu	1	1		4	2	7
10	Izmantot viesmīlības uzņēmuma profesionālo tehniku						0
11	Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās						0
12	Norīkātāties ar viesiem, izmantojot skaidras un bezskaidras naudas norēķinus						0
14	Pārvaldīt divas svešvalodas						0
18	Strādāt ar kases aparātu						0
19	Uzņemt un reģistrēt viesus						0

TOP 10	%	Līmenis
1 Veikt ar darba pienākumiem saistītās kontroles funkcijas	7	V
2 Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības	15	V
3 Vākt, analizēt un sniegt informāciju, t.sk. klientu pieprasījumus	14	A
4 Plānot un realizēt uzņēmuma saimniecisko darbību	14	A
5 Komunicēt par amata pienākumiem saistītiem jautājumiem	14	V
6 Ievērot konfidencialitāti informācijā par klientiem un uzņēmumu	4	A
7 Pārvaldīt valsts valodu	4	A
8 Ievērot savstarpējās kultūras un uzvedības normas	12	V
9 Lietot informācijas tehnoloģijas un biroja tehniku	12	V
10 Ierosināt inovatīvus risinājumus un izrādīt iniciatīvu to ieviešanā	4	V
	100	

Intervijās un fokusgrupu diskusijās iegūtā informācija tika ievadīta aizpildītāja sagatavotajā datu bāzē.

## 3.6. Kopsavilkums par veikto lauka darbu un iegūtajiem rezultātiem

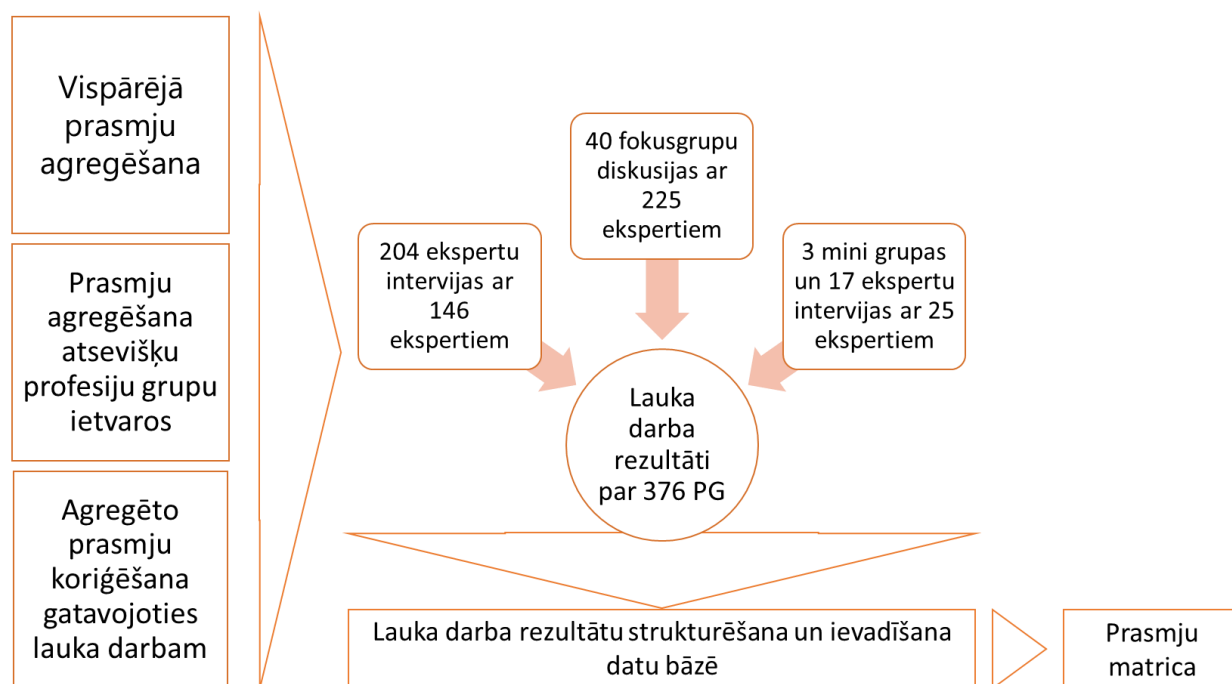
Lai īstenotu ieplānoto ekspertu interviju un ekspertu fokusgrupu diskusiju skaitu, nepieciešamais laiks bija 5 mēneši, dalībai pētījumā tika uzrunāti gandrīz 500 dažādu nozaru un profesiju eksperti, no kuriem 384<sup>36</sup> piedalījās pētījumā. Tika iegūts 260 stundu materiāls, kas projekta gaitā tika transkribēts un ir papildus izmantojams sekundārai analīzei arī citos ar profesiju grupu prasmēm saistītos projektos, tāpat analizē tika izmantotas vairāk nekā 600 fotogrāfijas no ekspertu intervijās iegūtajiem prasmju un prasmju kopu izklājumiem, kā arī vairāk nekā 40 MS Excel faili ar fokusgrupu diskusiju rezultātu fiksāciju katrai analizējamajai profesiju grupai.

Kvalitatīvo datu ieguvē veica septiņi moderatoru un septiņi viņu asistenti, kā arī audio materiāla transkribēšanā un rezultātu ievadīšanai datu bāzē tika iesaistīti astoņi tehniskie asistenti. Jāatzīmē, ka lauka darbam un tā rezultātu analīzei atvēlētais laiks bija salīdzinoši neliels, kas tika arī nodrošināts, pateicoties tehniskajam atbalstam un efektīvam darbam ar Izpildītāja izveidoto datu bāzi.

<sup>36</sup> Vairāki eksperti piedāvājās vairākās epizodēs – intervijās vai intervijās un fokusgrupu diskusijās.



## 7. attēls. Projekta lauka darba apjoms.



Detalizēts pārskats par lauka darbu ir sniegts 3. pielikumā (šī dokumenta 5.3. nodaļā).

### 3.6.1. Nozaru ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju rezultātu analīze

Noslēdzoties lauka darbam, tika apkopoti un ievadīti datu bāzē nozaru ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju rezultāti. Iegūto rezultātu analīzes uzdevums bija noskaidrot nozīmīgākās prasmju kopas, kuras ir raksturīgas atsevišķām profesiju grupām, ar mērķi tālāk veikt to unifikāciju.

Atsevišķām profesiju grupām atbilstošo prasmju kopu analīze veikta deviņās profesiju pamatgrupās, apkopojot svarīgākās (pēc attiecīgās profesiju grupas nozīmīgāko prasmju kopu ekspertu vērtējuma) pamatgrupā iekļauto atsevišķo profesiju grupu prasmju kopas un izdalot katrai pamatgrupai 10 nozīmīgākās prasmju kopas. Interviju un fokusgrupu rezultātu kopsavilkums pa atsevišķām profesiju grupām ir pieejams 4. pielikumā (šī dokumenta 5.4. nodaļā).

**Pirmajā profesiju pamatgrupā** „Likumdevēji, valsts vecākās amatpersonas, vadītāji” ietvertas profesijas, kuru pamatuzdevumi saistīti ar valsts politikas noteikšanu un formulēšanu, likumu un noteikumu izstrādāšanu, valdības politikas un tās realizācijas pasākumu izpildes organizēšanu iestādēs, organizācijās un uzņēmumos. Likumdevēji, valsts amatpersonas un vadītāji nosaka, formulē valsts un valdības, kā arī valsts mēroga organizāciju politiku, izstrādā likumus,

sabiedriskos noteikumus un priekšrakstus, pārstāv valsti un rīkojas tās vārdā, uzrauga, kā tiek ievērota valsts politika un likumi, plāno, vada un koordinē uzņēmumu, organizāciju vai to struktūrvienību darbību un pasākumus.

Pirmās pamatgrupas profesiju analīzē netika iekļauta profesiju 11 grupa „Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji”, jo tām raksturīgās prasmes no citu profesiju prasmju kopām un konkrētā situācijā izpaužas kā dzīves pieredzes un iepriekšējās profesionālās karjeras kvintesence<sup>37</sup>.

Interviju rezultātā tika noteikta 41 prasmju kopa (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām,
- īstenot uzņēmuma mērķus, izstrādājot un ieviešot personāla vadības politiku un stratēģiju,
- pārzināt normatīvo aktu prasības un to piemērošanu organizācijā,
- prognozēt un plānot personālu, vadīt un organizēt cilvēkresursus,
- domāt analītiski,
- vadīt komandu un pētījuma izstrādes procesu,
- izstrādāt dažādas stratēģijas,
- analizēt uzņēmumu darbību ietekmējošos faktoros.

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas ap 200 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- izvēlēties, novērtēt, motivēt un vadīt personālu,
- vadīt personālu,
- vadīt un motivēt personālu,
- rast problēmu risinājumus,
- plānot un realizēt uzņēmuma saimniecisko darbību,
- veidot struktūrvienības budžetu, projektu tāmes un citus finanšu plānus,
- izprast, veidot un realizēt uzņēmuma stratēģiju,
- vadīt rīcībpolitikas izstrādi, vēršot darbību uz rezultātu sasniegšanu,
- komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām,

---

<sup>37</sup> Būtiskāko pazīmju, īpašību kopums; galvenais, svarīgākais.

- prast izmantot pamata prasmes, profesionālo sagatavotību,
- pārvaldīt krājumus,
- vadīt komandas/grupas darbu,
- izprast īpašnieku un citu ieinteresēto pušu intereses un integrēt tās uzņēmuma attīstības stratēģiskajā plānā,
- izprast/veidot un realizēt uzņēmuma tirgvedības politiku,
- pašizglītoties, apgūt jaunas zināšanas un prasmes,
- uzņemties atbildību, risināt ar darbu saistītās problēmas,
- pārzināt būvniecības tehnoloģiskos procesus,
- plānot un organizēt veicamo darbu,
- plānot un organizēt savu un pakļautībā esošo personu veicamo darbu,
- rast problēmu risinājumus, sagatavot darba uzdevumus pakļautībā esošajām personām un kontrolēt to izpildi,
- analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju,
- pārzināt un izmantot normatīvo aktu prasības,
- izprast pakalpojumu organizēšanas principus un paņēmienus,
- formulēt uzņēmuma mērķus, sastādīt attīstības stratēģisko plānu un novērtēt tā izpildi,
- sasniegt izvirzītos finanšu mērķus,
- lietot komunikācijas un saskarsmes prasmes

Detalizēts prasmju kopu saraksts ar atbilstošiem līmeņiem un svāriem pieejams Profesijām atbilstošo prasmju sarakstā MS Excel datnē.

Veicot prasmju kopu analīzi, pētījumā konstatēts, ka virkne prasmju kopu, lai gan tika definētas nedaudz atšķirīgi, pēc būtības izsaka vienu un to pašu prasmju kopumu (piemēram, vadīt personālu, vadīt un motivēt personālu, prognozēt un plānot personālu, izvēlēties, novērtēt un motivēt personālu). Tas izskaidrojams ne tikai ar to, ka prasmju kopu saraksts pa atsevišķām profesiju grupām tika veidots no dažādiem pirmavotiem, bet arī to, ka pētījuma procesā organizētās intervijas pārstāvēja dažādi moderatori un intervējamie eksperti ar atšķirīgiem prasmju kopu semantiskiem formulējumiem un ieskatiem par konkrētu prasmju kopu svarīgumu. Tā rezultātā semantiski un pēc būtības vienādas prasmju kopas (gan šaurākā, gan plašākā skatījumā) tika definētas nedaudz atšķirīgi (piemēram, apstrādāt un analizēt datus, analizēt ekonomiskajā vidē notiekošos procesus, likumsakarības un tendences, pieņemt lēmumus atbilstoši situācijas izmaiņām, analizēt ar politikas jomu un citiem darba pienākumiem saistītos datus un informāciju, lai noteiktu cēloņsakarības). Ņemot vērā iepriekšminēto, pētījuma autori, nosakot nozīmīgāko prasmju kopu sarakstu pamatgrupās, veica to apkopšanu, izdalot

**pamata prasmju kopu** un tai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas, kuras tika definētas ekspertu intervijās un fokusgrupu diskusijās (skat. 6. tabulu).

**6. tabula. Pirmās profesiju pamatgrupas „Likumdevēji, valsts vecākās amatpersonas, vadītāji” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.**

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Lietot komunikācijas un saskarsmes prasmes	Komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām
Vadīt un organizēt cilvēkresursus	Vadīt personālu Vadīt un motivēt personālu Prognozēt un plānot personālu Izvēlēties, novērtēt un motivēt personālu
Vadīt komandas/grupas darbu	Vadīt komandu un pētījuma izstrādes procesu Strādāt komandā /grupā, deleģēt un koordinēt pienākumu izpildi
Plānot un realizēt uzņēmuma saimniecisko darbību	Veidot struktūrvienības budžetu, projektu tāmes un citus finanšu plānus Analizēt uzņēmumu darbību ietekmējošos faktoros
Izprast, veidot un realizēt uzņēmuma stratēģiju	Izstrādāt dažādas stratēģijas Izprast īpašnieku un citu ieinteresēto pušu intereses un integrēt tās uzņēmuma attīstības stratēģiskajā plānā Formulēt uzņēmuma mērķus, sastādīt attīstības stratēģisko plānu un novērtēt tā izpildi Sasniegt izvirzītos finanšu mērķus
Plānot un organizēt veicamo darbu	Plānot un organizēt savu un pakļautībā esošo personu veicamo darbu
Uzņemties atbildību, risināt ar darbu saistītās problēmas	Rast problēmu risinājumus, sagatavot darba uzdevumus pakļautībā esošajām personām un kontrolēt to izpildi
Pārzināt un ievērot normatīvo aktu prasības	Pārzināt normatīvo aktu prasības un to piemērošanu organizācijā Pārzināt un izmantot normatīvo aktu prasības Ievērot normatīvo aktu prasības
Analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju	Apstrādāt un analizēt datus Analizēt ekonomiskajā vidē notiekošos procesus, likumsakarības un tendences, pieņemt lēmumus atbilstoši situācijas izmaiņām

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
	Analizēt ar politikas jomu un citiem darba pienākumiem saistītos datus un informāciju, lai noteiktu cēloņsakarības
Pašizglītoties, apgūt jaunas zināšanas un prasmes	Būt profesionāli izglītotam, pašizglītoties, apgūt jaunas zināšanas un prasmes, sekot aktualitātēm tehnoloģiju jomā

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 1. pamatgrupas atsevišķo profesiju grupu prasmju kopas ir saskarsmes un komunikāciju prasmes, prasme vadīt un organizēt cilvēkresursus, strādāt komandā un vadīt komandas darbu, analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju, rast dažādu problēmu risinājumus, prasme plānot un realizēt uzņēmuma saimniecisko darbību, izstrādāt dažādas stratēģijas. Tāpat vadītājiem ir nepieciešams pārzināt un ievērot normatīvo aktu prasības, kā arī pašizglītoties, apgūt jaunas zināšanas un prasmes.

**Otrajā profesiju pamatgrupā** „Vecākie speciālisti” ietvertas profesijas, kuru darba izpildei vajadzīgs augsts teorētisko un profesionālo zināšanu līmenis dabas, sociālajās un humanitārajās zinātnēs. Vecākie speciālisti veic zinātniskus pētījumus, izglīto citus, veic praktisku darbu materiālo un garīgo vērtību radīšanā dažādos uzņēmumos, iestādēs, organizācijās, kā arī patstāvīgi. Viņu profesionālās darbības pamatuzdevumi: izstrādāt zinātniskos darbus, teorijas, koncepcijas, pētniecības metodiku, sniegt konsultācijas; strādāt visu līmeņu tautas izglītības iestādēs, mācot, audzinot visu paaudžu iedzīvotājus; veikt praktisku darbu materiālo vērtību radīšanā, ražošanā, realizācijā; sniegt medicīniskos un sociālās aprūpes pakalpojumus; sniegt juridiskos, reliģiskos pakalpojumus; vadīt citus darbiniekus. Interviju rezultātā tika noteiktas kopumā 269 prasmju kopas. Starp būtiskākajām (ar īpatsvaru (svarīgumu) 40% vai vairāk) intervijās tika nosauktas šādas prasmju kopas :

- ārstēt,
- pielietot augstākās izglītības zināšanas,
- spriest loģiski,
- veikt dažādus pētījumus,
- plānot un īstenot mācību procesu,
- prast komunicēt.

Tāpat kā svarīgas (ar īpatsvaru virs 30%) tika minētas tādas prasmju kopas kā pilnveidot savu profesionālo kompetenci, vērtēt mācību sasniegumus, plānot un vadīt mācību procesu, veikt

pedagoģisko darbību, veikt administratīvo darbu, veikt profilaksi (skat. 4.pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā).

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas vairāk nekā 300 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- domāt analītiski un loģiski,
- formulēt datu analīzes rezultātus, lai palīdzētu lēmumu pieņemšanai,
- strādāt ar dažādiem datu avotiem,
- iegūt informāciju un datus, analizēt dažādus notiekošos procesus, likumsakarības un tendences, pieņemt lēmumus atbilstoši situācijas izmaiņām,
- vākt apstrādāt un analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju,
- izstrādāt tehnoloģisko karti, veikt tehnoloģiskā procesa izmaksu kalkulāciju,
- pašizglītoties, apgūt jaunas zināšanas un prasmes,
- izstrādāt projektus,
- plānot un organizēt, kontrolēt veicamo darbu, rast problēmu risinājumus,
- pārzināt būvniecības tehnoloģiju, darba paņēmienus un operācijas, būvdarbu tehnoloģiskos procesus, būvdarbu klasifikāciju un speciālos būvdarbus, tehnoloģisko aprīkojumu,
- izvēlēties būvdarbu speciālistus atbilstoši veicamā darba saturam,
- ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības, ievērot darba drošību,
- izprast mehānikas, elektromehānikas, elektronikas un datortehnikas iekārtu savstarpēju mijiedarbību, izmantojot tehnisko dokumentāciju, izprast medicīnisko iekārtu, instrumentu uzbūvi un to attīstības tendences,
- prast prognozēt mehānikas, elektroiekārtu, elektronikas un datortehnikas iekārtu darbību, uzraudzīt un regulēt tehniku un tehnoloģiskos procesus, veikt mērījumus, pētījumus un analīzi, analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju,
- nodrošināt un uzraudzīt tehnoloģisko procesu,
- piedalīties un vadīt jaunu tehnoloģiju un produktu izstrādes procesus,
- izprast mehānikas, elektromehānikas, elektronikas un datortehnikas iekārtu savstarpēju mijiedarbību, izmantojot tehnisko dokumentāciju, izprast medicīnisko iekārtu, instrumentu uzbūvi un to attīstības tendences,
- prast prognozēt mehānikas, elektroiekārtu, elektronikas un datortehnikas iekārtu darbību, uzraudzīt un regulēt tehniku un tehnoloģiskos procesus, veikt mērījumus, pētījumus un analīzi, analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju
- prast atklāt elektrosistēmu bojājumu cēloņus, tos novērst, apkopt,
- lietot ģeogrāfiskās informācijas sistēmas,
- veikt mērījumus, apstrādāt un analizēt datus,

- prast sagatavot topogrāfiskos situācijas plānus un kartes atbilstoši mērogam, veikt dažādus apsekojumus, pārbaudes,
- strādāt ar biroja tehniku un datorprogrammām,
- rast radošus risinājumus saistībā ar darba pienākumu izpildi, risināt ar projektu izstrādi un vadību saistītos jautājumus,
- izprast tēlaini māksliniecisko koncepciju, radīt skices un piedalīties tās realizācijā,
- veikt pamatuzdevumus perinatālās un reprodūktīvās veselības jomā,
- prast komunicēt ar pacientu, būt empātiskam, sniegt psihoemocionālo atbalstu pacientei un ģimenei,
- strādāt komandā/grupā,
- veikt medicīniskas procedūras un ārstnieciskas manipulācijas,
- diagnosticēt un ārstēt veselības problēmas,
- izvērtēt, diagnosticēt,
- veikt zobu atjaunošanu,
- ievākt pacienta anamnēzi un veikt pacienta veselības stāvokļa izvērtēšanu,
- gatavot zāles, šķīdumus, ziedes, mikstūras, suspensijas, pulverus, supozitorijus, pilienus, emulsijas, injekciju šķīdumus, acu pilienus, acu ziedes pēc individuālās ārsta receptes vai ārstniecības iestādes rakstveida pieprasījuma,
- konsultēt par ekonomikas, komercdarbības un finanšu jautājumiem,
- ievērot profesionālās ētikas normas,
- izprast aktuālās ekonomikas un finanšu attīstības likumsakarības un principus
- izstrādāt rīcībpolitiku,
- komunicēt, izprast, sadarboties un veidot attiecības ar personālu, partneriem, masu medijiem, institūcijām un sabiedrības grupām,
- veicināt un plānot personāla attīstību,
- pārvaldīt organizācijas mācību programmas,
- organizēt projektus, lai nodrošinātu izglītības vajadzības,
- IKT produktu projektēšana, izstrāde un uzturēšana visā tā dzīves ciklā, lietojot programmatūras izstrādes rīkus, tehnoloģijas un ievērot produktam noteiktās prasības,
- spēt vadīt komandu, strādāt grupā un izpildīt savus uzdevumus individuāli,
- atbalsta sniegšana IKT iekšējo un ārējo sistēmu lietotājiem,
- plānot un organizēt savu un pakļautībā esošo personu veicamo darbu, spēt strādāt komandā un individuāli,
- atrast, sistēmiski izprast un piemērot procesuālās un materiālās normas,
- izprast un pielietot juridiskās analīzes un sistēmas likumsakarības,
- aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju,

- strādāt organizēti, plānot un organizēt veicamo darbu,
- analizēt ekonomiskajā vidē notiekošos procesus, likumsakarības un tendences, pieņemt ienemt lēmumus atbilstoši situācijas izmaiņām,
- atlasīt māksliniecisko repertuāru un sastādīt koncertprogrammas,
- pārzināt nozares specifiku un spēlēt savas specialitātes mūzikas instrumentu,
- pārzināt deju nozares pamatprasmes,
- orientēties dejas teorijas un dejas vēstures jautājumos, izvērtēt dažādu laikmetu, stilu, žanru horeogrāfiskas kompozīcijas,
- izstrādāt un novērtēt projekta idejas,
- izprast atbilstošās nozares darba specifiku,
- mēģināt lomu,
- pētīt attiecības starp personāžiem.

Detalizēts prasmju kopu saraksts ar atbilstošiem līmeņiem un svariem pieejams 4. pielikumā (šī dokumenta 5.4. nodaļā).

Analizējot 2. pamatgrupas „Vecākie speciālisti” interviju un fokusgrupu diskusiju rezultātus, tika konstatēts ne tikai lielais atsevišķu, bieži vien visai atšķirīgu profesiju grupu ietvērums (arhitekti, žurnālisti, dažādi inženieri, ārstu palīgi, juristi, aktieri, dejotāji un horeogrāfi), bet arī dažādas, konkrētām profesiju grupām raksturīgās prasmju kopas (pārzināt būvniecības tehnoloģiju, lietot ģeogrāfiskās informācijas sistēmas, IKT produktu projektēšana, izstrāde un uzturēšana, veikt zobu atjaunošanu un tml.), kas nav vispārināmas un apvienojamas. Lielā mērā tas izskaidrojams ar to, ka 2. pamatgrupā ir iekļautas 84 atsevišķās profesiju grupas, kas pārstāv praktiski visas tautsaimniecības nozares vidēja ranga vadītāju un speciālistu līmenī. Tas apgrūtināja noteikt un veidot ierobežota skaita saderīgas prasmju kopas visā pamatgrupā.

Tādējādi nosakot 2. pamatgrupas nozīmīgākās prasmes, netika ņemtas vērā atsevišķo profesiju grupu specifiskās prasmju kopas. Tāpēc visai pamatgrupai raksturīgāko un nozīmīgāko pamata prasmju kopu un tām atbilstošo saturiski vai semantiski līdzīgo kopu saraksts veidojās no vispārīgām prasmju kopām, kuras lielākā vai mazākā mērā varēja attiecināt uz visām pamatgrupā iekļautajām atsevišķām profesiju grupām (skat. 7. tabulu).

**7. tabula. Otrās profesiju pamatgrupas „Vecākie speciālisti” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.**

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošās saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Komunikācijas prasmes	Komunicēt



<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošās saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
	Komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām
Domāt analītiski un loģiski	Spriest loģiski
Spēt vadīt komandu, strādāt grupā un izpildīt uzdevumus individuāli	Strādāt komandā/grupā Plānot un organizēt savu un pakļautībā esošo personu veicamo darbu Spēt strādāt komandā un individuāli
Plānot un īstenot mācību procesu	Vērtēt mācību sasniegumus Plānot un vadīt mācību procesu Veikt pedagoģisko darbību pārvaldīt organizācijas mācību programmas
Apstrādāt, analizēt informāciju un noformēt dokumentus	Vākt, apstrādāt un analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju Strādāt ar dažādiem datu avotiem Veikt mērījumus, apstrādāt un analizēt datus Iegūt informāciju un datus Analizēt dažādus notiekošos procesus, likumsakarības un tendences, pieņemt lēmumus atbilstoši situācijas izmaiņām Noformulēt datu analīzes rezultātus, lai palīdzētu lēmumu pieņemšanai Aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju
Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības	Strādāt ar Eiropas likumdošanu Ievērot profesionālās ētikas normas Ievērot darba drošību Izprast, pārzināt un ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumenta (t.sk. administratīvā procesa) prasības
Plānot, organizēt un kontrolēt veicamo darbu, rast problēmu risinājumus	Strādāt organizēti Plānot un organizēt veicamo darbu Organizēt veicamo darbu, uzņemties atbildību un risināt problēmsituācijas
Pašizglītoties, apgūt jaunas zināšanas un prasmes	Vadīt personīgo profesionālo attīstību
Izprast atbilstošās nozares darba specifiku	Veikt pamatuzdevumus perinatālās un reproduktīvās veselības jomā Pārzināt nozares specifiku un spēlēt savas specialitātes mūzikas instrumentu

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošās saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
	<p>Pārzināt deju nozares pamatprasmes, orientēties dejas teorijas un dejas vēstures jautājumos</p> <p>Izvērtēt dažādu laikmetu, stilu, žanru horeogrāfiskas kompozīcijas</p> <p>Atrast, sistēmiski izprast un piemērot procesuālās un materiālās normas</p> <p>Izprast un pielietot juridiskās analīzes un sistēmas likumsakarības</p> <p>Izprast aktuālās ekonomikas un finanšu attīstības likumsakarības un principus</p> <p>Pārzināt būvniecības tehnoloģiju, darba paņēmienus un operācijas, būvdarbu tehnoloģiskos procesus, būvdarbu klasifikāciju un speciālos būvdarbus, tehnoloģisko aprīkojumu</p>
Izstrādāt projektus	<p>Izstrādāt un novērtēt projekta idejas</p> <p>Rast radošus risinājumus saistībā ar darba pienākumu izpildi</p> <p>Risināt ar projektu izstrādi un vadību saistītos jautājumus</p> <p>Organizēt projektus, lai nodrošinātu izglītības vajadzības</p>

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 2. pamatgrupas atsevišķo profesiju grupu prasmju kopas ir izprast atbilstošās nozares darba specifiku, kā arī augstas komunikāciju prasmes, prasme domāt analītiski un loģiski, spēja vadīt komandu, strādāt komandā/grupā, prasme plānot, organizēt un kontrolēt veicamo darbu, prasme rast problēmu risinājumus, prasme plānot un īstenot mācību procesu, izstrādāt projektus un risināt ar projektu izstrādi un vadību saistītos jautājumus.

**Trešajā profesiju pamatgrupā „Speciālisti”** ietvertas profesijas, kas veic pēc satura līdzīgas tehniskās funkcijas, kas saistītas ar zinātnisko, sociālo, valstisko, komerciālo vai māksliniecisko koncepciju, principu, likumu un metožu sagatavošanu un lietošanu, kā arī vada attiecīga līmeņa mācības. Ekspertu interviju rezultātā tika noteiktas kopumā 250 prasmju kopas. Starp būtiskākajām (ar īpatsvaru 50% vai vairāk) intervijās tika nosauktas šādas prasmju kopas :

- pārvaldīt dokumentus un arhīvu,
- pielietot augstākās izglītības zināšanas,
- personības, psiholoģiskās prasmes ,
- uzņemties atbildību par sava darba rezultātiem,
- darbs ar klientu,
- komunikācijas prasmes,
- pielietot speciālās izglītības zināšanas.

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas vairāk nekā 300 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- strādāt ar atbilstošām iekārtām un tehniskajiem līdzekļiem, tehnoloģijām un vielām,
- sagatavot iekārtas un tehniku darbam,
- plānot un organizēt veicamo darbu,
- izvērtēt izmantojamo izejvielu un materiālu atbilstību izvirzītajām kvalitātes prasībām,
- uzraudzīt iekārtas un tehniku,
- iegūt, reģistrēt datus izmantojot ar profesionālo darbību saistītās datubāzes un programmatūru,
- pārbaudīt iekārtas, produktu kvalitāti,
- identificēt transportlīdzekļu defektus, rast problēmu risinājumus,
- uzraudzīt tehnoloģisko procesu, novērtēt izejvielu un materiālu atbilstību tehnoloģiskā procesa prasībām,
- veikt testus un izmēģinājumus, veikt profesijai specifiskus aprēķinus, apstrādāt, analizēt datus, dokumentēt,
- veikt ar profesionālo darbību saistīto risku izvērtējumu un darbības to novēršanai,
- pārzināt un darboties ar dažādām iekārtām un mehānismiem,
- iegūt, reģistrēt un apstrādāt datus,
- veikt laboratoriskos testus un simulācijas,
- orientēties un konsultēt par projektu izstrādi un īstenošanu,
- būt izglītībai atbilstoši starptautiskajām jūrniecības konvencijām un standartiem un ieņemamam amatam,
- darbināt iekārtas un mehānismus,
- iegūt kuģa vadītāja izglītību un iziet kuģa vadītāja praksi,
- nodrošināt kvalitatīvu un drošu kuģa vadību pa norādītajiem maršrutiem,
- veikt atbildīgās amatpersonas pienākumus farmācijas jomā,
- apstrādāt, analizēt farmakoloģisko, klīnisko, farmaceitisko informāciju, uzņemties atbildību un risināt problēmsituācijas,
- veikt zobu higiēnas pasākumus un to pulēšanu,
- ievākt pacienta anamnēzi un veikt pacienta veselības stāvokļa izvērtēšanu,
- ievērot normatīvo aktu prasības,
- sagatavot un apstrādāt saimniecisko darījumu attaisnojuma dokumentus,
- pārdot apdrošināšanas produktus, informējot par produktu un pakalpojumu specifiku,
- izprast un realizēt uzņēmuma tirgvedības politiku,

- veikt ar klientu apkalpošanu saistītās procedūras,
- organizēt un vadīt biroja darbu,
- spēt definēt prioritātes,
- piemērot tiesību aktus,
- atbildēt uz jautājumiem un pieprasījumiem,
- apstrādāt, analizēt informāciju un noformēt dokumentus,
- izvērtēt nepieciešamo resursu atbilstību izvirzītajām prasībām un saimnieciskajam izdevīgumam,
- pārzināt kadra kompozīcijas un sižeta pamatprincipus,
- izprast mākslinieciskā tēla profesionālos veidošanas pamatprincipus,
- organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu,
- plānot un nodrošināt māksliniecisko projektu realizāciju,
- IKT sistēmas izveide, administrēšana un uzturēšana, ievērojot sistēmu lietošanas politiku
- IKT sistēmu izveide un uzturēšana, izmantojot atbilstošos tehniskos risinājumus, atbilstoši dokumentācijai
- atbalsta sniegšana IKT iekšējo un ārējo sistēmu lietotājiem
- pārzināt audiovizuālās nozares darbības elementus un to izmantošanu,
- strādāt komandā, komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem,
- veikt ar klientu apkalpošanu saistītās procedūras, t.sk. veikt remontdarbus,
- komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, klientiem, institūcijām.

Detalizēts prasmju kopu saraksts ar atbilstošiem līmeņiem un svariem pieejams Profesijām atbilstošo prasmju sarakstā MS Excel datnē.

Nozīmīgākās trešās profesiju pamatgrupas prasmju kopas sniegtas 8. tabulā.

#### **8. tabula. Trešās profesiju pamatgrupas „Speciālisti” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.**

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Komunikācijas prasmes	Komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām  Strādāt komandā, komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem  Komunicēt ar klientiem
Pārzināt un darboties ar dažādām iekārtām un mehānismiem	Strādāt ar atbilstošām iekārtām un tehniskajiem līdzekļiem, tehnoloģijām un vielām

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
	<p>Sagatavot iekārtas un tehniku darbam</p> <p>Pārbaudīt iekārtas, produktu kvalitāti</p> <p>Identificēt transportlīdzekļu defektus, rast problēmu risinājumus</p> <p>Darbināt iekārtas un mehānismus</p> <p>Strādāt ar mehānismiem</p>
<p>Apstrādāt, analizēt informāciju un noformēt dokumentus</p>	<p>Iegūt, reģistrēt datus izmantojot ar profesionālo darbību saistītās datubāzes un programmatūru Iegūt, reģistrēt un apstrādāt datus</p> <p>Iegūt, apstrādāt un analizēt datus</p> <p>Pārvaldīt dokumentus un arhīvu</p> <p>Iegūt, reģistrēt datus, strādāt ar biroja tehniku un datorprogrammām</p> <p>Noformēt izstrādātos dokumentus</p> <p>Vākt apstrādāt un ievadīt datus</p>
<p>Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības</p>	<p>Ievērot normatīvo aktu prasības</p> <p>Orientēties un konsultēt par normatīvo aktu prasībām</p> <p>Nodrošināt atbilstību nozares reglamentējošiem noteikumiem un normām</p>
<p>Veikt ar klientu apkalpošanu saistītās procedūras</p>	<p>Darbs ar klientu</p> <p>Atbildēt uz jautājumiem un pieprasījumiem</p> <p>Organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu,</p> <p>Uzklusīt, konsultēt un izglītēt klientu</p> <p>Veikt ar klientu apkalpošanu saistītās procedūras, t.sk. veikt remontdarbus, pārdot apdrošināšanas produktus, informējot par produktu un pakalpojumu specifiku</p> <p>Pārdot apdrošināšanas produktus, informējot par produktu un pakalpojumu specifiku</p> <p>Atbalsta sniegšana IKT iekšējo un ārējo sistēmu lietotājiem</p>
<p>Uzņemties atbildību par sava darba rezultātiem</p>	<p>Apstrādāt, analizēt farmakoloģisko, klīnisko, farmaceitisko informāciju, uzņemties atbildību un risināt problēmsituācijas</p> <p>Veikt ar profesionālo darbību saistīto risku izvērtējumu un darbības to novēršanai</p> <p>Veikt atbildīgās amatpersonas pienākumus farmācijas jomā</p> <p>Uzņemties atbildību, būt precīzam</p>
<p>Plānot un organizēt veicamo darbu</p>	<p>Organizēt un vadīt biroja darbu</p> <p>Spēt definēt prioritātes</p>

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
Izvērtēt nepieciešamo resursu atbilstību izvirzītajām prasībām un saimnieciskajam izdevīgumam	Izvērtēt izmantojamo izejvielu un materiālu atbilstību izvirzītajām kvalitātes prasībām Uzraudzīt tehnoloģisko procesu, novērtēt izejvielu un materiālu atbilstību tehnoloģiskā procesa prasībām
Izprast un realizēt uzņēmuma tirgvedības politiku	
Orientēties un konsultēt par projektu izstrādi un īstenošanu	Plānot un nodrošināt māksliniecisko projektu realizāciju

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 3.pamatgrupas atsevišķo profesiju grupu prasmju kopas ir komunikāciju prasmes, prasme apstrādāt, analizēt informāciju un noformēt dokumentus, prasme plānot un organizēt veicamo darbu, kā arī uzņemties atbildību par sava darba rezultātiem. Tāpat nepieciešams pārzināt un darboties ar dažādām iekārtām un mehānismiem, izvērtēt nepieciešamo resursu atbilstību izvirzītajām prasībām un saimnieciskajam izdevīgumam, izprast un realizēt uzņēmuma tirgvedības politiku, kā arī orientēties un konsultēt par projektu izstrādi un īstenošanu.

**Ceturtajā profesiju pamatgrupā** „Kalpotāji” ietvertas dažādas profesijas, kas organizē, sistematizē, novērtē, glabā attiecīgas problēmas risināšanai nepieciešamo informāciju, ievada un meklē to datortehnikā, veic pienākumus, kas saistīti ar kancelejas darbu, naudas operācijām, ceļojumu organizēšanu, informē klientus, organizē lietišķas tikšanās. Ekspertu interviju rezultātā tika noteiktas nepilnas 200 prasmju kopas. Starp būtiskākajām (ar īpatsvaru 40% vai vairāk) tika nosauktas šādas prasmju kopas:

- precīzi veikt informācijas salīdzināšanu,
- valodu zināšanas,
- izveidot un uzturēt dokumentu pārvaldes sistēmu,
- apstrādāt un sagatavot dokumentus arhīvam,
- komunicēt ar esošajiem un potenciālajiem darbiniekiem,
- pārvaldīt arhīvu ,
- strādāt ar personāla vadības un uzskaites sistēmām.

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas ap 50 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- apstrādāt, analizēt informāciju un noformēt dokumentus,
- noformēt un pārvaldīt uzņēmuma pārvaldes dokumentus,

- strādāt ar kases aparātu/sistēmu,
- ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības,
- lietot ar profesionālo darbību saistās datubāzes, programmatūru, rezervēšanas sistēmas un tehniku,
- organizēt un nodrošināt tūrisma pakalpojumu sniegšanu un ceļojumu programmu veidošanu,
- apkalpot klientus, atbildēt uz jautājumiem un pieprasījumiem,
- komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām,
- organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu,
- orientēties uzņēmuma darba specifika,
- ievērot preču pieņemšanas kārtību,
- ievērot uzglabāšanas un transportēšanas prasības un noteikumus,
- ievērot noliktavu tehnoloģisko procesu organizāciju,
- racionāli organizēt savstarpēji saistīto darba procesu izpildi,
- pārvaldīt krājumus.

Detalizēts prasmju kopu saraksts ar atbilstošiem līmeņiem un svāriem pieejams Profesijām atbilstošo prasmju sarakstā MS Excel datnē.

Nozīmīgākās ceturtais profesiju pamatgrupas prasmju kopas sniegtas 9. tabulā.

**9. tabula. Ceturtais profesiju pamatgrupas „Kalpotāji” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.**

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Apstrādāt, analizēt informāciju un noformēt dokumentus	Apstrādāt un sagatavot dokumentus arhīvam Precīzi veikt informācijas salīdzināšanu Noformēt un sagatavot dokumentus
Izveidot un uzturēt dokumentu pārvaldes sistēmu	Pārvaldīt arhīvu Noformēt un pārvaldīt uzņēmuma pārvaldes dokumentus
Strādāt ar personāla vadības un uzskaites sistēmām	
Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības	Pārzināt ar kasiera darbu saistītos normatīvos aktus Ievērot uzglabāšanas un transportēšanas prasības un noteikumus
Komunikācijas prasmes	Organizēt komunikāciju

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
	Komunicēt ar klientiem Komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām Komunicēt ar esošajiem un potenciālajiem darbiniekiem Vadīt argumentētu sarunu un panākt rezultātu
Racionāli organizēt savstarpēji saistīto darba procesu izpildi	Precīzi veikt ar darbu saistītās darbības Precīzi, ātri un atbildīgi veikt darba pienākumus Ievērot preču pieņemšanas kārtību Sava darba organizēšana Organizēt darbu Izpildīt uzdoto darbu Plānot un organizēt veicamo darbu sev un citiem
Strādāt ar kases un biroja tehniku	Strādāt ar kases aparātu/sistēmu Strādāt ar biroja tehniku un datorprogrammām Lietot ar profesionālo darbību saistās datubāzes, programmatūru, rezervēšanas sistēmas un tehniku Lietot tehnoloģijas - dators, skype, internets Pārzināt tehnoloģiskās prasmes un prast operēt ar tehniku
Orientēties uzņēmuma darba specifikā	Ievērot noliktavu tehnoloģisko procesu organizāciju Darbs ar bibliotēkas sistēmu Apstrādāt pasta sūtījumus
Organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu	Apkalpot klientu Apkalpot klientus, atbildēt uz jautājumiem un pieprasījumiem Prast pārdot
Valodu zināšanas	Latviešu, krievu, angļu val. prasmes Prast latviešu, krievu, angļu valodu Svešvalodu prasmes

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 4.pamatgrupas atsevišķo profesiju grupu prasmju kopas ir saistītas ar informācijas apstrādi, analīzi un dokumentu noformēšanu, kā arī dokumentu pārvaldes sistēmas izveidi un uzturēšanu. Tāpat kalpotājiem ir nepieciešamas komunikāciju prasmes, prasme orientēties uzņēmuma darba specifikā, racionāli organizēt savstarpēji saistīto darba procesu izpildi, organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu



pakalpojumu sniegšanu, prasme strādāt ar kases un biroja tehniku, kā arī personāla vadības un uzskaites sistēmām, valodu prasmes.

**Piektajā profesiju pamatgrupā** „Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki” ietvertas dažādas profesijas, kuru darbinieki sniedz pakalpojumus ceļojumos un māsaimniecībā, aprūpē bērnus, slimniekus, invalīdus un vecos cilvēkus, strādā sabiedriskajā ēdināšanā, dzēš ugunsgrēkus, sargā sabiedrisko kārtību, mantu un cilvēkus, pārdod un demonstrē preces, strādā par modeļiem. Analīzē kopumā tika iekļautas 30 piektās pamatgrupas atsevišķās profesiju grupas, no kurām 18 atsevišķām profesiju grupām tika veiktas ekspertu intervijas (t.sk. 5412 grupai (policistiem) intervijā prasmju kopas netika pietiekami precīzi identificētas). Pārējām grupām, lai noteiktu raksturīgās prasmes, tika organizētas fokusgrupu diskusijas. Interviju rezultātā tika noteiktas nepilnas 170 prasmju kopas. Starp būtiskākajām (ar īpatsvaru 25% vai vairāk) tika nosauktas šādas prasmju kopas:

- organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu,
- apkalpot klientus,
- aprūpēt smagi slimus klientus,
- palīdzēt klientiem ikdienas veicamajos darbos,
- prast latviešu, krievu, angļu valodu,
- aprūpēt mirušos,
- palīdzēt bērniem rotaļu nodarbību procesā,
- palīdzēt skolotājiem,
- pielietot vidējās, speciālās izglītības zināšanas,
- prasme orientēties dzērienos, to dažādībā, veikt nepieciešamos pasūtījumus bāram,
- prast kritiski domāt, racionāli organizēt un uzņemt atbildību par sava darba rezultātiem,
- veicināt bērnu labklājību.

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas nedaudz vairāk nekā 100 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- gatavot ēdienus,
- strādāt ar darbarīkiem vai instrumentiem,
- uzturēt darba vidi drošu un higiēnisku,
- apkalpot klientus,
- raksturot un pasniegt ēdienkartē iekļautos ēdienus un dzērienus,

- veikt ar darba pienākumiem saistīto grāmatvedības un finanšu dokumentu sagatavošanu un apstrādi,
- plānot un realizēt uzņēmuma saimniecisko darbību,
- izvēlēties un pielietot profesionālās kosmētikas produktus, līdzekļus un palīglīdzekļus, materiālus un palīgmateriālus,
- izmantot atbilstošākos dekoratīvās un kopjošās kosmētikas līdzekļus, instrumentus un materiālus
- organizēt darba vidi, veikt sanitārās drošības pasākumus, ievērojot higiēnas un normatīvo aktu prasības,
- veikt ķermeņa kopšanas procedūras un masāžas,
- pārvaldīt organizācijas materiāltehnisko nodrošinājumu un kontrolēt to racionālu izmantojumu,
- ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības,
- komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām,
- organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu,
- sekmēt personas mijiedarbību ar sociālo vidi, pilnveidojot starp personu atbalsta sistēmas,
- izprast bērna vecumposmu īpatnības, celt bērna pašapziņu,
- pārzināt dažādas audzināšanas un mācīšanas metodes,
- pašizglītoties, pielietot iegūtās zināšanas un prasmes darba pienākumu izpildē,
- veikt ar preču pārdošanu saistītās darbības,
- plānot un organizēt veicamo darbu,
- veikt glābšanu, ugunsgrēku dzēšanas darbus un avāriju sekas likvidēšanu,
- spēt novērtēt situāciju, pieņemt atbilstošu lēmumu t.sk. piesaistīt atbilstošos dienestus.

Nozīmīgākās piektās profesiju pamatgrupas prasmju kopas sniegtas 10. tabulā.

**10. tabula. Piektās profesiju pamatgrupas „Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.**

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu	<p>Apkalpot klientus</p> <p>Palīdzēt klientiem ikdienas veicamajos darbos</p> <p>Raksturot un pasniegt ēdienkartē iekļautos ēdienus un dzērienus</p> <p>Aprūpēt smagi slimus klientus</p> <p>Uzklausīt klientu</p>

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
	<p>Apkalpot klientus un konsultēt par adopciju</p> <p>Organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu, veikt matu griešanas, veidošanas, kopšanas un citas procedūras</p> <p>Veikt ķermeņa kopšanas procedūras un masāžas</p> <p>Izglītēt auditoriju</p> <p>Nodrošināt klientu apmierinātību</p> <p>Prast piedāvāt papildu pakalpojumus</p>
Komunikācijas prasmes	<p>Komunicēt</p> <p>Lietot saskarsmes un komunikācijas prasmes</p> <p>Komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem, masu medijiem, institūcijām</p> <p>Komunicēt par amata pienākumiem saistītiem jautājumiem</p> <p>Lietot dažādus saziņu kanālus</p> <p>Risināt problēmsituācijas ar klientiem</p>
Plānot un organizēt veicamo darbu	<p>Organizēt biroja darbu</p> <p>Piedalīties un īstenot aprūpes pamatprincipu nodrošināšanu</p> <p>Spēt loģiski domāt</p>
Prast kritiski domāt, racionāli organizēt un uzņemties atbildību par sava darba rezultātiem	<p>Vākt, analizēt un sniegt informāciju, t.sk. klientu pieprasījumus</p> <p>Spēt novērtēt situāciju, pieņemt atbilstošu lēmumu t.sk. piesaistīt atbilstošos dienestus</p>
Pašizglītoties, pielietot iegūtās zināšanas un prasmes darba pienākumu izpildē	<p>Attīstīties</p>
Uzturēt darba vidi drošu un higiēnisku	<p>Uzturēt tīru un pareizi organizēt darba vidi un inventāru</p> <p>Uzturēt tīrību un kārtību</p> <p>Ievērot tīrību un kārtību</p> <p>Organizēt darba vidi, veikt sanitārās drošības pasākumus, ievērojot higiēnas un normatīvo aktu prasības</p> <p>Uzturēt kārtībā darba vietu un inventāru, izturēties pret to atbildīgi</p> <p>Ievērot higiēnas normas un prasības, uzturēt kārtībā darba vietu un instrumentus, ievērojot normatīvos aktus un citus reglamentējošos dokumentus</p>
Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības	<p>Ievērot atbilstošās nozares likumdošanas normas</p> <p>Pārdošana atbilstīgi iekšējām procedūrām un normatīvo aktu prasībām</p> <p>Ievērot uzņēmuma darbības principus un profesionālo ētiku</p>

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
Veikt ar preču pārdošanu saistītās darbības	Strādāt ar skaidru naudu, kases aparātu, pos termināli Veikt norēķinus ar pircējiem Pārzināt darba iekārtas - banku terminālis, kases sistēmas Prast strādāt ar naudu un bankas termināli Pārzināt sortimentu
Plānot un realizēt uzņēmuma saimniecisko darbību	Pārvaldīt organizācijas materiāltehnisko nodrošinājumu un kontrolēt to racionālu izmantojumu Veikt ar darba pienākumiem saistīto grāmatvedības un finanšu dokumentu sagatavošanu un apstrādi Pārzināt uzņēmējdarbības pamatus
Valodu zināšanas	Prast latviešu, krievu, angļu valodu Pārvaldīt valsts valodu un vienu vai vairākas svešvalodas (t.sk. nozares profesionālo terminoloģiju) Prast lietot valodas - latviešu, krievu, angļu Zināt latviešu un krievu valodu

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 5. pamatgrupas atsevišķo profesiju grupu prasmju kopas ir prasme komunicēt un sadarboties, kā arī organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu un prasmes, kas saistītas ar dažādu personu aprūpi un palīdzības sniegšanu. Tāpat prasmju kopa veikt ar preču pārdošanu saistītās darbības, prasme plānot un organizēt veicamo darbu, uzturēt darba vidi drošu un higiēnisku, prasme kritiski domāt, racionāli organizēt un uzņemties atbildību par sava darba rezultātiem. Pakalpojumu un tirdzniecības darbiniekiem jāpārvalda valsts valoda, kā arī viena vai vairākas svešvalodas.

**Sestajā profesiju pamatgrupā** "Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki" nodarbinātie audzē lauksaimniecības kultūras, novāc ražu, ražo lopkopības produkciju, audzē, apsargā un izmanto mežu, audzē un zvejo zivis, medī dzīvniekus. Darba pienākumu izpildei viņiem jāpārziņina darbā lietojamo tehnisko līdzekļu uzbūve un to darbības principi, saistīto darba procesu izpildes secība un to racionāla organizācija, kā arī jāziņina produkcijas izmaksu veidošanās, tirgzinība, darba un vides aizsardzība, kā arī darba tiesisko attiecību normas. Interviju rezultātā tika noteiktas 36 prasmju kopas. Starp būtiskākajām (ar īpatsvaru 20% vai vairāk) tika nosauktas šādas prasmju kopas:

- manevrēt kuģi atbilstoši nepieciešamībai,
- zvejas procesa darbības,
- ievērot drošības prasības un procedūras,

- ātri apstrādāt produkciju,
- sniegt pirmo medicīnisko palīdzību, sadarboties ar NMD.
- aprūpēt dzīvniekus,
- nodrošināt pareizus turēšanas apstākļus,
- peldēt,
- saziņa un komunikācija,
- vadīt mājputnu audzēšanu.

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas ap 40 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- izprast augu augšanas un attīstības procesus,
- izvēlēties un strādāt ar atbilstošiem tehniskajiem līdzekļiem, tehnoloģijām, materiāliem un vielām,
- veikt ar kultūraugu audzēšanu un aizsardzību saistītās darbības,
- veikt ar ražas novākšanu un glabāšanu saistītās darbības,
- izaudzēt un apsaimniekot lauksaimniecības dzīvniekus,
- barot dzīvniekus,
- palīdzēt dzīvnieku dzemdībās,
- strādāt ar atbilstošiem tehniskajiem līdzekļiem, tehnoloģijām, materiāliem un vielām,
- pārzināt tehnisko līdzekļu uzbūvi.

Detalizēts prasmju kopu saraksts ar atbilstošiem līmeņiem un svariem pieejams Profesijām atbilstošo prasmju sarakstā MS Excel datnē.

Nozīmīgākās sestās profesiju pamatgrupas prasmju kopas sniegtas 11. tabulā.

**11. tabula. Sestās profesiju pamatgrupas “Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.**

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošās saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Izvēlēties un strādāt ar atbilstošiem tehniskajiem līdzekļiem, tehnoloģijām, materiāliem un vielām	Strādāt ar atbilstošiem tehniskajiem līdzekļiem, tehnoloģijām, materiāliem un vielām Strādāt ar lauksaimniecības tehniku
Ievērot drošības prasības un procedūras	Ievērot darba drošību Veikt drošības pārbaudes Ievērot darba drošību, aizsardzību un ergonomiku, strādājot augstumā

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Izprast augu augšanas un attīstības procesus	Pārzināt augu daudzveidību Pārbaudīt augu uzbūvi, fizioloģiju
Veikt ar kultūraugu audzēšanu un aizsardzību saistītās darbības	Strādāt lauku darbus Veikt lauku uzraudzību Uzturēt uzturvielu līmeni augu augsnē Strādāt augu augšanas atbilstošos apstākļos Veikt slimību un kaitēkļu apkarošanas darbības
Izaudzēt un apsaimniekot lauksaimniecības dzīvniekus	Aprūpēt dzīvniekus Barot dzīvniekus Vadīt mājputnu audzēšanu Droši mijiedarboties ar dzīvniekiem Palīdzēt dzīvnieku dzemdībās Aprūpēt dzīvnieku mazuļus Mācēt apieties ar dzīvniekiem Uzraudzīt, pārvaldīt ganāmpulku
Pārzināt tehnisko līdzekļu uzbūvi	Uzraudzīt un pārzināt tehnikas parku un tā lietošanu
Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības	Zināt un ievērot pārtikas un lauksaimniecības likumdošanu Ievērot un uzraudzīt higiēnas procedūras lauksaimniecībā Ievērot labu lauksaimniecības praksi
Uzturēt kārtībā ēkas un teritoriju	Uzturēt kārtībā saimniecību, ēkas un teritoriju, ievērot higiēnu
Veikt ar ražas novākšanu un glabāšanu saistītās darbības	Uzglabāt dārzeņus un kultūraugus Novākt, iepakot, kraut kastēs, konteineros, lai nebojātu dārzeņus
Pārvaldīt lauksaimniecības dzīvnieku veselību, labturību un drošību	Nodrošināt pareizus turēšanas apstākļus Veikt dzīvnieku veterinārās ārstēšanas procedūras

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 6.pamatgrupas atsevišķo profesiju grupu prasmju kopas ir izvēlēties un strādāt ar atbilstošiem tehniskajiem līdzekļiem, kā arī pārzināt to uzbūvi un ievērot drošības prasības un procedūras. Kvalificētiem lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbiniekiem tāpat nepieciešams uzturēt kārtībā ēkas un teritoriju, izprast augu augšanas un attīstības procesus, veikt ar kultūraugu audzēšanu un aizsardzību, kā arī ar ražas novākšanu un glabāšanu saistītās darbības, izaudzēt un apsaimniekot lauksaimniecības dzīvniekus, pārvaldīt to veselību, labturību un drošību.

**Septītajā profesiju pamatgrupā** "Kvalificēti strādnieki un amatnieki" ietvertas dažādas profesijas, kas savas speciālās zināšanas izmanto būvniecības, metālapstrādes un mašīnu apkalpošanas nozarēs, mašīnu un darbarīku ražošanā, veicot iespieddarbus, pārstrādājot produktus, kā arī ražojot izstrādājumus no auduma, ādas, māla, metāla, ziediem vai citiem materiāliem. Darbi tiek veikti ar rokām vai mehāniskām ierīcēm, ko izmanto fiziskā spēka un laika patēriņa samazināšanai, kā arī izstrādājumu kvalitātes uzlabošanai. Šīs pamatgrupas strādniekiem un amatniekiem jāzina ražošanas process, izmantojamie materiāli un ierīces, kā arī galaprodukta īpašības un lietojamība. Analīzē kopumā tika iekļautas 56 septītās pamatgrupas atsevišķās profesiju grupas. No tām 38 atsevišķām profesiju grupām tika veiktas ekspertu intervijas (t.sk. 4 atsevišķajām grupām intervijās prasmju kopas netika pietiekami precīzi identificētas), pārējām grupām, lai noteiktu raksturīgās prasmes, tika organizētas fokusgrupu diskusijas. Interviju rezultātā tika noteiktas vairāk kā 230 prasmju kopas. Starp būtiskākajām (ar īpatsvaru 50% vai vairāk) tika nosauktas šādas prasmju kopas:

- pielietot vidējās, speciālās izglītības zināšanas,
- strādāt komandā/grupā,
- ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības,
- izgatavot izstrādājumu pēc dotās skices,
- ievērot darba drošības un aizsardzības noteikumus,
- veikt tehniskās ekspluatācijas darbus,
- projektēšanas prasmes,
- uzraudzīt tehnoloģisko procesu,
- komunicēt, piedāvāt un pārdot savas prasmes,
- lasīt rasējumus un pārzināt terminoloģiju,
- pielietot riska analīzi un kritisko kontrolpunktu noteikšanu.

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas ap 100 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- lietot tehnoloģisko dokumentāciju,
- uzturēt kārtībā būvniecības konstrukcijas,
- darbināt iekārtas un mehānismus,
- rīkoties ar celtniecības materiāliem,
- darboties ar veidnēm,
- izlīdzināt betonu,
- strādāt ar darbarīkiem vai instrumentiem,

- izvēlēties piemērotākos detaļu savienojumus un prast tos pareizi pielietot,
- pārbaudīt iekārtas, veikt iekārtu tehnisko apkopi un novērst defektus un bojājumus,
- sagatavot iekārtas un tehniku darbam,
- rast problēmu risinājumus,
- prast pielietot un uzglabāt individuālos aizsardzības līdzekļus
- lietot tehnoloģisko dokumentāciju,
- izpildīt pasūtījumus,
- patstāvīgi, ilgstoši strādāt fizisku darbu, strādāt ergonomiski,
- uzstādīt un uzraudzīt iekārtas un tehniku,
- spēt mācīties un apmācīt citus,
- apkalpot iekārtas,
- veikt izmēģinājuma testus,
- uzraudzīt un regulēt tehniku un tehnoloģiskos procesus,
- veikt elektrolīniju un instalāciju montāžu,
- sagatavot, uzstādīt iekārtas un tehniku darbam,
- veikt ar koka konstrukciju un izstrādājumu izgatavošanu saistītās procedūras,
- veikt darbus, kas saistīti ar darbmašīnu un iekārtu ekspluatāciju,
- veikt ar konstrukciju un izstrādājumu izgatavošanu saistītās procedūras,
- orientēties ražošanā izejmateriālos,
- kontrolēt izejmateriālu un gatavās produkcijas kvalitātes atbilstību,
- pārzināt un darboties ar dažādām iekārtām un mehānismiem.

Detalizēts prasmju kopu saraksts ar atbilstošiem līmeņiem un svariem pieejams Profesijām atbilstošo prasmju sarakstā MS Excel datnē.

Nozīmīgākās septītās profesiju pamatgrupas prasmju kopas sniegtas 12. tabulā.

**12. tabula. Septītās profesiju pamatgrupas “Kvalificēti strādnieki un amatnieki” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.**

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Lietot tehnoloģisko dokumentāciju	Lasīt rasējumus un pārzināt terminoloģiju Lasīt tehnisko projektu Lasīt būvprojektu



Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības	Lietot un ievērot nepieciešamo dokumentāciju
Ievērot darba drošības un aizsardzības noteikumus	<p>Ievērot darba drošību, aizsardzību un ergonomiku, strādājot augstumā</p> <p>Ievērot darba drošību</p> <p>Prast pielietot un uzglabāt individuālos aizsardzības līdzekļus</p> <p>Pārzināt darba drošības, ugunsdrošības prasības</p> <p>Veikt darba aizsardzības pasākumus</p> <p>Ievērot būvniecības drošības un veselības aizsardzības procedūras un procedūras strādājot augstumā</p> <p>Ievērot darba aizsardzības, darba drošības un vides aizsardzības noteikumus</p> <p>Strādāt droši un dabai draudzīgi</p>
Pārzināt un darboties ar dažādām iekārtām un mehānismiem	<p>Veikt darbus, kas saistīti ar darbmašīnu un iekārtu ekspluatāciju</p> <p>Sagatavot, uzstādīt iekārtas un tehniku darbam</p> <p>Apkalpot iekārtas</p> <p>Uzstādīt un uzraudzīt iekārtas un tehniku</p> <p>Pārbaudīt iekārtas, veikt iekārtu tehnisko apkopi un novērst defektus un bojājumus</p> <p>Sagatavot iekārtas un tehniku darbam</p> <p>Darbināt iekārtas un mehānismus</p> <p>Darboties ar veidnēm</p> <p>Lietot mērinstrumentus un diagnostikas ierīces un iekārtas</p> <p>Sagatavot iekārtas un mašīnas darbam, prast tās darbināt</p> <p>Labot vai remontēt iekārtas un mehānismus</p>
Strādāt ar darbarīkiem vai instrumentiem	<p>Prast strādāt ar darbarīkiem, instrumentiem, iekārtām</p> <p>Prast pielietot instrumentus un iekārtas</p> <p>Prast sagatavot darba vietu un tam nepieciešamos instrumentus un iekārtas</p>
Veikt ar konstrukciju un izstrādājumu izgatavošanu saistītās procedūras	<p>Veikt ar koka konstrukciju un izstrādājumu izgatavošanu saistītās procedūras</p> <p>Izgatavot izstrādājumu pēc dotās skices</p> <p>Pārzināt mūrēšanas un betonēšanas darbu tehnoloģisko procesu</p>

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
	Prast izgatavot un montēt koka konstrukcijas Būvēt sastatnes Tirīt konstrukcijas Prast šūt un saprast konstrukcijas, piegrieztnes
Uzraudzīt un regulēt tehniku un tehnoloģiskos procesus	Uzraudzīt tehnoloģisko procesu Uzturēt kārtībā būvniecības konstrukcijas
Orientēties ražošanā izejmateriālos	Prast pareizi izvēlēties materiālus Rikoties ar celtniecības materiāliem Zināt un izprast materiālu pielietojumu mūrēšanas darbos Kontrolēt izejmateriālu un gatavās produkcijas kvalitātes atbilstību Pārzināt visu veidu jumta ieklāšanas materiālus un veidus Pārzināt grīdu un flīžu limes, to pielietojumu Zināt pamatlietas par materiāliem, atšķirības Izvēlēties atbilstošos apdares materiālus un prast pielietot Izvēlēties atbilstošus materiālus, izmantot lietderīgi
Patstāvīgi, ilgstoši strādāt fizisku darbu, strādāt ergonomiski	Strādāt ergonomiski Patstāvīgi strādāt fizisku darbu
Uzņemties atbildību, risināt ar darbu saistītās problēmas	Uzņemties atbildību par sava darba rezultātiem Spēt ātri reaģēt uz notikumiem Rast problēmu risinājumus Uzņemties atbildību, būt precīzam

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 7. pamatgrupas atsevišķo grupu prasmes ir pārzināt un darboties ar dažādām iekārtām un mehānismiem, strādāt ar darbarīkiem vai instrumentiem, kā arī veikt ar konstrukciju un izstrādājumu izgatavošanu saistītās procedūras, uzraudzīt un regulēt tehniku un tehnoloģiskos procesus. Tāpat ir nepieciešams orientēties ražošanas procesos, izejmateriālos, strādāt ergonomiski un rast ar darbu saistītu problēmu risinājumus.

**Astotajā profesiju pamatgrupā** "Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri" iekļauto profesiju strādnieki vada un uzrauga iekārtas un mašīnas vai automātiskās rūpnieciskās ražošanas līnijas personīgi vai ar distances vadības palīdzību, piemēram, vilcienus, motorizētos transportlīdzekļus un pārvietojamās rūpniecības iekārtas; veic produkcijas montāžu no sakomplektētām detaļām atbilstoši noteiktām instrukcijām un tehnoloģijai. Analīzē kopumā tika

iekļautas 36 astotās pamatgrupas atsevišķās profesiju grupas. No tām 28 atsevišķām profesiju grupām tika veiktas intervijas (t.sk. 4 atsevišķajām grupām intervijās prasmju kopas netika pietiekami precīzi identificētas), pārējām grupām, lai noteiktu raksturīgās prasmes, tika organizētas fokusgrupu diskusijas. Interviju rezultātā tika noteiktas vairāk kā 190 prasmju kopas. Starp būtiskākajām (ar īpatsvaru 50% vai vairāk) tika nosauktas šādas prasmju kopas:

- uzraudzīt tehnoloģisko procesu,
- apkalpot dažādas mašīnas,
- darbināt iekārtas un mehānismus,
- pielietot vidējās, speciālās izglītības zināšanas,
- prast būt psihoemocionāli noturīgam,
- strādāt ar datoru,
- strādāt komandā/grupā.

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas ap 50 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- uzraudzīt tehnoloģisko procesu,
- būt atbildīgam,
- prast strādāt patstāvīgi un komandā,
- apkalpot iekārtas un mehānismus,
- ievērot higiēnas normas un prasības,
- ievērot darba drošību,
- darbināt un apkalpot iekārtas un mehānismus,
- strādāt ar dažādiem kurināmā veidiem, ievērojot to fizikālās un ķīmiskās īpašības,
- ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības,
- aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju,
- darbināt, uzraudzīt un nodrošināt iekārtu darbību,
- sagatavot un apkalpot iekārtas darbam,
- strādāt ar darbarīkiem vai instrumentiem,
- izvēlēties piemērotākos detaļu savienojumus un prast tos pareizi pielietot,
- sekot ražošanas grafikam,
- veikt profesijai specifiskus aprēķinus,
- apstrādāt kravas,
- plānot un organizēt veicamo darbu,

- uzstādīt iekārtas.

Nozīmīgākās astotās profesiju pamatgrupas prasmju kopas sniegtas 13. tabulā.

**13. tabula. Astotās profesiju pamatgrupas “Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.**

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošās saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Pārzināt un darboties ar dažādām iekārtām un mehānismiem	Apkalpot dažādas mašīnas Darbināt iekārtas un mehānismus Apkalpot iekārtas un mehānismus Darbināt un apkalpot iekārtas un mehānismus Darbināt, uzraudzīt un nodrošināt iekārtu darbību Darbināt, apsekot un uzraudzīt iekārtas Sagatavot un apkalpot iekārtas darbam Uzstādīt iekārtas Pārzināt aprīkojumu un tehniku Labot vai remontēt iekārtas un mehānismus Tīrīt dzijas ražošanas iekārtas Apkalpot, uzraudzīt un uzturēt kārtībā iekārtas un inventāru Pārzināt koksnes iekārtu darbības principus (tehnoloģiju) Prast darboties ar iekārtām Prast vadīt vilces līdzekli un pārzināt tehniku Prast vadīt transportlīdzekļus un pārzināt tehniku
Uzraudzīt un koordinēt tehnoloģisko procesu	Uzraudzīt tehnoloģisko procesu Uzraudzīt mērinstrumentus Kontrolēt ražošanas procesu Uzraudzīt ražošanas kvalitātes standartus
Strādāt ar darbarīkiem vai instrumentiem	Darboties ar pielietojamo aparatūru
Strādāt komandā/grupā	Prast strādāt patstāvīgi un komandā Strādāt un komunicēt komandā Prast strādāt komandā un uzņemt atbildību (sava amata ietvaros)
Plānot un organizēt veicamo darbu	Plānot un organizēt veicamo darbu, sekojot ražošanas grafikam Zināt racionālu iekārtu izmantošanu un spēt optimizēt procesu
Veikt profesijai specifiskus aprēķinus	Vākt, analizēt un sniegt informāciju, veikt mērījumus

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
	<p>Iegūt, reģistrēt datus</p> <p>Prast rēķināt</p> <p>Pielietot rēķināšanas prasmi</p>
<p>Aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju</p>	<p>Sagatavot un uzskaitīt dokumentus</p> <p>Sagatavot finanšu atskaites, dokumentāciju</p> <p>Noformēt izstrādātos dokumentus</p> <p>Noformēt kravas dokumentus</p>
<p>Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības</p>	<p>Ievērot higiēnas normas un prasības</p> <p>Ievērot darba drošību</p> <p>Ievērot elektrodrošību un darba drošību</p> <p>Ievērot drošības procedūras un prasības</p> <p>Ievērot drošības un veselības aizsardzības procedūras</p> <p>Ievērot normatīvo aktu prasības, ievērojot nozares reglamentējošos noteikumus un normas</p> <p>Ievērot darba aizsardzības, darba drošības un vides aizsardzības noteikumus</p> <p>Ievērot darba drošību un reglamentējošos dokumentus</p> <p>Ievērot norādījumus un instrukcijas, ievērot darba drošību</p> <p>Lietot individuālos un kolektīvos darba aizsardzības līdzekļus</p> <p>Novērtēt iekārtu tehniskās drošības atbilstību normatīvo aktu prasībām</p> <p>Nodrošināt atbilstību nozares reglamentējošiem noteikumiem un normām</p> <p>Pārzināt normatīvos aktus, procedūras un ievērot darba grafiku</p>
<p>Veikt darbu atbildīgi un patstāvīgi</p>	<p>Uzņemties atbildību, būt precīzam</p> <p>Būt atbildīgam</p> <p>Būt atbildīgam par sava darba rezultātiem</p> <p>Ievērot disciplīnu, darba kārtības noteikumus</p> <p>Ievērot termiņus</p> <p>Prast būt psihoemocionāli noturīgam</p> <p>Patstāvīgi domāt, pieņemt lēmumus un uzņemt atbildību, risināt konfliktsituācijas</p> <p>Novērtēt situāciju un prognozēt riskus</p>
<p>Pielietot vidējās, speciālās izglītības zināšanas</p>	

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 8.pamatgrupas atsevišķo grupu prasmes ir pārzināt un darboties ar dažādām iekārtām un mehānismiem, strādāt ar darbarīkiem vai instrumentiem, kā arī uzraudzīt tehnoloģisko procesu. Tāpat ir nepieciešams ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju un veikt profesijai specifiskus aprēķinus.

**Devītajā profesiju pamatgrupā** "Vienkāršās profesijas" nodarbinātie izpilda vienkāršus un monotonus darbus vai mehāniskas darba operācijas, lietojot rokas instrumentus un fizisku spēku. Analīzē kopumā tika iekļautas 36 astotās pamatgrupas atsevišķās profesiju grupas. No tām 23 atsevišķām profesiju grupām tika veiktas intervijas (t.sk. 2 atsevišķajām grupām intervijās prasmju kopas netika pietiekami precīzi identificētas), pārējām grupām, lai noteiktu raksturīgās prasmes, tika organizētas fokusgrupu diskusijas. Interviju rezultātā tika noteiktas vairāk nekā 190 prasmju kopas. Starp būtiskākajām (ar īpatsvaru 40% vai vairāk) tika nosauktas šādas prasmju kopas:

- strādāt atbilstoši instrukcijām,
- pārdot preces,
- nodrošināt dzīvnieku drošību, labturību un veselību,
- organizēt savu darbu,
- strādāt kolektīvā un komandā,
- strādāt ostā, lidostā, uz dzelzceļa ar iekraušanu un bagāžas apstrādi,
- strādāt ar iekārtām.

Fokusgrupu diskusijās tika noteiktas 193 prasmju kopas (skat. 4. pielikumu, šī dokumenta 5.4. nodaļā), no tām būtiskākās:

- veikt ar preču izvietojumu saistītās procedūras,
- organizēt savu darbu un darba vietu,
- būt atbildīgam par sava darba rezultātiem, t.sk. pārzināt darbam nepieciešamo ķīmisko līdzekļu pielietojumu,
- organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu,
- ievērot higiēnas normas un darba drošības prasības,
- veikt telpu un ēku apkopšanas un iekārtošanas darbus.

Detalizēts prasmju kopu saraksts ar atbilstošiem līmeņiem un svāriem pieejams Profesijām atbilstošo prasmju sarakstā MS Excel datnē.

Nozīmīgākās devītās profesiju pamatgrupas prasmju kopas sniegtas 14. tabulā.

14. tabula. Devītās profesiju pamatgrupas “Vienkāršās profesijas” nozīmīgāko prasmju kopu saraksts.

Pamata prasmju kopa	Prasmju kopai atbilstošās saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas
Strādāt atbilstoši instrukcijām	<p>Saprast vadītāja norādījumus</p> <p>Izpildīt rīkojumus</p> <p>Ievērot darba uzdevuma specifiskāciju</p> <p>Ievērot būvmateriālu glabāšanas, pārvadāšanas noteikumus</p> <p>Ievērot standartus (receptes)</p> <p>Prast izpildīt doto uzdevumu brīvā dabā un telpās</p> <p>Veikt slimību un kaitēkļu apkarošanas darbības izpildot norādījumus</p> <p>Ievērot signalizācijas norādījumus</p>
Organizēt savu darbu un darba vietu	<p>Organizēt savu darbu</p> <p>Organizēt savu darbu konkrētā ražošanas posmā</p> <p>Ievērot higiēnu, kārtību</p> <p>Prast organizēt darbu, darba vietu</p> <p>Plānot un organizēt savu laiku un darbu</p> <p>Sagatavot darba vietu un palīdzēt veikt darbus asfaltētājam, ceļa, tilta, sliežu tehnikām</p> <p>Prast plānot maršrutus un darba atpūtas režīmus</p> <p>Spēt strādāt sezonāli, sezonu darbus</p>
Strādāt ar iekārtām	<p>Prast strādāt ar tīrīšanas un mazgāšanas iekārtām</p> <p>Strādāt ar tirdzniecības zāles inventāru, aprīkojumu un palīgierīcēm</p> <p>Lietot inventāru</p> <p>Sagatavot un darbināt iekārtas, tehniku</p> <p>Prast pielietot rokas instrumentus un rokas elektroinstrumentus, darbināt iekārtas</p> <p>Apkalpot iekārtas</p> <p>Strādāt ar atkritumu automātisko presi</p> <p>Sagatavot iekārtas un tehniku darbam</p> <p>Prast rīkoties ar elektroniskajiem svāriem</p> <p>Pārzināt un strādāt ar inventāru</p>
Strādāt komandā/grupā	<p>Strādāt komandā</p> <p>Darboties komandā</p> <p>Strādāt kolektīvā un komandā</p> <p>Komunicēt un strādāt komandā</p>

<b>Pamata prasmju kopa</b>	<b>Prasmju kopai atbilstošas saturiski vai semantiski līdzīgās prasmju kopas</b>
Būt atbildīgam par sava darba rezultātiem	Izpildīt darba plānu Pildīt tiešos pienākumus
Aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju	Strādāt ar dokumentiem Veikt darba un resursu uzskaiti
Organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu	Pārdot preces Apstrādāt pasūtījumus (t. sk. plānot, izpildīt) Palīdzēt pircējam izvēlēties preci, demonstrēt tirdzniecībā esošās preces/orientēties preču izvietojumā Apstrādāt pasta sūtījumus Uzturēt augstu klientu apkalpošanas līmeni Apkalpošanas kultūra Būt pozitīvi noskaņotam
Uzturēt kārtībā ēkas un teritoriju	Uzturēt darba zonas tīrību Veikt uzkopšanas darbus Uzturēt kārtību teritorijā Uzturēt kārtību Uzturēt kārtībā noliktavas, novietnes un apkārtni
Ievērot normatīvo aktu un citu reglamentējošo dokumentu prasības	Ievērot drošības prasības un procedūras Ievērot darba drošības un aizsardzības noteikumus Ievērot higiēnas normas un prasības Zināt normatīvos aktus mežu apsaimniekošanā, dabas aizsardzībā Zināt darba drošības prasības
Valodu zināšanas	Prast latviešu valodu Pārvaldīt valsts valodu Prast krievu valodu Zināt latviešu un krievu valodu Zināt svešvalodas Zināt svešvalodas, valsts valodu

Analīzes rezultātā tika secināts, ka nozīmīgākās 9.pamatgrupas atsevišķo profesiju grupu prasmes ir strādāt atbilstoši instrukcijām, organizēt savu darbu un darba vietu, strādāt ar dažādām iekārtām un inventāru, kā arī būt atbildīgam par sava darba rezultātiem. Tāpat vienkāršo profesiju darbiniekiem nepieciešams organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu, uzturēt kārtībā ēkas un teritoriju, ievērot normatīvo aktu un citu



reglamentējošo dokumentu prasības, aizpildīt darba procesā nepieciešamo dokumentāciju, pārvaldīt valsts valodas un zināt svešvalodas.

### **3.6.2. Veiktā lauka darba un iegūto rezultātu analīzes procesā konstatētās problēmas**

Projekta ietvaros veiktais nozaru ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju organizācijas un norises process un tā analīze atsedza ne tikai pastāvošās nepilnības saistībā Profesiju klasifikatoru un ar profesiju standartu esamību (vai neesamību), bet arī to satura interpretācijas iespējām (atšķirīgais prasmju ietvērums un to formulējums). Bez attiecīgo nozaru un profesiju ekspertu iesaistes uzdevums prasmju kopu izveidei nebūtu paveicams, tomēr ekspertiem atkarībā no to darbības jomas piemita subjektivitāte, ko tikai daļēji varēja novērsta ar pielietotajām darba organizācijas metodēm. Tas atsaucās ne tikai uz veiktā darba rezultātiem, bet uz pašu analīzes procesu un gūtajām atziņām. Izvērtējot pa profesiju pamatgrupām veikto prasmju kopu sarakstus, kuri iegūti ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju materiālu analīzes rezultātā, atzīmējamas vairākas problēmas:

- Prasmju kopu formulējumos pa profesiju grupām vērojami atšķirīgi formulējumi pēc būtības vienādām vai ļoti līdzīgām prasmju kopām (piemēram, saziņa un komunikācija, lietot komunikācijas un saskarsmes prasmes, prast komunicēt, komunicēt, komunicēt ar klientiem, strādāt komandā, komunicēt un sadarboties ar personālu, partneriem, īpašniekiem), kas tika risināta ar vēl vienu posmu prasmju kopu sakārtošanai.
- Pastāv ļoti nevienmērīgs prasmju kopu uzskaitījums pa profesiju grupām, bieži vien nozares ekspertu intervijās un fokusgrupu diskusijās starp nozīmīgām netika norādītas tādas (pašsaprotamas) prasmju kopas kā valsts un svešvalodu zināšanas, darba drošības un citu normatīvo dokumentu prasību izpratne un ievērošana u.c. prasmju kopas, kuras minētas profesiju standartos un ir aktuāli nepieciešamas konkrētu amatu un darba pienākumu izpildē;
- Pastāv dažādas, konkrētām profesiju grupām raksturīgās prasmju kopas, kas nav vispārināmas un apvienojamas (piemēram, pārzināt būvniecības tehnoloģiju, lietot ģeogrāfiskās informācijas sistēmas, IKT produktu projektēšana, izstrāde un uzturēšana, veikt zobu atjaunošanu, orientēties dejas teorijas un dejas vēstures jautājumos, pētīt attiecības starp personāžiem, izlīdzināt betonu, izprast augu augšanas un attīstības procesus, manevrēt kuģi atbilstoši nepieciešamībai un tml.);
- Iegūto materiālu sistematizācijas nolūkā jārīcina jautājumi par identificēto prasmju kopu unifikāciju un iespējamu papildinājumu atbilstoši darba tirgus aktuālajām prasībām un esošo normatīvo aktu prasībām.

Konstatētās problēmas kopumā norāda uz nepieciešamību veikt virkni sistēmisku darbu profesiju standartu turpmākā izstrādē un pilnveidošanā, radot tam arī nepieciešamo metodisko un informatīvo bāzi. Šajā kontekstā minama arī vajadzība izstrādāt ietvaru profesiju prasmju kopu klasifikācijai un unifikācijai. Par šādu nepieciešamību vairākkārtīgi tika pārrunāts kopīgās darba sanāsmēs ar VISC pārstāvjiem.

Gan veicot VID datu par reģistrēto nodarbināto skaitu analīzi profesiju grupu griezumā, kā arī ekspertu rekrutācijas gaitā, kā arī intervijās un fokusgrupās tika konstatētas šādas īpatnības VID datiem par reģistrētajiem nodarbinātajiem:

- Atsevišķām profesiju grupām nebija iespējams noteikt prasmes, jo uzrunātie attiecīgās nozares eksperti uzskatīja, ka šāda profesiju grupa saskaņā ar Profesiju klasifikatorā norādīto aprakstu vairs nepastāv un pieļāva varbūtību, ka atsevišķi darba devēji ir reģistrējuši nodarbinātos šajās profesijās kļūdas dēļ – neuzmanīgi izvēloties nodarbinātā profesijas kodu. Profesiju grupas: 3324 (Tirdzniecības starpnieki) →3322 (Tirdzniecības pārstāvji); 4223 (Telefona komutatoru operatori) →4222 (Apmeklētāju pieņemšanas un informēšanas darbinieki, piemēram profesiju grupa 422204 Klientu apkalpošanas operators);
- Eksperti dalījās pieredzē, ka nereti darba devēji izvēlas nodarbināto profesiju grupu tuvinājumā – jo profesiju klasifikatorā nepastāv profesija, kas precīzi atbilstu nodarbinātā darba specifikai (biežāk 2., 3. un 4.pamatgrupā), tāpat tika norādīts, ka uzņēmumi, kas piedalās publiskajā iepirkumā, nereti izvēlas nodarbināto profesiju grupas, lai to atalgojums atbilst vidējām stundas tarifa likmēm, ko katru ceturksni aprēķina un publicē<sup>38</sup> VID savā tīmekļvietnē;
- Atsevišķās nozarēs, kurās dominē nodarbinātības formas, kuru ietvaros nav obligāti norādīt nodarbinātā profesijas kodu, vērojamas nobīdes VID datos par reģistrētajiem nodarbinātajiem (vairāk par šo problemātiku aprakstīts 2.nodevumā), tādējādi pārāk mazs nodarbināto skaits ir tādās profesiju grupās kā 3431 (Fotogrāfi), 6222 (Iekšējo ūdeņu un piekrastes zvejnieki), 9215 (Mežstrādnieki), 6111 (Labības un sakņaugu audzētāji), u.c.

### 3.6.3. Profesiju grupām atbilstošo prasmju kopu unifikācijas jautājumi

Pētījumā veikto nozaru ekspertu un fokusgrupu diskusiju rezultātu analīze parādīja virkni problēmu, kuru risināšanai izmantojama dažādu valstu un pētnieku pieredze prasmju kopu veidošanā un klasifikācijā.

Pastāv dažādas pieejas prasmju klasifikācijai. Prasmes vai prasmju kopas var būt **vispārējas** (piemēram, lasīt un rakstīt prasme) vai **specifiskas**, piemērotas konkrētu darbu veikšanai.

Šinī apakšnodaļā, ievērojot dažādos informācijas avotos lietoto terminoloģiju, termins „prasmju kopa” un termins „prasme”, tiek lietoti kā sinonīmi, jo arī ar terminu „prasme” pēc būtības tiek saprasts noteiktu spēju un zināšanu kopums, kas tiek prasīts vai izmantots kādās noteiktās situācijās vai apstākļos, pildot konkrētus darba uzdevumus.

Vispārējās prasmes var klasificēt piecās grupās<sup>39</sup>:

---

<sup>38</sup> Publikācijas apskatāmas šeit: <https://www.vid.gov.lv/lv/statistika/profesiju-atalgojums>.

<sup>39</sup> “Nākotnē stratēģiski pieprasītākās prasmes Latvijā”, Pētījums, Projektu un kvalitātes vadība, Rīga, 2013, 26.lpp.

- komunikācijas prasmes, iekļaujot svešvalodu zināšanas – runāt, klausīties, rakstīt un lasītprasme;
- kvantitatīvā domāšanas prasme;
- personiskas prasmes – motivācija, prasme mācīties, pašdisciplīna;
- savstarpējas prasmes – komandas darbs;
- citas – informācijas un komunikāciju tehnoloģiju viegla apgūšana un lietošana, problēmu risināšanas spējas, fiziskās īpašības u.c.

Līdzīgi arī Eiropas prasmju, kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācijā (ESCO) izdala ar darbu saistītās prasmes un transversālās jeb caurviju prasmes, kuras ar zināmām atrunām arī var definēt kā vispārējās prasmes. Ar darbu saistītās prasmes parasti ir specializētas un atšķirīgas atkarībā no konkrētās tautsaimniecības nozares, nodarbošanās veida un profesiju grupas. Caurviju prasmes (piemēram, strādāt komandā, radīt jaunas idejas un. tml.) ir kopīgas daudzām profesiju grupām un izmantojamas dažādās jomās. Caurviju prasmes tiek iedalītas 5 grupās<sup>40</sup>: valodu prasmes; sociālā mijiedarbības prasmes; indivīda attieksme un vērtības noteiktās situācijās; prasmes izmantot zināšanas un pieredzi; spēja saprast un radoši domāt.

Savukārt CEDEFOP savos pētījumos<sup>41</sup> izdala 3 prasmju grupas: fundamentālās prasmes (lasītprasme, prasme rēķināt, svešvalodu prasme, datorprasmes), transversālās jeb caurviju prasmes (t.sk. prasmes strādāt komandā, komunikācijas prasmes, problēmu risināšanas prasmes, mācīšanas (no angļu val.: *learning*) prasmes) un tehniskās prasmes. Pēc būtības arī šī pieeja ir līdzīga iepriekšējai, tikai no vispārējo (arī caurviju) prasmēm izdalot atsevišķā grupā fundamentālās prasmes.

Lai labāk izprastu šādu pieeju, sniedzam CEDEFOP publicēto prasmju (prasmju kopu) tabulu pēc iepriekšminētā dalījuma (sk. 15. tabulu).

**15. tabula. Prasmju kopu klasifikācijas saskaņā ar Eiropas prasmju un darbavietu aptauju<sup>42</sup>.**

Prasme	Definīcija
<b>Pamatprasmes</b>	
Pamata lasītprasme un rakstītprasme	Lasīt rokasgrāmatas, procedūras, vēstules un ziņojumus

<sup>40</sup> Eiropas Komisija, ESCO, pieejams: <http://data.europa.eu/esco/skill/7ee746cb-fded-47f5-9652-19ebbbce51b>

<sup>41</sup> Cedefop ESJ survey

<sup>42</sup> Skills, qualifications and jobs in the EU: the making of a perfect match?, ESJ survey, CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015, 68.lpp.

<b>Prasme</b>	<b>Definīcija</b>
Paplašinātas lasītprasmes un rakstītprasmes	Rakstīt garus dokumentus, piemēram, atskaites, rokasgrāmatas, rakstus un grāmatas
Pamata matemātiskās zināšanas	Aprēķini, izmantojot daļskaitļus, procentus, spēja izprast tabulas un grafikus
Paplašinātas matemātiskās zināšanas	Aprēķini, izmantojot sarežģītākas matemātikas un statistikas metodes
Pamata datorprasmes	Izmantot personīgo datoru, planšetdatoru vai mobilo iekārtu e-pasta apskatei un interneta lietošanai
Viduvējas datorprasmes	Dokumentu, t.sk. izklājlapu, izveide, apstrāde un lietošana
Paplašinātas datorprasmes	Lietojumprogrammatūras, aplikāciju un programmu izstrāde, sintakses un statistiskās analīzes pakotņu izmantošana
Svešvalodu prasmes	Darba pienākumu veikšanai izmantot svešvalodu
<b>Transversālās jeb caurviju prasmes</b>	
Komunikācijas prasmes	Spēja dalīties ar informāciju ar kolēģiem un klientiem Mācīt cilvēkus, sniegt instruktažu Sniegt runas vai prezentācijas
Prasme darboties komandā	Sadarboties ar kolēģiem Veikt pārrunas un sadarboties ar cilvēkiem
Klientu apkalpošanas prasme	Pārdot produktu vai servisu Sadarboties ar cilvēkiem Konsultācijas un padomdošana pircējiem vai klientiem
Problēmu risināšanas prasme	Domāt risinājumus problēmām Atrast ceļonus problēmām
Prasme mācīties	Mācīties un pielietot jaunas metodes savā darbā Adaptēties jaunām tehnoloģijām, iekārtām un materiāliem Nodarboties ar pašmācību
Plānošanas un organizēšanas prasmes	Sastādīt plānus un pārvaldīt darbus atbilstoši plāniem Plānot citu cilvēku aktivitātes Deleģēt darbus. Organizēt savu vai citu cilvēku darba laiku.
<b>Tehniskās prasmes</b>	
	Speciālista zināšanas, kuras nepieciešamas darba pienākumu veikšanai

Prasme	Definīcija
	Zināšanas par specifiskiem produktiem vai pakalpojumiem
	Spēja lietot specializētu tehnisko aprīkojumu

Citos pētījumos, runājot par vispārējām (pamata, caurviju) prasmēm, tiek uzsvērts, ka šādu nepieciešamo prasmju kopums ir atkarīgs no ieņemamā amata pozīcijas, izglītības, akadēmiskā grāda un darbības sfēras, tomēr pastāv vairākas nepieciešamās pamata prasmes, neatkarīgi no darbības sfēras un darba aprakstiem. Pie tām pieder<sup>43</sup>:

- **Komunikācijas prasmes.** Būt prasmīgam komunikatoram ir svarīgi ikvienā darbā, un prasme komunicēt vienmēr būs nozīmīgs faktors darba un personīgajā dzīvē. Pie labām komunikācijas prasmēm var pieskaitīt ķermeņa valodu, pašapziņu, saprotošu attieksmi pret citiem utt. Pie šādām prasmēm pieder arī prasme klausīties, spēja skaidri un saprotami izteikties un rakstīt, neverbālā komunikācija, spēja būt pozitīvam un pacietīgam, respektēt citu viedokļus un domas, pārliecinātība par saviem uzskatiem, veidot abpusēju kontaktu ar sarunas partneri.
- **Prasmes pieņemt lēmumus.** Iemācīties un attīstīt prasmes pieņemt lēmumus ir iespējams visas dzīves laikā. Šādas prasmes nodrošina spējas definēt problēmas un saskatīt iespējas, spējas uztvert, analizēt un sintezēt informāciju, definēt alternatīvus risinājumus, izvēlēties noteiktus kritērijus un izvērtēt alternatīvus risinājumus, kā arī spēja aktīvi rīkoties un kontrolēt pieņemto lēmumu izpildi.
- **Līderības prasmes.** Efektīvas līderības prasmes ir daudzu spēju kopums, kas personai dod prasmes vadīt, motivēt, ierosināt un radīt. Līderības prasmes izpaužas analītiskā domāšanā, radošumā, organizatoriskās spējas, spējās panākt vienošanos u.c.
- **Organizatoriskās prasmes.** Augsts profesionālisms pieprasa spējas būt organizētam rīcībā, iekļauties vispārējās plānošanas un organizācijas sistēmā, koordinēt pieejamos resursus un ievērot dažādus laika ierobežojumus.
- **Laika vadības prasmes,** kas arī ir daļa no organizatoriskām prasmēm. Pie šādām prasmēm pieskaita prasmes izvīzīt mērķus un uzdevumus, sadalīt tos prioritātēs, noteikt izpildes laika grafikus un sarakstus, izmantot dažādus rīkus to izpildes kontrolē.
- **Prasmes būt elastīgam.** Šādas prasmes ļauj veiksmīgi pielāgoties situācijas un vides izmaiņām. Prasmju būtība ir kā iespējami veiksmīgāk piemēroties jaunajai situācijai un izmantot notiekošās izmaiņas.
- **Stresa kontroles prasmes.** Labs profesionālis nepieļauj dažādām stresa situācijām ietekmēt tā darbu un pienākumu izpildi, arī attiecībā pret kolēģiem.

Atšķirīga pieredze prasmju sistēmas veidošanā un klasifikācijā ir ASV O\*NET (The Occupational Information Network) sistēmā, kuru uztur ASV Darba, nodarbinātības un apmācības administrācijas departaments<sup>44</sup>. Tajā ir apkopota plaša, uz kvantitatīviem datiem (t.sk. darba

<sup>43</sup> University of Kent, The UK's European University, Careers and Employability Service, pieejams: <https://www.kent.ac.uk/ces/student/skills.html>

<sup>44</sup> The National Center for O\*NET Development pieejams: <https://www.onetcenter.org/>

ņēmēju aptaujām) balstīta informācija gan par atsevišķām profesijām, gan tām nepieciešamajām prasmēm. O\*NET prasmes tiek iedalītas 6 pamatgrupās<sup>45</sup>:

- pamata prasmes (aktīva mācīšanās, aktīva klausīšanās, kritiska domāšana, mācīšanās stratēģija, matemātika, novērošana, prasme salīdzināt lasīto, zinātniska pieeja problēmu risināšanai, runāšana un rakstīšana), kas veicina mācīšanos un ātrāku nepieciešamo zināšanu apguvi;
- kompleksu problēmu risināšanas prasmes, kuras izmanto nepilnīgi definētu, sarežģītu, reālā dzīvē eksistējošu problēmu risināšanai;
- resursu vadības prasmes (finanšu resursu, materiālo resursu, cilvēkresursu, laika resursu vadība), kas ļauj efektīvi izmantot pieejamos resursus;
- sociālās prasmes (koordinēšana, instruktāža, vienošanās, pārliecināšana, orientēšanās uz pakalpojumiem, sociālā perspektivitāte), kas nepieciešamas darbā ar cilvēkiem, lai sasniegtu izvirzītos mērķus;
- sistēmu prasmes (situācijas izvērtēšana un lēmumu pieņemšana, sistēmu analīze, sistēmu izvērtējums), kas nepieciešamas sociāli-tehnisko sistēmu izpratnei, vadībai un pilnveidošanai;
- tehniskās prasmes (iekārtu uzturēšana, iekārtu izvēle, instalācija, iekārtu un sistēmu vadība, darbības novērošana un kontrole, operāciju analīze, IT programmēšana, kvalitātes kontroles analīze, remontspēja, tehnoloģiju attīstība, trauksmes celšana kritiskās situācijās), ko izmanto iekārtu vai tehnoloģisko sistēmu uzstādīšanai, darbināšanai, novērošanai un darbības kontrolei;
- tomēr arī šīnī sistēmā nosacīti var izdalīt divas vai trīs prasmju kopu grupas, kas sasaucas ar iepriekšminēti prasmju kopu klasifikācijas principiem. Jāatzīmē gan, ka šīnī klasifikācijā plašāk tiek skatītas caurviju prasmes (piemēram „resursu vadības”, „sistēmu vadības” prasmes), kuras citos gadījumos tiek pieskaitītas pie tehniskajām. Pēc būtības tas ir vairāk precedents zinātniskai vai teorētiskai diskusijai, un šī pieredze arī var tikt izmantota projekta uzdevumu izpildes gaitā;
- Kentas Universitātes (Lielbritānija) pētnieki, veicot plašu pētījumu Lielbritānijas un Īrijas uzņēmējdarbības vidē, sniedza darba tirgus pieprasītāko prasmju izvērtējumu. Rezultātā tika noteiktas 10 nozīmīgākās prasmes (prasmju kopas), piešķirot tām svarīguma rangus, kuras darba devēji pieprasa no saviem darbiniekiem. Kā nozīmīgākā tika minēta verbālā komunikācija, tai sekoja darbs komandā un komerciālā izpratne jeb biznesa tvēriens (skat. 16. tabulu).

**16. tabula. Darba devēju pieprasītākās prasmes Lielbritānijā un Īrijā<sup>46</sup>.**

Prasme	Rangs	Komentārs
Verbālā komunikācija	1	Spēja sarunā skaidri un pārliecināti izteikt savas idejas

<sup>45</sup> The National Center for O\*NET Development pieejams: <https://www.onetonline.org/skills/>

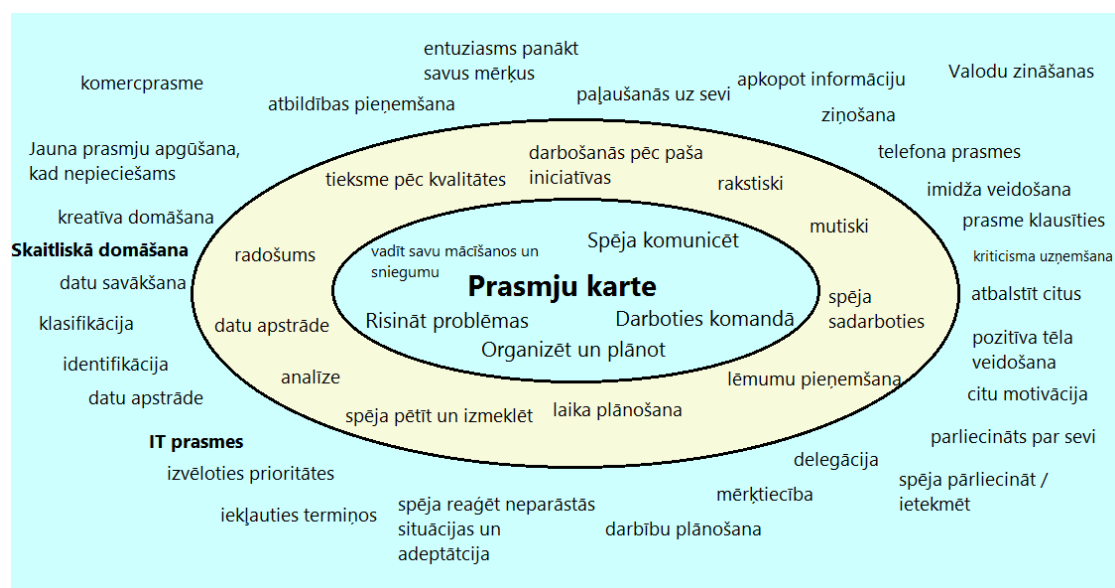
<sup>46</sup> University of Kent, The UK's European University, Careers and Employability Service, pieejams: <https://targetjobs.co.uk/careers-advice/career-planning/273051-the-top-10-skills-thatll-get-you-a-job-when-you-graduate>

Prasme	Rangs	Komentārs
Darbība komandā	2	Spēja sadarboties un strādāt grupā
Komerציālā izpratne	3	Spēja saprast organizācijas komerciālās realitātes
Analīze un izpēte	4	Spēja sistemātiski vākt un analizēt informāciju, veidojot izpratni par situāciju, prasme risināt problēmas
Iniciatīva un pašmotivācija	5	Spēja darboties ar iniciatīvu, identificēt iespējas un būt aktīvam ideju un risinājumu virzībā
Notikumu virzība	6	Spēja noteikt un ievērot noteiktu darbību secību, pastāvīgi meklējot ceļus labākai to norisei
Rakstiskā komunikācija	7	Būt spējīgam skaidri un saprotami izteikties rakstiski
Plānošana un organizēšana	8	Būt spējīgam plānot aktivitātes un efektīvi tās īstenot
Elastīgums	9	Spēja sekmīgi pielāgoties mainīgai videi un situācijām
Laika vadība	10	Spēja efektīvi plānot un izpildīt savas darbības noteiktā laikā, noteikt prioritātes un iekļauties noteiktajos termiņos

Pētījumā tika pievērsta uzmanību arī citām nozīmīgām prasmēm, kas nepieciešamas darbiniekiem, tajā skaitā globālajām prasmēm. Tā saucamās globālās prasmes ietver spēju runāt un saprast citas valodas, toleranci pret citām kultūrām. Valstu ekonomiskās attīstības dinamika un tendences aktualizē nepieciešamās līderības prasmes jeb spējas motivēt un vadīt citus, spējas ieinteresēt un pārliecināt citus, kā arī diskutēt un panākt vienošanos, spējas strādāt ar skaitļiem, informācijas tehnoloģijām u.c.

Uzskatāmu priekšstatu par darba tirgus pieprasījuma izvirzītajām prasībām un to daudzveidību esošo un potenciālo darbinieku prasmēm sniedz **prasmju karte**, kas parāda ikvienam darbiniekam zemākā vai augstākā līmenī (kas atkarīgs no izvēlētas profesijas un ieņemamā amata) nepieciešamās prasmes (skat 8. attēlu).

## 8. attēls. Prasmju karte<sup>47</sup>.



Izvērtējot pētījumā iegūtās prasmju kopas pa profesiju grupām un to apkopojumu pa profesiju pamatgrupām, rodas nepieciešamība veikt attiecīgā materiāla unifikāciju, ievērojot šādus pamatprincipus:

- iespējami īsi un kodolīgi, savukārt zemāka līmeņa prasmju kopas pēc satura detalizētāk un konkrētāk atsegtu specifiskās prasmes atkarībā no profesiju grupas un konkrētas profesijas;
- unificēto prasmju kopu sastāvā nepieciešams ietvert visu pamata, caurviju un tehnisko prasmju spektru, neatkarīgi no pētījumā ietvertajām, un, veidojot prasmju kopu hierarhisko shēmu, augstākajā līmenī visas prasmju kopas noformulēt formulētajām prasmju kopām;
- nolūkā nodrošināt unificēto prasmju kopu formulējumu saderību ar pētījuma rezultātiem pa profesiju grupām nepieciešams apvienot un precizēt agregētās prasmju kopas pa profesiju pamatgrupām.

Veidojot prasmju datu bāzi pa profesijām un profesiju grupām, par informācijas avotiem tika izmantoti esošie Latvija izstrādātie profesiju standarti un ESCO datu bāzes latviskotais variants. Rezultātā tika iegūta apjomīga datu bāze ar ļoti atšķirīgiem prasmju formulējumiem, to agregācijas pakāpi pa atsevišķām profesijām. Grupējot šo informāciju pa profesiju grupām, datu bāzē radās daudzas pēc būtības vienādas, bet semantiski atšķirīgi formulētas prasmes. Tālākā pētījuma izpildes procesā notika līdzīgo prasmju apvienošana un konsolidēšana, iegūstot tā saucamos agregēto prasmju sarakstus (20 - 25 prasmju kopas) par katru profesiju grupu.

<sup>47</sup> University of Kent, The UK's European University, pieejams: <https://www.kent.ac.uk/careers/pics/Skills-Map.JPG>



Darba tālākā norises procesā agregētie prasmju kopu saraksti pa profesiju grupām, līdz ar citu detalizētu informāciju, tika izmantota nozaru ekspertu intervijās un fokusgrupu diskusijās ar nolūku ne tikai tās precizēt, bet nepieciešamības gadījumā, nosakot arī jaunas prasmju kopas, vienlaikus definējot katras prasmju kopas nozīmīgumu (svaru). Šī darba organizācija un norise detalizēti tika atsegta 3. nodaļā. Darbā tika iesaistīts liels skaits moderatoru, nozaru ekspertu ar atšķirīgu pieredzi un esošās situācijas izpratni, kuru viedokļi lielā mērā ietekmēja veiktā lauka darba rezultātus (analīze sniegta 3.5. apakšnodaļā).

#### **3.6.4. Prasmju kopu gala agregēšanas un unifikācijas jautājumi**

Nozaru ekspertu interviju un fokusgrupu diskusiju rezultātu apkopošanas un datu bāzes formatēšanas procesā tika iegūts profesiju grupu un tām atbilstošo prasmju kopu saraksts, kas satur gandrīz 2500 prasmju kopas. Analizējot šo prasmju kopu sarakstu, tika secināts, ka sarakstā atsevišķām profesiju grupām ir minētas pēc būtības vienādas prasmju kopas, kas katrā konkrētā gadījumā ir formulētas ar nedaudz atšķirīgiem nosaukumiem (piemēram, „organizēt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu” un „nodrošināt kvalitatīvu uz klientiem orientētu pakalpojumu sniegšanu”, vai arī „zināt svešvalodas” un „prast svešvalodas”).

Šāda situācija skaidrojama ar datu bāzes veidošanas specifiku, jo sākotnējie dati tika ņemti no dažādiem informācijas avotiem, kuru formēšanā tika izmantota informācija no profesiju standartiem, ESCO datu bāzes, kā arī lauka darba izpildes procesā iegūtās informācijas no nozaru ekspertu intervijām un fokusgrupu diskusijām. Ievērojot, ka daudzu prasmju kopu veidošanu un semantisko formulēšanu veica laikā un telpā atdalīti atšķirīgi cilvēki ar dažādu profesionālo pieredzi un izteiksmes daudzveidību, neizbēgami arī radās situācijas, ka vienas un tās pašas prasmju kopas dažādām profesiju grupām tika formulētas nedaudz savādāk.

Aggregēto prasmju kopu pa profesiju grupām datu bāzes analīze atklāja arī situācijas, kad datu bāzē atrodamas arī prasmju kopas ar atšķirīgiem kodiem, bet ar pilnīgi vienādiem nosaukumiem. Šādas prasmju kopas iegūtas no dažādiem avotiem (gan no PS un ESCO, gan dažādām ekspertu intervijām un fokusgrupu diskusijām), līdz ar to tām datu bāzē tām ir atšķirīgi kodi. Lai novērstu prasmju kopu nosaukumu atkārtosanos, kā arī to semantisko daudzveidību, tika veikta to salīdzināšana un apvienošana, tādējādi iegūstot unificētus prasmju kopu nosaukumus (piemēram, prasmju kopas nosaukums “strādāt individuāli un komandā” tika aizvietots ar citu, līdzīgas prasmju kopas nosaukumu “prast strādāt patstāvīgi un komandā”, nosaukums “strādāt komandā” tika aizvietots ar “strādāt komandā/grupā”, nosaukums “strādāt ar ķīmiskām vielām” tika aizvietots ar “strādāt ar ķīmiskajām vielām”). Tāpat tika pārskatīti un precizēti atsevišķi prasmju kopu formulējumi, kas nebija skaidri (piemēram, nosaukums

“prezentēt” tika aizvietots ar nosaukumu “sniegt prezentācijas”, nosaukums “ētika” aizvietots ar nosaukumu “ievērot profesionālās ētikas normas un principus”). Tā rezultātā agregēto prasmju kopu saraksts pa profesiju grupām samazinājās līdz 1963 vienībām.

Vienlaicīgi ar prasmju kopu galīgo agregāciju tika pārskatīts un precizēts prasmju kopu veids (pamata, caurviju vai tehniskās prasmes). ESCO prasmēm tika izmantota ESCO datubāzē pieejamā informācija par konkrētās prasmes veidu, pārējām prasmju kopām, kuru veids nebija norādīts interviju vai fokusgrupu diskusijās, pētnieki izvēlējās piemērotāko, vadoties pēc 17.tabulā dotās klasifikācijas.

**17.tabula. Prasmju kopu grupas un tajā ietilpstošās prasmes (prasmju grupas) dalījumā pa veidiem<sup>48</sup> – pamatprasmes, caurviju un tehniskās.**

Agregētās prasmes	Agregētās prasmes detalizācija
<b>Pamatprasmes (fundamentālās prasmes)</b>	
Lasītprasme un rakstītprasme	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Lasīt rokasgrāmatas, instrukcijas, procedūras, vēstules un ziņojumus</li> <li>■ Rakstīt dokumentus un citus materiālus, (atskaites, rokasgrāmatas, rakstus un grāmatas)</li> </ul>
Matemātiskās prasmes un zināšanas	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Veikt vienkāršus aprēķinus, izmantojot daļskaitļus, procentus</li> <li>■ Spēt izprast tabulas un grafikus</li> <li>■ Veikt aprēķinus, izmantojot sarežģītākas matemātikas un statistikas metodes</li> </ul>
IT un datorprasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Izmantot personīgo datoru, planšetdatoru vai mobilo iekārtu e-pasta apskatei un interneta lietošanai</li> <li>■ Veikt lietojumprogrammatūru, aplikāciju un programmu izstrādi</li> <li>■ Izmantot sintakses un statistiskās analīzes pakotnes</li> </ul>
Valsts valodas un svešvalodu prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Izmantot darba pienākumu veikšanai valsts valodu un svešvalodas</li> </ul>
Indivīda personiskās prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Paust savu motivāciju un uzvedību noteiktās situācijās</li> <li>■ Prast klausīties un sistemātiski mācīties</li> <li>■ Prast izmantot savas zināšanas un pieredzi</li> <li>■ Spēt saprast, analizēt un kritiski domāt</li> <li>■ Ievērot pašdisciplīnu</li> </ul>
Indivīda attieksme un vērtības noteiktās situācijās	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Prast loģiski domāt un analizēt</li> <li>■ Spēt izrādīt un darboties ar iniciatīvu</li> <li>■ Identificēt iespējas un būt aktīvam ideju un risinājumu virzībā</li> </ul>
<b>Caurviju (jeb transversālās) prasmes</b>	
Globalizācijas prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Būt tolerantam</li> <li>■ Izprast citu tautu kultūru un mentalitāti</li> </ul>

<sup>48</sup> Šo dalījumu izveidojuši projektā iesaistītie pētnieki balstoties uz ESCO, O’net datu bāzu klasifikācijas sistēmām, Kentas universitātes pētnieku un citu autoru publikācijām

Agregētās prasmes	Agregētās prasmes detalizācija
Komunikācijas prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Spēt sadarboties starptautiskā līmenī</li> <li>■ Spēt dalīties ar informāciju ar kolēģiem un klientiem</li> <li>■ Mācīt cilvēkus, sniegt instruktāžas</li> <li>■ Sniegt runas vai prezentācijas</li> <li>■ Pārvaldīt ķermeņa valodu</li> <li>■ Uzturēt pašapziņu</li> <li>■ Izrādīt saprotošu attieksmi pret citiem</li> <li>■ Spēt skaidri un saprotami izteikties un rakstīt</li> <li>■ Uzturēt neverbālo komunikāciju</li> <li>■ Spēt būt pozitīvam un pacietīgam</li> <li>■ respektēt citu cilvēku viedokļus un domas</li> <li>■ Būt pārliecinātam par saviem uzskatiem</li> <li>■ Spēt veidot abpusēju kontaktu ar sarunas partneri</li> </ul>
Sociālās mijiedarbības prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Veikt pārrunas un sadarboties ar cilvēkiem koordinēšana</li> <li>■ Prast darboties komandā</li> <li>■ Saskatīt sociālo perspektivitāti</li> </ul>
Klientu apkalpošanas prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Pārdot produktus vai pakalpojumus</li> <li>■ Sniegt konsultācijas un padomu pircējiem vai klientiem</li> </ul>
Kompleksu problēmu risināšanas prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Noskaidrot cēloņus eksistējošām vai iespējamām problēmām</li> <li>■ Domāt un rast risinājumus problēmām</li> <li>■ Risināt nepilnīgi definētas, sarežģītas, reālā dzīvē eksistējošas problēmas</li> </ul>
Prasmes mācīties un pilnveidoties	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Mācīties un pielietot jaunas metodes savā darbā</li> <li>■ Adaptēties jaunām tehnoloģijām, iekārtām un materiāliem.</li> <li>■ Īstenot mūža izglītības un profesionālās pilnveides pasākumus</li> </ul>
Plānošanas un organizēšanās prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Sastādīt plānus un pārvaldīt darbus atbilstoši plāniem</li> <li>■ Plānot padoto un citu cilvēku aktivitātes</li> <li>■ Deleģēt darbus citiem izpildītājiem</li> <li>■ Organizēt savu vai citu cilvēku darba laiku</li> <li>■ Spēt plānot darba pienākumu izpildes aktivitātes un efektīvi tās īstenot</li> </ul>
Prasmes pieņemt lēmumus	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Spēt definēt problēmas un saskatīt iespējas</li> <li>■ Spēt uztvert, analizēt un sintezēt informāciju</li> <li>■ Definēt alternatīvus risinājumus</li> <li>■ Izvēlēties noteiktus vērtēšanas kritērijus un rast alternatīvus risinājumus</li> <li>■ Spēt aktīvi rīkoties un kontrolēt pieņemto lēmumu izpildi</li> </ul>
Līderības prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Prast vadīt un motivēt personālu</li> <li>■ Ierosināt priekšlikumus un radīt risinājumus</li> <li>■ Spēt analītiski un radoši domāt</li> <li>■ Izrādīt organizatoriskās spējas</li> <li>■ Spēt pārliecināt un panākt vienošanos</li> <li>■ Uzdrošināties celt trauksmi kritiskās situācijās</li> </ul>

Agregētās prasmes	Agregētās prasmes detalizācija
Organizatoriskās prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Spēt būt organizētam savā rīcībā</li> <li>■ Spēt iekļauties vispārējās plānošanas un organizācijas sistēmā</li> <li>■ Spēt koordinēt pieejamos resursus</li> <li>■ Ievērot dažādus laika un citu resursu ierobežojumus</li> </ul>
Pieejamo resursu vadības prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Vadīt finanšu resursus</li> <li>■ Vadīt materiālos resursus</li> <li>■ Vadīt materiālu un preču krājumus</li> <li>■ Vadīt cilvēkresursus</li> </ul>
Laika vadības prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Prast uzstādīt mērķus noteiktos laika horizontos</li> <li>■ Prast izvirzīt uzdevumus un sadalīt tos prioritātēs, iekļauties noteiktajos termiņos</li> <li>■ Noteikt un ievērot noteiktu darbību secību, pastāvīgi meklējot ceļus labākai to norisei</li> <li>■ Noteikt izpildes laika grafikus un sarakstus</li> <li>■ Izmantot dažādus rīkus darba grafiku un plānu izpildes kontrolē</li> <li>■ Spēt efektīvi plānot un izpildīt savas darbības noteiktā laikā</li> </ul>
Prasmes būt elastīgam	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Prast veiksmīgi pielāgoties situācijas un vides apstākļu izmaiņām</li> <li>■ Prast iespējami veiksmīgāk izmantot notiekošās izmaiņas ekonomiskajā un sociālajā vidē</li> </ul>
Stresa kontroles prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Prast nepieļaut dažādām stresa situācijām ietekmēt darba rezultātus un pienākumu izpildi</li> <li>■ Prast nepieļaut dažādām stresa situācijām ietekmēt attiecības ar kolēģiem.</li> </ul>
Sistēmu analīzes un attīstības prasmes	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Prast analizēt un izvērtēt esošo situāciju un tās iespējamo attīstību</li> <li>■ Pieņemt pamatotus un efektīvus lēmumus sistēmas uzturēšanai un attīstībai</li> </ul>
<b>Tehniskās prasmes</b>	
Nepieciešamās zināšanas un prasmes, konkrētu darba pienākumu veikšanai	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Izmantot IT un tehniskos līdzekļus darba procesā</li> <li>■ Izmantot informācijas tehnoloģijas un datu bāzes</li> <li>■ Izprast un izmantot sociālos medijus</li> <li>■ Veikt kvalitatīvus un kvantitatīvus pētījumus</li> </ul>
Spēja lietot specializētu tehnisko aprīkojumu	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Veikt iekārtu izvēli un instalāciju</li> <li>■ Veikt iekārtu uzturēšanu un ekspluatāciju</li> <li>■ Būt remontspējīgam</li> </ul>
Kvalitātes nodrošināšana un kontrole	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Ievērot tehnoloģisko procesu un kvalitātes prasības</li> <li>■ Veikt sava darba kvalitātes kontroli</li> </ul>
Komerציālā izpratne (biznesa organizācijas un situācijas izpratne darba uzdevumu izpildē)	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Spēja saprast organizācijas komerciālās realitātes</li> <li>■ Veikt profesionālos pienākumus saskaņā ar uzņēmuma izvirzītajiem uzdevumiem</li> </ul>

Izstrādātais tabulas modelis uzskatāms par atvērtu, t.i., tas var tikt papildināts, precizēts un aktualizēts. Ieteiktā prasmju kopu klasifikācija ļauj zināmā mērā sistematizēt un unificēt pētījuma gaitā identificētās agregētās prasmju kopas.

Prasmju (prasmju kopu) sadalījums pa to veidiem nav viennozīmīgi traktējams. Lietas būtība slēpjas apstākļi, ka nevar viennozīmīgi apgalvot par tās vai citas prasmes bezierunu piederību konkrētam prasmju veidam, kas lielā mērā atkarīgs no izvirzītā mērķa analīzei, kā arī izvēlētajā klasifikācijas pieejas. Runājot par pamatprasmēm, pastāv divas atšķirīgas pieejas – izejot no indivīda personības formēšanās un iekļaušanās darba tirgū vai arī no prasmju sadalījuma un svarīguma noteiktai profesijai darba pienākumu izpildē.

Līdzīgi nevar arī viennozīmīgi strikti nošķirt caurviju un tehniskās prasmes. Situāciju var aprakstīt, ar riņķveida diagrammu, kurā iekļauti trīs prasmju veidi. Robežpārejas starp pamata un caurviju prasmēm, caurviju prasmēm un tehniskām prasmēm un tehniskajām prasmēm un pamata prasmēm nav stingri noteiktas – tās ir izplūdušas, tādejādi, atkarībā no apstākļiem un izvirzītajiem uzdevumiem, iespējama to plūsma no viena veida citā.

Veiktā darba rezultātā galīgais apkopoto prasmju kopu saraksts pa profesiju grupām un veidiem ir pielietojams darbaspēka pieprasījuma īstermiņa prognozēšanas procesā, parādot ne tikai pieprasītā darbaspēka kvantitatīvās izmaiņas pa profesiju grupām, bet arī notiekošās potenciālās prasmju pieprasījuma izmaiņas. Darba spēka īstermiņa prognozēšanas papildināšana ar prasmju kopu pieprasījuma dinamikas tendencēm ir nozīmīga ne tikai darba spēka apmācību procesa organizācijā, bet arī citu sociālo procesu norisē.

## 4. SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

### 4.1. Galvenie rezultāti un secinājumi

1. Darba gaitā tika secināts, ka darba izpildes atbalstam nepieciešams izveidot speciālu datu bāzi, kurā tiktu apvienota informācija no dažādiem avotiem (gan sekundārie, gan primārie dati) un saglabātas konsultantu veiktās darbības, kā arī nodrošināta iespēja iegūt datus dažādos aspektos – gan par profesiju grupām, gan prasmju kopām, gan administratīvo informāciju par veiktajām agregēšanas darbībām, veidojot prasmju kopas. Izpildītāja Tehniskajā piedāvājumā šāds risinājums netika ietverts.
2. Nosakot katrai profesiju grupai raksturīgāko prasmju kopu un veidojot datu bāzi, tika izmantoti šādi informācijas avoti: VID dati par reģistrētajiem nodarbinātajiem pa profesiju grupām un atsevišķos gadījumos – arī pa profesijām (sešās zīmēs); Latvijā izstrādātie profesiju standarti; LR Profesiju klasifikators; Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācija (ESCO V1) un atbilstošā datu bāze; Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra; NEP izstrādātās profesiju kartes. Pētījuma gaitā izmantoti nozaru ekspertu interviju un fokusgrupu dalībnieku diskusiju rezultāti.
3. Atskaites periodā tika izveidota sākotnējo datu bāze, kurā katrai profesijai vai to grupai tika norādītas visas tīrās prasmes no dažādiem informācijas avotiem. Balstoties uz šo informāciju, pētnieku grupa, izmantojot analīzes un sintēzes metodi, katrai profesiju grupai izveidoja apkopoto prasmju sākotnējo modeli, iekļaujot tajā 20 - 25 prasmju kopas, vienlaikus saglabājot tajās ietilpstošo sākotnēji fiksētos prasmju sarakstus un sagatavojot nepieciešamo informāciju ekspertu interviju un fokusgrupu diskusijas materiālam.
4. Pētījuma rezultātā tika iegūta darba tirgū pastāvošās situācijas darba tirgus profesiju klasifikatora momentfotogrāfija ar noteiktām profesiju grupām un tām nepieciešamajām prasmju kopām pēc to svarīguma nozaru ekspertu izpratnē 2017. gada otrajā pusē.
5. Pētījumu izpildes gaitā tika konstatēti vairāki ierobežojumi saistībā ar datu ieguves īpatnībām (piemēram, VID ir pieejami dati tikai par reģistrēto nodarbinātību, atbilstoši profesiju klasifikatoram norādītie profesiju kodi neatbilst<sup>49</sup> strādājošo faktiskajai

---

<sup>49</sup> Kā neatbilstību ietekmējošos apstākļus eksperti minēja: atbildīgo darba devēju pārstāvju formāla pieeja profesijas koda izvēlei sniedzot ziņas par darba ņēmēju un pietiekami neiedziļinoties LR profesiju klasifikatorā iekļautajā

nodarbinātībai u.c.), kā arī atšķirības profesijām nepieciešamo prasmju uzskaitījumos un formulējumos dažādos informācijas avotos un nozaru ekspertu vērtējumos. Tāpat lauka darba gaitā daudzi eksperti norādīja uz nepilnībām LR profesiju klasifikatorā.

6. Darba izpildē tika izvēlēta lauka darba stratēģija, kuras ietvaros bija mērķis nodrošināt pēc iespējas lielāku profesiju grupu pārklājumu, kam sniegts ekspertu vērtējums. Jāatzīmē, ka kopumā eksperti bija tendēti saskatīt un akcentēt savas analizējamās profesijas unikālās prasmes (pozicionējoties pret citām līdzīgām profesijām), kā arī dažkārt līdzīgām profesijām eksperti izvēlējās dažādus akcentus profesiju grupas prasmju svarīgumam, kas vēlreiz apliecināja nepieciešamību pēc plašāka lauka darba pārklājuma.
7. Jebkuras profesijas vai amatu pienākumu izpildei ir nepieciešamas noteiktas zināšanas, iemaņas un pieredze, kas veido noteiktu prasmju un kompetenču kopas. Tomēr to vai citu darba pienākumu kvalitatīvai izpildei dažādu prasmju izmantošanas nozīmīgums var būt atšķirīgs. Tas nozīmē, ka atsevišķu prasmju vai to kopu pārvaldīšana un efektīva izmantošana konkrētas profesijas darba pienākumu izpildē ir būtiskāka nekā citu, kuras arī ietilpst konkrētās profesijai nepieciešamo prasmju kopā. Līdz ar to katras profesiju grupas raksturīgās prasmes vai to kopas ir iespējams ranžēt pēc to svarīguma, kuru galvenokārt nosaka nozaru eksperti un apstiprinājumu gūst nozaru ekspertu fokusgrupu diskusijās.
8. Visa iepriekšminētā veidā iegūtā informācija par profesijām nepieciešamo prasmju kopām projekta noslēguma stadijā tiks izmantota galīgā prasmju kopu saraksta (prasmju kopu matricas) veidošanai, veicot ne tikai analītisku darbu, lai panāktu prasmju kopu viennozīmīgus semantiskus formulējumus, bet arī MS Excel tabulu veidošanā lietotāju vajadzībām.
9. Prasmju (prasmju kopu) sadalījums pa to veidiem (pamatprasmes, caurviju un tehniskās) nav viennozīmīgi traktējams, ko arī apliecina dažādie pētnieku viedokļi un prasmju klasifikācijas īstenošana dažādās sistēmās. Būtība slēpjas apstākļi, ka nevar viennozīmīgi apgalvot par tās vai citas prasmes bezierunu piederību konkrētam prasmju veidam. Tas lielā mērā atkarīgs no izvirzītā mērķa, kā arī izvēlētās klasifikācijas pieejas.

---

informācijā; ierobežotas iespējas atrast profesiju, kas atbilst darba ņēmēja veicamajam darbam (biežāk 2, 3, 4 pamatgrupā); darba devēji, kam nozīmīga atbilstība VID publicētajām vidējām stundas tarifa likmēm, mēdz izvēlēties profesiju grupu atbilstoši iespējām iekļauties šajās likmēs.

## 4.2. Priekšlikumi

1. Nākotnē, līdz ar darba tirgus attīstības dinamiku, jaunu profesiju rašanos un iekļaujot jaunas prasmes vai prasmju kopas noteiktās profesiju grupās, radīsies nepieciešamība pārskatīt agregētās prasmju kopas un līdz ar to arī aktualizēt to svarīgumu. Šie jautājumi risināmi profesiju grupu svarīgāko prasmju kopu datu bāzes uzturēšanas, ekspluatācijas procesa laikā vai arī periodiski veicot pētījumus sistēmas aktualizācijas nolūkā. Prioritāri prasmju kopu aktualizācija būtu veicama profesiju grupām ar lielāko reģistrēto nodarbināto skaitu (virs 5000 nodarbinātajiem, runa ir par aptuveni 35-40 profesiju grupām) un profesiju grupām, pēc kurām pieprasījums strauji pieaug. Prasmju kopu aktualizācijā vēlams izmantot kvalitatīvās datu ieguves un analīzes metodes kombinācijā ar kvantitatīvajām metodēm.
2. Nepieciešama prasmju (prasmju kopu) saraksta formēšanas stratēģijas izstrāde, kas prasa risinājumu attiecībā uz noteiktām pamatprasmēm, piemēram, valodu prasmēm, kā arī komunikāciju prasmēm un saistošo normatīvo aktu izpratnes un ievērošanas prasmēm. Unificēto prasmju kopu sastāvā nepieciešams ietvert visu pamata, caurviju un tehnisko prasmju spektru neatkarīgi no pētījumā ietvertajām, veidojot prasmju kopu hierarhisko shēmu, augstākajā līmenī visas prasmju kopas pārformulēt (skat. 17.tabulu).
3. Pēc pētnieku vērtējuma Latvijā būtu jāizveido vienota prasmju klasifikācijas sistēma (unificēts prasmju klasifikators), ko varētu izmantot NVA, LM, IZM, EM u.c. nodarbinātības politikas veidošanā iesaistītās institūcijas, izstrādājot profesiju standartus, prasmju prognozes u.c. Tomēr jāņem vērā, ka katrai vajadzībai ir nepieciešama atšķirīga prasmju detalizācija – piemēram, izglītības plānošanā nepieciešama ļoti detalizēta informācija par konkrētām prasmēm, bet darba tirgus prognožu vajadzībām aktuālas ir prasmju kopas, jo dziļākā detalizācijā prasmes ir cieši saistītas ar profesiju grupām, un šo prasmju pieprasījuma prognoze būs cieši saistīta ar konkrētās profesiju grupas pieprasījuma prognozi.
4. Pētījuma lauka darbā tika iegūts apjomīgs materiāls no ekspertu intervijām un fokusgrupu diskusijām, ko iespējams izmantot citos pētījumos kā sekundāros datus. Tādējādi būtu jāveicina pētnieku ieinteresētība izmantot anonimizētu transkribēto materiālu maģistra darbu un disertāciju izstrādē.



## 5. PIELIKUMI

### 5.1. 1. pielikums. Profesiju atsevišķas grupas prasmju agregēšanas piemērs

Reklāmas un tirgvedības vecākie speciālisti	Prasmju tēma				
	analītiskās prasmes	tirgzinības tēma	klientu apkalpošana	uzņēmuma pārvaldība	komunikācija
<b>Aggregētās prasmes</b>	Analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju	Izprast un realizēt uzņēmuma tirgvedības politiku	Veikt ar klientu apkalpošanu saistītās procedūras	Veikt ar uzņēmuma pārvaldību saistītās darbības	Komunicēt par uzņēmuma darbību un amata pienākumiem saistītiem jautājumiem
<b>Tirās prasmes</b>					
Analizēt ar darbu saistītos rakstveida ziņojumus	x				
Analizēt ekonomiskajā vidē notiekošos procesus, likumsakarības un tendences, pieņemt ienemt lēmumus atbilstoši situācijas izmaiņām					
Analizēt patērētāju pirkšanas paradumus		x			
Analizēt rezervācijas tendences		x			
Analizēt un apstrādāt klientu pieprasījumus			x		
Analizēt uzņēmumu darbību ietekmējošos faktoros				x	
Apkalpot organizācijas biedrus				x	
Apmierināt mērķauditorijas vēlmes			x		
Apstrādāt un analizēt datus	x				
Argumentēt savu un respektēt citu viedokli					x
Atbildēt uz jautājumiem un pieprasījumiem			x		

Reklāmas un tirgvedības vecākie speciālisti	Prasmju tēma				
	analītiskās prasmes	tirgzinības tēma	klientu apkalpošana	uzņēmuma pārvaldība	komunikācija
<b>Agregētās prasmes</b>	<b>Analizēt ar darba pienākumiem saistītos datus un informāciju</b>	<b>Izprast un realizēt uzņēmuma tirgvedības politiku</b>	<b>Veikt ar klientu apkalpošanu saistītās procedūras</b>	<b>Veikt ar uzņēmuma pārvaldību saistītās darbības</b>	<b>Komunicēt par uzņēmuma darbību un amata pienākumiem saistītiem jautājumiem</b>
<b>Tirās prasmes</b>					
Biznesa procesu uzlabošana				x	
<i>Define technical requirements</i>					
Definēt zīmola identitāti					
Dokumentēt projekta gaitu					
Domāt analītiski	x				
Identificēt cenu noteikšanas iespējas		x			
Identificēt jaunas darījumu darbības iespējas		x			
Ieteikt ar tirgu saistītus pasākumus		x			
Ieteikt cenas		x			
Ievērot konfidencialitāti					
Ievērot uzņēmuma darbību reglamentējošos dokumentus					
Izdomāt nosaukumus		x			

## 5.2. 2. pielikums. Ekspertu interviju un fokusgrupu instrumentārija paraugs

### EKSPERTU INTERVIJAS VADLĪNIJU PARAUGS

Sākumā moderators atgādina informāciju par projektu un nepieciešamību veikt intervijas audioierakstu. Pirms vai pēc intervijas ekspertiem jāiedod parakstīt rakstisks apliecinājums 2 eksemplāros par to, ka ir informēts par intervijas norises iemesliem un nolūkiem. Ja eksperts nav rūpīgi iepazinies ar iepriekš iesūtīto informāciju, parāda viņam informatīvā materiāla izdruku un izklāsta intervijas uzdevumus.

Intervijas posmi	Posma mērķis	Palīgmateriāli
<p><b>I.SPONTĀNĀ DAĻA (15 MIN)</b></p> <p>1. Iesākumā izrunāsim par <b>pamatprasmēm</b>, kas nepieciešamas profesiju grupas [<b>nosaukums un kods četrās zīmēs</b>] darbiniekiem. Kādas prasmes ir uzskatāmas par pamatprasmēm? Kā tas pamatojams? Kādas vēl pamatprasmes attiecas uz šo grupu? (izmantojam tukšo kartiņu komplektu un uz kartiņām moderators uzraksta eksperta nosauktās pamatprasmes un izkārto uz galda);</p> <p>2. Turpinājumā apspriedīsim tā saucamās <b>caurviju</b> (jeb transversālās) prasmes. Kādas prasmes šajā profesiju grupā ir uzskatāmas par attiecināmām uz šo grupu? (izmantojam nākamo tukšo kartiņu komplektu un uz kartiņām moderators uzraksta eksperta nosauktās prasmes un izkārto uz galda blakus pamatprasmēm);</p> <p>3. Tālāk pārejam pie <b>tehniskajām prasmēm</b>. Kādas prasmes šajā profesiju grupā ir uzskatāmas par tehniskajām? Kā tas pamatojams? Kādas vēl prasmes attiecas uz šo grupu? (izmantojam nākamo tukšo kartiņu komplektu un uz kartiņām moderators uzraksta eksperta nosauktās prasmes un izkārto uz galda blakus iepriekš noskaidrotajām prasmēm);</p> <p>4. Tagad pārskatām visas prasmes. Varbūt kādas būtiskas prasmes trūkst? Kāpēc? Ja, jā – tad pievienojam. Varbūt kāda ir lieka? Kāpēc? Tad noņemam nost? Vai tagad ir visas būtiskās prasmes?</p> <p><i>Moderatoram: jāaicina eksperts skaļi komentēt visas darbības-gan pierakstot, gan kārtojot prasmju kartiņas.</i></p>	<p>Iegūt un fiksēt eksperta spontāno viedokli par profesiju grupai nepieciešamajām prasmēm</p>	<p>Izdrukāts Informatīvais materiāls, kas iepriekš tika nosūtīts ekspertam uz e-pastu;</p> <p>Komplekts ar tukšām kartiņām un marķieris</p>

<p><b>Moderatoram: ŠĪ POSMA BEIGĀS EKSPERTA SALIKTAIS PRASMJU KOPUMS JĀFIKSĒ FOTOGRĀFIJĀ (NR.1), tad pabīdām salikto kopumu malā, bet neizjaucam!</b></p>		
<p><b>II.VIRZĪTĀ DAĻA (20 MIN)</b></p> <p>5. Šeit ir jau citu ekspertu atlasītas profesiju grupu prasmes – mums tās vajadzētu pārskatīt un papildināt ar Jūsu sagatavotajām prasmēm. (Moderators izliek prasmju kartiņas un mudina ekspertu tās pārskatīt). → <b>Moderatoram: SĀKOTNĒJAIS EKSPERTA SALIKTAIS PRASMJU KOPUMS JĀFIKSĒ FOTOGRĀFIJĀ (NR.2).</b></p> <p>6. Kuras no prasmēm ir būtiskākās? Kāpēc? Kuras ir liekas? Kāpēc? Kuras prasmes mēs varam apvienot? Kāpēc? (apvienotās prasmes saliek kaudzītē un virsū uzliek tukšo kartiņu, uz kuras uzraksta jauno nosaukumu Kuras no sākotnēji atlasītajām prasmēm varam pievienot? Kāpēc? Kuras apvienot? Kāpēc? → <b>Moderatoram: PĀPILDUS JĀFIKSĒ FOTOGRĀFIJĀ/-ĀS, LAI REDZAMAS VISAS VIENAS KAUDZĪTES PRASMES. JA IR VAIRĀKAS KAUDZĪTES, KATRU FIKSĒ SAVĀ BILDĒ.</b></p> <p>Moderatoram: jāmudina eksperts salikt no kartiņām atbilstošāko kopumu, brīvi iekļaujot prasmes, kas pierakstītas spontānajā daļā. <b>Maksimāli jācenšas apvienot prasmes, jo gala sarakstam jāiekļaujas 12-15 prasmēs; būtu vēlams, lai būtu gan pamatprasmes, gan caurviju, gan tehniskās (bet tas nav obligāti).</b></p> <p>Moderatoram: jāaicina eksperts skaļi komentēt visas darbības-gan pierakstot, gan kārtojot prasmju kartiņas.</p> <p><b>Moderatoram: ŠĪ POSMA BEIGĀS EKSPERTA SALIKTAIS PRASMJU KOPUMS JĀFIKSĒ FOTOGRĀFIJĀ (NR.3) un jāatstāj turpat uz galda, jo būs nepieciešams nākamajā intervijas daļā.</b></p>	<p>Validēt prasmes, kas iekļautas Prasmju kopas matricā, apvienot līdzīgās prasmes un papildināt ar eksperta viedokli.</p>	<p>Komplekts ar prasmju kartiņām, kas izdrukātas no Prasmju kopas matricas darba varianta.</p> <p>Tukšas kartiņas</p> <p>Marķieris</p>
<p><b>III. PRASMJU SVARĪGUMA IZVĒRTĒJUMS (15 MIN)</b></p> <p>7. Tagad mums vajadzētu sakārtot prasmes pēc to būtiskuma! Būtiskākās pārvietojam saraksta augšdaļā! Kuras no šīm prasmēm ir visbūtiskākās? Kāpēc? Kuras vēl? ( Tā sakārtot, kamēr visas prasmes sakārtotas dilstošā secībā. )</p> <p>8. Cik lielu svaru (procentos) piešķiram katrai no prasmēm? Kāpēc?</p> <p>(moderators uz kartiņām pieraksta piešķirto svaru) → <b>Moderatoram: JĀFIKSĒ FOTOGRĀFIJĀ (NR.4)</b></p>	<p>Piešķirt prasmēm svarus un vajadzības gadījumā līmeņus</p>	<p>Marķieris</p>

<p>9. Vai ir kāda prasme, kurai varētu piešķirt līmeni (pamata, vidējs, augsts), ja to skata kontekstā ar citām profesiju grupām, kurās šī prasme arī būtu nepieciešama?</p> <p><i>(moderatori pieraksta uz eksperta norādītajām kartiņām attiecīgo prasmi, apzīmējot ar P (pamata), V (vidējs) vai A (augsts))</i></p> <p><i>NB! Ja Spontānajā daļā nevarēja definēt, kuras ir pamata, kuras caurviju un kuras tehniskās prasmes vai arī ir mainīgies viedoklis, drīkst mainīt prasmju veidu.</i></p> <p><i>Moderatoram: jāaicina eksperts skaļi komentēt visas darbības-gan pierakstot, gan kārtojot prasmju kartiņas.</i></p> <p><b>Moderatoram - ŠĪ POSMA BEIGĀS EKSPERTA SALIKTAIS PRASMJU KOPUMS JĀFIKSĒ FOTOGRĀFIJĀ (NR.5).</b></p>		
<p><b>NOSLĒGUMS (5 MIN)</b></p> <p>10. Lūdzu, pastāstiet par saviem iespaidiem šī uzdevuma gaitā? Kas bija vienkārši un pašsaprotami? Kāpēc? Kas bija uzdevuma sarežģītākā daļa? Kāpēc?</p> <p>Vai ir nepieciešamas kādas izmaiņas prasmju definēšanas pieejā? Kāpēc?</p> <p><b>PALDIĒS PAR DALĪBU!</b></p>	<p>Atskatīties uz paveikto un resumēt</p>	

## EKSPERTU DISKUSIJAS VADLĪNIJU PARAUGS

### INFORMATĪVAIS MATERIĀLS

Paldies, ka piekritāt piedalīties diskusijā, lai kopīgi analizētu, kādas **prasmēs** nepieciešamas profesiju grupām. Ar profesiju šī pētījuma kontekstā tiek saprasta kvalificēta nodarbošanās/nodarbošanās veids – amats, arods, profesija, specialitāte, kurā darbiniekam nepieciešama noteikta izglītība, zināšanas, pieredze, **prasmēs** un iemaņas. Mūsu uzdevums diskusijā būs precizēt profesiju atsevišķajām grupām (skat. tabulu) **nepieciešamo prasmju sarakstu un sakārtot tās pēc svarīguma, kā arī pēc līmeņiem.**

Šī uzdevuma veikšanai ar prasmēm saprotam īpašas dotības, kas iegūtas apmācībās vai praksē un kas ir noderīgas darbam. Prasmēs ietver spējas apgūt, atjaunot un paplašināt teorētiskās zināšanas un spējas, radoši tās izmantot praksē darba uzdevumu izpildē. Tādējādi ar prasmēm saprotam spējas sistemātiski un ilgstoši veikt kompleksas aktivitātes vai darba uzdevumus.

Ņemot vērā, ka diskusiju uzdevums ir **vispārināt prasmēs profesiju grupās**, vēršam uzmanību, ka nereti profesiju grupā ir apvienotas radnieciskas profesijas no dažādām nozarēm, līdz ar to katras nozares specifiskās prasmēs netiek apzinātas detalizētā līmenī.

<b>Profesiju grupas</b>	<b>Profesijas<sup>50</sup></b>	<b>Profesiju grupu prasmēs</b>
[nosaukums un kods četrās zīmēs]	[profesiju saraksts un kods sešās zīmēs]	
[nosaukums un kods četrās zīmēs]	[profesiju saraksts un kods sešās zīmēs]	
[nosaukums un kods četrās zīmēs]	[profesiju saraksts un kods sešās zīmēs]	
[nosaukums un kods četrās zīmēs].	[profesiju saraksts un kods sešās zīmēs]	

---

<sup>50</sup> Izmantotam tikai tās profesijas, kurās ir nodarbināto skaits. Ja profesiju skaits pārsniedz 3-4 profesijas, tad izvēlamies pēc Pareto sadalījuma – 20% grupu, kas nokļāj ~80% nodarbināto profesiju grupā četrās zīmēs.

Nepieciešamības gadījumā aicinām pirms diskusijas iepazīties ar informāciju par attiecīgo profesiju grupu Profesiju klasifikatorā<sup>51</sup> un attiecīgajos profesiju standartos<sup>52</sup>. Moderatoram nepieciešamības gadījumā jāiedod ekspertiem izdrukas ar informāciju un/ vai jāparāda informācija slaidos.

## **SVARĪGI!**

Analītiskiem nolūkiem prasmes tiek grupētas 3 daļās – pamatprasmes, caurviju prasmes un tehniskās prasmes.

**Pamatprasmes** - māka veikt mūsdienīgai dzīvei, darbam un turpmākām mācībām nepieciešamās darbības atbilstoši konkrētām prasībām (piemēram, pārvaldīt valodas, lietot digitālās tehnoloģijas).

**Caurviju (jeb transversālās) prasmes** - prasmes, kuras tiek apgūtas secīgi un papildinātas dažādās mācību situācijās, priekšmetos unursos izglītības iestādē un/vai brīvajā laikā un ietver saskarsmes, komunikācijas, prezentācijas, darboties komandā, sarunu vadīšanas, domāšanas un zināšanu piemērošanas un mācīšanās u.tml. prasmes.

**Tehniskās prasmes** - zināšanas par specifiskiem produktiem vai pakalpojumiem, spēja operēt specializētu tehnisko aprīkojumu, konkrētu iekārtu uzturēšana, iekārtu izvēle, instalācija, iekārtu un sistēmu vadība, darbības novērošana un kontrole, operāciju analīze, programmēšana, u.tml.

**Prasmju svarīgums:** konkrētās prasmes (prasmju kopas) vērtība attiecībā pret citām konkrētās profesiju grupas prasmēm (prasmju kopām). Atsevišķas prasmes (prasmju kopas) svarīgums jāvērtē procentos (no 1-99%) attiecībā pret pārējām konkrētās profesiju grupas prasmēm (prasmju kopām). Šāda prasmju svarīguma novērtēšana notiek pēc šāda principa: profesijai nepieciešamo prasmju kopums veido 100%, bet katras atsevišķas prasmes vai prasmju kopas svarīgums tiek vērtēts kā daļa, kas izteikta procentos no veselā kopuma. Tas nozīmē, ka katras profesijas grupas konkrēto prasmju kopu svarīguma procentuālā summa būs 100%.

**Prasmju līmenis:** konkrēto darba pienākumu veikšanai jāpielieto noteikts zināšanu un praktisko iemaņu kopums, līdz ar to atkarībā no konkrētās profesijas un ieņemamā amata pastāv iespējamība, ka konkrētās prasmes (prasmju kopas) svarīguma līmenis var būtiski atšķirties. Šajā pētījumā prasmes tiek dalītas 3 līmeņos: pamata (1. līmenis), vidējais (2. līmenis) un

---

<sup>51</sup> Profesiju klasifikators ir sistematizēts profesiju (arodu, amatu, specialitāšu) saraksts, kas veidots, lai nodrošinātu starptautiskai praksei atbilstošu darbaspēka uzskaiti un salīdzināšanu. Detalizēta informācija par Profesiju klasifikatoru pieejama: <http://www.lm.gov.lv/text/80>

<sup>52</sup> Profesiju standarti un profesionālās kvalifikācijas prasības: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/standarti.shtml>

augstākais (3. līmenis). Atkarībā no profesijas komplicētības un nozīmīguma konkrētu uzdevumu veikšanai mainās arī prasmju līmenis. Tas nozīmē, ka virknei prasmju (prasmju kopu) attiecīgais prasmju līmenis būs zemāks nekā augstākas kvalifikācijas profesijām un amatiem.

Sākumā moderators atgādina informāciju par projektu un nepieciešamību veikt diskusijas videoierakstu. Pirms diskusijas ekspertiem jāiedod parakstīt rakstisku apliecinājumu 2 eksemplāros par to, ka ir informēts par diskusijas norises iemesliem un nolūkiem.

Ja eksperts nav rūpīgi iepazinies ar iepriekš iesūtīto informāciju, parāda viņam informatīvā materiāla izdruku un izklāsta diskusijas uzdevumus.

Diskusijas posmi	Posma mērķis	Palīgmateriāli
<p><b>I. IEPAZĪŠANĀS DAĻA (10 MIN)</b></p> <p>1. Ekspertu iepazīšanās un diskusijas mērķu izklāsts.</p> <p>2. Moderators parāda slaidus ar informāciju par profesiju grupām, kas tiks apspriestas un analizētas diskusijā.</p> <p>3. Izstāsta par diskusijas gaitu – kādā secībā tiks apspriestas profesiju grupas.</p>	Sagatavošanās diskusijai	<p>Izdrukāts Informatīvais materiāls, kas iepriekš tika nosūtīts ekspertam uz e-pastu;</p> <p>MS PowerPoint slaidi par profesiju grupām</p>
<p><b>II. PROFESIJU GRUPAS PRASMJU SARAKSTS (1), nepieciešamais laiks 20-30 min vienai profesiju grupai</b></p>		
<p><b>4. PRASMJU SARAKSTA PRECIZĒŠANA UN VISPĀRINĀŠANA</b></p> <p>Katram ekspertam tiek iedota izdruka ar profesiju grupas prasmēm (paraugs 1.pielikumā). Paralēli tiek rādīti uz projektora attiecīgie slaidi un moderators lūdz ekspertus 5 min laikā atzīmēt uz lapām savus pieņēmumus par profesiju grupas prasmēm.</p> <p>Pēc tam tiek diskutēts <b>par katru prasmi no saraksta:</b></p> <p>Atstāt sarakstā esošajā redakcijā; mainīt redakciju (kāpēc?); svītrot prasmi no saraksta (kāpēc?); ieviest jaunu prasmi (kāpēc); apvienot vairākas prasmes vienā (kāpēc?).</p> <p>Mērķis nonākt līdz kodolīgam sarakstam (maksimums 5-10 prasmes). Eksperti akceptē sarakstu vai izsaka argumentētus iebildumus.</p> <p>Moderatora asistents uz tāfeles vai datorā fiksē rezultātus paustajam ekspertu viedoklim, un tiek pabeigta saraksta izveide.</p>	Pirmās profesiju grupas prasmju precizēšana un vispārināšana	<p>Izdruka prasmju novērtējumam</p> <p>MS PowerPoint slaidi</p> <p>Tāfele pierakstiem</p> <p>Marķieri</p>



<p><b>5. PRASMJU BŪTISKUMA VĒRTĒJUMS</b></p> <p>Kuras no prasmēm ir būtiskākās? Kāpēc? Sakārtojām prasmes pēc būtiskuma, piešķirot katrai numuru vai, ja darbības tiek veiktas datorā, uzreiz sakārtojot prasmes attiecīgajā secībā un parādot slaida veidā. Eksperti akceptē sarunāto sarakstu vai izsaka argumentētus iebildumus.</p> <p>Cik lielu svaru (procentos) piešķiram katrai no prasmēm, ja viss prasmju kopums veido 100%? Kāpēc?</p> <p>Attiecīgie lielumi tiek pierakstīti uz tāfeles vai datorā un parādīti ekspertam. Eksperti akceptē piešķirto svaru (procentos) vai izsaka argumentētus iebildumus.</p> <p><b>6. PRASMJU LĪMEŅU VĒRTĒJUMS</b></p> <p>Vai ir kāda prasme, kurai varētu piešķirt līmeni (pamata, vidējs, augsts), ja to skata kontekstā ar citām profesiju grupām, kurās šī prasme arī būtu nepieciešama?</p> <p>Uz tāfeles vai datorā tiek atzīmētas attiecīgās prasmes, apzīmējot ar P (pamata), V (vidējs) vai A (augsts).</p>	<p>Piešķirt prasmēm svarus</p> <p>Piešķirt prasmēm svarus un vajadzības gadījumā līmeņus</p>	
<p>Uzdevums tiek atkārtots katrai profesiju grupai (4.-6.punkts)</p>		
<p><b>NOSLĒGUMS (5 MIN)</b></p> <p>7. Lūdzu, pastāstiet par saviem iespaidiem šī uzdevuma gaitā? Kas bija vienkārši un pašsaprotami? Kāpēc? Kas bija uzdevuma sarežģītākā daļa? Kāpēc?</p> <p><b>PALDIĒS PAR DALĪBU!</b></p>	<p>Atskatīties uz paveikto un rezumēt</p>	

## 5.3. 3. pielikums. Lauka darba atskaite

### EKSPERTU INTERVIJAS (1.LAUKA DARBA ETAPS)

Saskaņā ar sākotnējo projekta plānu ekspertu intervijām un primāro datu analīzei (transkribēšana, kodēšana, sakārtošana prasmju matricā) tika atvēlēts laika periods no 2017. gada 17. jūlija līdz 29. oktobrim.

Līdz 2017. gada 19. jūlijam ar Pasūtītāju tika saskaņots sākotnējais ekspertu saraksts rekrutācijai un ekspertu interviju vadlīnijas, kā arī NVA mājaslapā publicēta ziņa<sup>53</sup> par projekta aktivitātēm un aicinājums ekspertiem būt atsaucīgiem un piedalīties projektā.

Intervēšana tika uzsākta 2017. gada 7. augustā un pabeigta 2017. gada 23. oktobrī (neskaitot divas papildu intervijas, par kuru nepieciešamību tika nolemts oktobra beigās un kas tika īstenotas novembrī).

Šajā lauka darba etapā **piedalījās 146 eksperti** un **tika īstenotas 203 intervijas**.

**Intervijas garums vienas profesijas grupas analīzei variēja no 20 minūtēm līdz 2 stundām** atkarībā no profesiju grupas specifikas, piemēram, ilgāks laiks bija nepieciešams šādām profesiju grupām: PG 7316 (Dekoratīvie apgleznotāji, gravētāji un kodinātāji); PG 5164 (Mājdzīvnieku kopēji un dzīvnieku aprūpes darbinieki), PG 3421 (Individuālo un komandu sporta veidu sportisti), PG 2266 (Audiologi un runas terapeiti), PG 2267 (Optometrieti), PG 2656 (Radio, televīzijas un citu mediju diktori), PG 2221 (Medicīnas mūsu profesiju vecākie speciālisti) u.c., savukārt īsākais laiks bija nepieciešams tādām profesiju grupām kā PG 9411 (Pārtikas produktu sagatavošanas palīgstrādnieki ātrās ēdināšanas uzņēmumos), PG 7221 (Kalēji un presētāji), PG 9311 (Raktuvju un karjeru strādnieki), PG 4131 (Mašīnrakstītāji un dokumentu sagatavošanas darbinieki), PG 4413 (Informācijas kodētāji, korektori un tiem radniecīgu profesiju darbinieki) u.c.

**Vidējais intervijas garums bija 51 minūte.**

Laika posms	Īstenotā aktivitāte	Rezultāti
Jūlijs	Sākotnējā ekspertu saraksta saskaņošana, lauka darba instrumentārija saskaņošana, moderatoru apmācība un instruktāža lauka darbam	Apkopota ekspertu kontaktinformācija, sagatavots lauka darba

<sup>53</sup> 2017. gada 17. jūlijā publicēta ziņa apskatāma šeit: <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=2&mid=2&txt=4845&from=0>

Laika posms	Īstenotā aktivitāte	Rezultāti
		instrumentārijs, darba uzdevumi norīkoti moderatoriem
Augusts	Ekspertu interviju īstenošana	55 īstenotas intervijas
Septembris	Ekspertu interviju īstenošana	99 īstenotas intervijas
Oktobris	Ekspertu interviju īstenošana Transkriptu sagatavošana	47 īstenotas intervijas
Novembris	Papildu ekspertu interviju īstenošana Transkriptu sagatavošana, informācijas kodēšana un ievadīšana datu bāzē	2 īstenotas intervijas, nepieciešamā informācija savādāta datu bāzē

## **EKSPERTU FOKUSGRUPU DISKUSIJAS UN PAPILDU INTERVIJAS<sup>54</sup> (2.LAUKA DARBA ETAPS)**

Saskaņā ar sākotnējo projekta plānu ekspertu fokusgrupu diskusijām un primāro datu analīzei (transkribēšana, kodēšana, sakārtošana prasmju matricā) tika atvēlēts laika periods no 2017. gada 20. novembra līdz 30. decembrim.

Līdz 2017. gada 21. novembrim ar Pasūtītāju tika saskaņots sākotnējais ekspertu saraksts rekrutācijai un ekspertu fokusgrupu diskusiju vadlīnijas.

Ekspertu fokusgrupu diskusijas tika uzsāktas 2017. gada 23. novembrī un pabeigtas 2017. gada 28. decembrī (neskaitot papildu intervijas un dažas mini grupas diskusijas, kas notika 2018. gada janvārī).

Šajā lauka darba etapā  **piedalījās 225 eksperti**, no tiem 23 eksperti piedalījās 2 diskusijās (vai intervijās) un 4 eksperti piedalījās 3 vai vairāk diskusijās (un intervijās). **Kopā tika īstenotas 40 fokusgrupu diskusijas ar dalībnieku skaitu no 5 līdz 9 ekspertiem.** Tām diskusijām, uz kurām

<sup>54</sup> Lai kompensētu uz diskusiju neatnākušo ekspertu skaitu, tika veiktas 4 padziļinātās ekspertu intervijas.

ieradās 5 dalībnieki (daļa nevarēja diskusijas dienā ierasties prioritāšu maiņas dēļ), tika novadīta vismaz viena papildu intervija, lai kompensētu trūkstošo dalībnieku.

**Diskusijas garums variēja no 1,5 līdz 2,5 stundām** atkarībā no diskusijā iekļauto profesiju grupu specifikas un profesiju grupu skaita. **Vidējais diskusijas garums bija gandrīz 2 stundas.**

Laika posms	Īstenotā aktivitāte	Rezultāti
Novembris	Sākotnējā ekspertu saraksta saskaņošana, lauka darba instrumentārija saskaņošana, moderatoru apmācība un instruktāža lauka darbam	Apkopota ekspertu kontaktinformācija, sagatavots lauka darba instrumentārijs, darba uzdevumi norīkoti moderatoriem, 8 īstenotas diskusijas
Decembris	Ekspertu fokusgrupu diskusiju īstenošana	22 īstenotas diskusijas
Janvāris	Transkriptu sagatavošana, informācijas kodēšana un ievadīšana datu bāzē	Datu bāzē ievadīta nepieciešamā informācija

#### Detalizēta informācija par diskusiju grupu tematisko plānojumu

Datums	Grupās nosaukums	Iekļautās profesiju grupas (PG)	PG skaits	Dalībnieku skaits
23.11.2017.	Ēdināšanas pakalpojumu jomas profesijas	1412 Ēdināšanas pakalpojumu jomas vadītāji 5120 Pavāri 5131 Viesmīļi	3	7
24.11.2017.	Tirdzniecības jomas profesijas	1420 Mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības jomas vadītāji 4321 Noliktavu darbinieki 5223 Veikalu pārdevēji un pārdevēju palīgi 9334 Preču izvietotāji	4	9
27.11.2017.	Fizioterapijas un sporta profesijas	2264 Fizioterapeiti 3255 Fizioterapijas speciālisti 3422 Sporta treneri, sporta instruktori un sporta speciālisti	4	8

Datums	Grupās nosaukums	Iekļautās profesiju grupas (PG)	PG skaits	Dalībnieku skaits
		3423 Fiziskās sagatavotības instruktori un sporta pasākumu organizatori		
28.11.2017.	Sociālās aprūpes jomas profesijas	1344 Sociālās labklājības jomas vadītāji 2635 Sociālā darba un konsultāciju vecākie speciālisti 3412 Sociālā darba speciālisti 5162 Pavadoņi un sulaiņi 5311 Bērnu aprūpes darbinieki	5	8
28.11.2017.	Farmaceitu profesijas	2262 Farmaceiti 3213 Farmaceitu asistenti	2	9
29.11.2017.	Veselības aprūpes jomas profesijas	2211 Vispārējās prakses ārsti 2212 Specialitāšu ārsti 2240 Ārstu palīgi 2266 Audiologi un runas terapeiti	4	5
29.11.2017.	Dabaszinātņu jomas profesijas	2113 Ķīmiķi 3111 Ķīmijas un fizikas zinātņu speciālisti 3141 Dabas zinātņu speciālisti (izņemot medicīnu)	3	8
30.11.2017.	Radošās jomas profesijas (I)	2166 Grafikas un multimediju dizaineri 2651 Vizuālo mākslu mākslinieki 3431 Fotografāri 3432 Dizaina speciālisti un dekoratori	4	8
04.12.2017	Radošās jomas profesijas (II)	2652 Mūziķi, dziedātāji, komponisti un muzikologi 2653 Dejojāji un horeogrāfi 2655 Aktieri	3	6
05.12.2017.	Lauksaimniecības un mežsaimniecības profesijas (I)	2132 Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības vecākie speciālisti 3142 Lauksaimniecības un nekustamā īpašuma speciālisti 3143 Mežsaimniecības speciālisti 1311 Lauksaimniecības un mežsaimniecības ražošanas vadītāji	4	8
05.12.2017.	Radošās jomas profesijas (III)	1222 Reklāmas un sabiedrisko attiecību jomas vadītāji 2432 Sabiedrisko attiecību vecākie speciālisti 2642 Žurnālisti	3	6
06.12.2017.	Lauksaimniecības un mežsaimniecības profesijas (II)	6113 Dārznieki, dārza kultūru un stādu audzētāji	2	4

Datums	Grupas nosaukums	Iekļautās profesiju grupas (PG)	PG skaits	Dalībnieku skaits
		6210 Mežkopji un tiem radniecīgu profesiju darbinieki		
06.12.2017.	Lopkopības jomas profesijas	6121 Piena lopu un citu mājdzīvnieku audzētāji	1	3+2
06.12.2017.	Radošās jomas profesijas (IV)	1431 Sporta, atpūtas un kultūras centru vadītāji 2654 Kino, teātru un tiem radniecīgu jomu režisori un producenti 3435 Citi mākslas un kultūras speciālisti	3	7
06.12.2017.	Kvalificēti strādnieki un amatnieki (I)	7323 Grāmatu iesējēji un apdarinātāji 7322 Iespiedēji 8219 Citur neklasificēti montieri 7549 Citur neklasificēti amatnieki un strādnieki 7522 Mēbeļu un citu koka izstrādājumu ražotāji	5	6
07.12.2017.	Zobārsti un zobārstu asistenti	2261 Zobārsti 3251 Zobārstu asistenti un palīgi	2	6
07.12.2017.	Administratīvie vadītāji un speciālisti	1211 Administratīvie un finanšu vadītāji 1219 Citur neklasificēti administratīvie un komercpakalpojumu vadītāji 3313 Grāmatvedības speciālisti 3323 Iepirkumu speciālisti 3339 Citur neklasificētie komercpakalpojumu jomas speciālisti	5	6
07.12.2017.	Iekārtu un mašīnu operatori	8341 Lauksaimniecības un mežsaimniecības mašīnu, mehānismu un iekārtu operatori 7223 Metālapstrādes un citu darbgaldu strādnieki un operatori 8182 Tvaika turbīnu, dzinēju un boileru operatori	3	6
08.12.2017.	Apsaimniekošanas jomas profesijas	5153 Namu apsaimniekotāji 9112 Biroju, viesnīcu un citu telpu apkopēji	2	5
11.12.2017.	Pārvaldības un personāla jomas profesijas	1213 Politikas un plānošanas vadītāji 2422 Politikas pārvaldības vecākie speciālisti 2423 Personāla un karjeras, kvalitātes vadības sistēmu un risku vadības vecākie speciālisti 2424 Apmācības un personāla attīstības vecākie speciālisti	4	6

Datums	Grupas nosaukums	Iekļautās profesiju grupas (PG)	PG skaits	Dalībnieku skaits
12.12.2017.	Ekonomikas un finanšu profesijas jomas	2631 Ekonomisti 2413 Finanšu analītiķi 2412 Finanšu un investīciju konsultanti	3	6
12.12.2017.	Kvalificēti strādnieki un amatnieki (II)	7212 Metinātāji un griezēji 7126 Sanitārtehniķi 9329 Citur neklasificēti strādnieki 9629 Citur neklasificēti vienkāršo profesiju strādnieki 8350 Kuģa klāja komandas un tām radniecīgu profesiju strādnieki	4	7
13.12.2017.	Juridiskās profesijas jomas	2611 Juristi 2619 Citur neklasificēti juridisko lietu vecākie speciālisti 3411 Citur neklasificēti juridisko lietu vecākie speciālisti 4214 Parādu piedzinēji un tiem radniecīgu profesiju darbinieki	4	6
13.12.2017.	Ražošanas specializēto pakalpojumu vadītāji jomas	1321 Akvakultūras un zivsaimniecības ražošanas vadītāji 1322 Ieguves rūpniecības jomas vadītāji 1324 Transporta, sakaru, noliktavu, sagādes, sadales, loģistikas un tām radniecīgu jomu vadītāji 1349 Citur neklasificētu specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	4	6
14.12.2017.	Arhīvistu un muzeju speciālisti	2621 Arhīvistu un muzeju vecākie speciālisti 3433 Galeriju, muzeju un bibliotēku speciālisti	2	4
14.12.2017.	Inženierzinātņu speciālisti un strādnieki	3113 Elektrotehnikas speciālisti 3114 Elektronikas speciālisti 7411 Būvelektriķi un tiem radniecīgi jomu elektriķi	3	6
15.12.2017.	Mehāniķu atslēdznieki	7222 Instrumentatslēdznieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki 7233 Lauksaimniecības un rūpniecības mašīnu mehāniķi un remontatslēdznieki 7412 Elektroiekārtu mehāniķi un atslēdznieki	3	6
15.12.2017.	Inženiermehānikas speciālisti un strādnieki	3115 Inženiermehānikas speciālisti 7127 Gaisa kondicionēšanas un atdzesēšanas iekārtu mehāniķi	3	6

Datums	Grupas nosaukums	Iekļautās profesiju grupas (PG)	PG skaits	Dalībnieku skaits
		7231 Mehānisko transportlīdzekļu mehāniķi un remontatslēdzinieki		
18.12.2017.	Inženierzinātņu speciālisti (I)	2149 Rūpniecības un ražošanas inženieri 2144 Mehānikas inženieri 2165 Ģeodēzijas un kartogrāfijas inženieri 2143 Vides inženieri 3119 Citur neklasificēti fizikas un inženierzinātņu speciālisti	5	7
18.12.2017.	Inženierzinātņu speciālisti (II)	2161 Arhitekti 2164 Pilsētplānotāji un satiksmes plānotāji	2	6
19.12.2017.	Mašīnu un iekārtu vadītāji	8311 Vilces līdzekļa vadītāji (mašīnisti) 8322 Vieglo automobiļu, taksometru un maziem transportlīdzekļiem vadītāji 8332 Smago kravas automobiļu ar piekabēm un autovilcienu vadītāji 3152 Kuģu vadītāji un loči	4	6
20.12.2017.	Apsardzes jomas profesijas	5414 Apsardzes darbinieki 5419 Citur neklasificēti apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki 3355 Iekšlietu inspektori un izmeklētāji 5411 Ugunsdzēsēji un glābēji	4	6
20.12.2017.	Rūpniecisko iekārtu operatori	7523 Kokapstrādes instrumentu un darbgaldu regulētāji un operatori 8152 Aušanas un adišanas mašīnu operatori 8189 Citur nekvalificēti rūpniecisko iekārtu un mašīnu operatori 8160 Pārtikas un līdzīgu produktu ražošanas iekārtu operatori 2145 Ķīmijas inženieri	5	7
21.12.2017.	Kalpotāju profesijas	3341 Biroja vadītāji 4120 Sekretāri 4222 Apmeklētāju pieņemšanas un informēšanas darbinieki 5151 Uzkopšanas un saimniecības daļas vadītāji birojos, viesnīcās un citās iestādēs	4	6
21.12.2017.	Skaistumkopšanas jomas profesijas	5141 Frizieri 5142 Skaistumkopšanas un tai radniecīgu profesiju darbinieki	2	6
21.12.2017.	Inženierzinātņu speciālisti (III)	3521 Radio sakaru un audiovizuālās jomas speciālisti	4	7



Datums	Grupās nosaukums	Iekļautās profesiju grupas (PG)	PG skaits	Dalībnieku skaits
		2151 Elektroinženieri 3116 Inženierķīmijas speciālisti 2141 Rūpniecības un ražošanas inženieri		
27.12.2017.	Būvniecības speciālisti un strādnieki (I)	7114 Betonētāji un tiem radniecīgu profesiju strādnieki 7119 Citur neklasificēti būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki 3112 Būvniecības speciālisti	3	6
27.12.2017.	Būvniecības speciālisti un strādnieki (II)	1323 Būvniecības jomas vadītāji 2142 Būvinženieri 7111 Ēku būvnieki	3	6
28.12.2017.	Informācijas tehnoloģiju profesijas (I)	1330 Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vadītāji 2512 Programmētāji 2519 Citur neklasificēti programmētāji un lietojumprogrammu veidotāji un analītiķi	3	6
28.12.2017.	Informācijas tehnoloģiju profesijas (II)	2522 Sistēmu administratori 3512 Informācijas tehnoloģiju lietotāju atbalsta speciālisti 2529 Citur neklasificēti datubāzu un tīklu vecākie speciālisti 3522 Telekomunikāciju tehniskās attīstības speciālisti	4	6

## PAPILDU INTERVIJAS UN MINI GRUPU DISKUSIJAS (2.LAUKA DARBA ETAPS)

Lai nodrošinātu plašāku pārklājumu tām profesiju grupām, kuru prasmju analīzei iesaistīti eksperti, profesiju grupām ar nelielu nodarbināto skaitu tika veiktas papildu ekspertu intervijas (1-2 dalībnieki) un mini grupu diskusijas (3-4 dalībnieki). Šajās intervijās un diskusijās piedalījās 30 eksperti.

### Papildu interviju pārskats

Nr.	Datums	Profesiju grupas (PG) nosaukums
1.	13.12.2017.	3211 Vizuālās diagnostikas un terapijas iekārtu speciālisti
2.	14.12.2017.	6129 Citur neklasificēti lopkopji (kažokzvēru audzētāji)
3.	14.12.2017.	6121 Piena lopu un citu mājdzīvnieku audzētāji
4.	14.12.2017.	3212 Klīnisko un patoloģijas laboratoriju speciālisti
5.	15.12.2017.	2636 Reliģisko lietu vecākie speciālisti

Nr.	Datums	Profesiju grupas (PG) nosaukums
		3413 Reliģisko lietu speciālisti
6.	16.12.2017.	1411 Viesmīlības pakalpojumu jomas vadītāji
7.	18.12.2017.	1342 Veselības aprūpes jomas vadītāji
8.	20.12.2017.	2266 Audiologi un runas terapeiti
9.	21.12.2017.	2643 Tulkotāji, tulki un citi lingvisti
10.	27.12.2017.	3311 Vērtspapīru un finanšu māklēri un brokeri
11.	27.12.2017.	3151 Kuģu mehāniķi
12.	27.12.2017.	8131 Ķīmisko izstrādājumu ražošanas iekārtu un mašīnu operatori
13.	29.12.2017.	8143 Papīra izstrādājumu ražošanas iekārtu operatori
14.	04.01.2018.	2263 Vides, darba aizsardzības, higiēnas un sabiedrības veselības vecākie speciālisti
15.	10.01.2018.	5153 Namu apsaimniekotāji
16.	11.01.2018.	1439 Citur neklasificētu pakalpojumu jomas vadītāji
17.	15.01.2018.	1343 Pilngadīgo sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu jomas vadītāji
18.	15.01.2018.	4221 Ceļojumu konsultanti un ceļojumu biroju darbinieki
19.	18.01.2018.	3240 Veterinārfeldšeri un veterinārārstu asistenti
20.	07.02.2018.	1222 Reklāmas un sabiedrisko attiecību jomas vadītāji 2432 Sabiedrisko attiecību vecākie speciālisti

#### Papildu mini grupu pārskats

Nr.	Datums	Profesiju grupas (PG) nosaukums	Dalībnieku skaits
1.	15.12.2017.	2222 Vecmātes	3
2.	18.12.2017.	1346 Finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu jomas vadītāji 3321 Apdrošināšanas pārstāvji 2120 Matemātiķi, aktuāri un statistiķi	3
3.	19.12.2017.	2359 Citur neklasificēti izglītības jomas vecākie speciālisti 2634 Psihologi 1345 Izglītības jomas vadītāji	3

**Kopumā lauka darba abos etapos tika iesaistīti 384 dažādu jomu eksperti, 319 eksperti piedalījās vienā intervijā vai vienā diskusijā.**

## **5.4. 4. pielikums. Interviju un fokusgrupu galveno rezultātu kopsavilkums atsevišķu profesiju grupu griezumā**

Skatīt atsevišķā MS Word dokumentā:

4\_pielikums\_PG\_prasmju\_matrica\_kopsavilkums\_14032018.docx

## **5.5. 5. pielikums. Projektā nosepto profesiju grupu pārskats**

Skatīt atsevišķā MS Excel dokumentā:

5\_pielikums\_Projekta\_nosepto\_profesiju\_grupu\_parskats\_14032018.xlsx